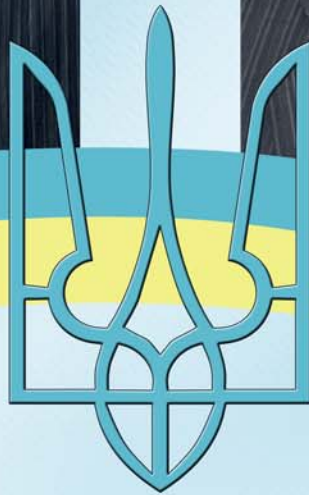

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ СІЛЬСЬКИХ ТА СЕЛИЩНИХ РАД

ВІСНИК

№9
2013

Дорогі наші сільські голови та працівники сільських рад!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди державного свята – Дня місцевого самоврядування.

Місцеве самоврядування є вагомим складовою народовладдя, дієвим інструментом вирішення як місцевих, так і загальнодержавних завдань, запорукою збереження миру та спокою в суспільстві, неодмінною умовою динамічного соціально-економічного і культурного розвитку сіл, селищ, міст, районів і регіонів України, входження нашої держави до європейської і світової спільноти.

Самоврядні органи об'єднують людей активної життєвої позиції, лідерів територіальних громад, здатних вирішувати важливі соціально-економічні та громадсько-політичні питання. Без сильного, самодостатнього місцевого самоврядування Україна не відбудеться як європейська, демократична, правова держава.

З нагоди свята прийміть слова вдячності за Вашу натхненну працю на благо розвитку територіальних громад, за високий професіоналізм, компетентність та відповідальність. Бажаємо міцного здоров'я, щастя й добробуту, миру та злагоди, нових трудових звершень, успіхів, активної громадянської позиції та нових здобутків у Вашій відповідальній діяльності.

*З повагою,
Правління ВАССР*

У НАС ЄДИНИЙ ШЛЯХ – ІНТЕГРАЦІЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Про європейську інтеграцію України говорять давно і багато. Цю, привабливу для суспільства, ідею використовують у своїй політичній риторичі майже всі головні політичні сили. Прагнення руху до європейської спільноти Україна відстоює на Євромайдані, тим самим висловлює свою позицію з цього приводу. Люди розуміють, що євроінтеграція – це коли еко-

номіка працює на благо всього суспільства, а не окремих наділених владою осіб чи близьких до них корпорацій; коли всі рівні перед законом, незалежно від посади та майнового стану; коли держава дбає про довкілля та пильно стежить за якістю харчів; бюджетні витрати здійснюються якомога ощадливіше та в інтересах суспільства.

Західна Україна, і не тільки, за народну дипломатію у питаннях євроінтеграції. Про це її представники говорили на Євромайдані, про це кажуть на сторінках цього номеру. Сільські, селищні голови, члени Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад мирно відстоюють свої права, дипломатично аргументують та пропонують варіанти виходу країни з політичної кризи. Їх підтримує Центральна Україна, зокрема: Київщина, Житомирщина, Вінниччина, Сумщина та інші області.

Організація партнерства з NALAS, Радою Європи, міжнародними організаціями та фондами в Україні є підтвердженням прагнення органів місцевого самоврядування базового рівня, членів Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад йти єдиним, можливим для себе, шляхом – інтеграції з європейською спільнотою. Ми за підписання угоди про Асоціацію з ЄС!

У цьому номері можна ознайомитися з оцінкою громадського моніторингу виконання умов підписання угоди про Асоціацію з ЄС. Ми продовжуємо не тільки слідкувати, але й брати участь у реалізації конституційної, земельної реформ та впливати на процес прийняття Концепції реформи місцевого самоврядування.

Питання розвитку сільських територій залишається пріоритетним, тому у цьому номері можна ознайомитися із проектом нової Концепції розвитку сільських територій.

Зворотній зв'язок – ось що ми ставимо на меті, публікуючи проекти важливих документів для сільських територіальних громад. Відтак, особливе місце на сторінках видання Вам, сільські, селищні голови! Знайдіть і напишіть нам до реакції. Ваша думка буде врахована у спільному нашому поступі до кращого майбутнього України!

**З повагою,
Головний редактор журналу
«Вісник Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад»
Наталія Ключник**

Всеукраїнський науково-популярний журнал «Вісник сільських та селищних рад». Автор ідеї, відповідальна за випуск, головний редактор:
Наталія Ключник
Керівник проекту:
Вадим Івченко
Дизайн та верстка:
Ольга Чумакова

Засновник: **Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад**
Адреса редакції: м. Київ, вул. Артема, 73, електронна пошта: vassr.visnuk@mail.ru
Видавець: **Інформаційна Агенція «Рідне село»**

Періодичність виходу: один раз на місяць.
Матеріали подаються мовою оригіналу.
Повне або часткове передрукування матеріалів, опублікованих у журналі «Вісник сільських та селищних рад», допускається лише з письмового дозволу редакції.

ЗМІСТ

ДІЯЛЬНІСТЬ АСОЦІАЦІЇ

ЧЕКАЄМО НА ПРИЙНЯТТЯ КОНЦЕПЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	4
7 ГРУДНЯ 2013 РОКУ ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ СІЛЬСЬКИХ ТА СЕЛИЩНИХ РАД ВСТУПИЛА ДО NALAS	6
ЗАПРАЦЮВАВ ОФІС ВИКОНАВЧОЇ ДИРЕКЦІЇ ВАССР У ІВАНО-ФРАНКІВСЬКУ	6
ЗАХІДНА УКРАЇНА ЗА НАРОДНУ ДИПЛОМАТІЮ!	7
ПРО КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ	8
ЖИТОМИРЩИНА ДБАЄ ПРО ЗАХИСТ ІНТЕРЕСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	9

АКТУАЛЬНО

АСОЦІАЦІЯ З ЄС: ВИКОНАННЯ УМОВ УГОДИ	10
--	----

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

КОЛИ ЛЮДИ ЗАГАРТОВАНІ ТА ЗГУРТОВАНІ	22
ПРО ТЕ ЯК МИ БУДУВАЛИ ВОДОПРОВІДИ	24
ПОВЕРНІТЬ ПОВНОВАЖЕННЯ СІЛЬСЬКИМ ТА СЕЛИЩНИМ РАДАМ!	26
НОВА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	28
РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ.....	30

НОВИНИ ЗАКОНОДАВСТВА

ПРО ПРОЦЕДУРУ ПЕРЕДАЧІ БУДІВЕЛЬ ДЛЯ РОЗМІЩЕННЯ ДИТСАДКІВ.....	32
ПРО СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	32
ПРО ПОГОДЖЕННЯ ПРОЕКТІВ РЕГУЛЯТОРНИХ АКТІВ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ	33
ПРО ПІЛЬГОВЕ КРЕДИТУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СІЛЬСЬКИХ ЗАБУДОВНИКІВ.....	33

КРАЦІ ПРАКТИКИ

РЕФОРМИ В УКРАЇНІ МАЮТЬ БУТИ СПРЯМОВАНІ НА ЕКОМОДЕРНІЗАЦІЮ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ..	34
ЕКОНОЛОГОВА ТРУДОВАЯ РЕФОРМА – МЕХАНІЗМ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ	36

ЗЕМЕЛЬНІ ПИТАННЯ

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ПРОВЕДЕННІ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ З ТОЧКИ ЗОРУ ДЕРЖЗЕМАГЕНТСТВА УКРАЇНИ	38
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ДОРАДНИЦТВО ПРОКЛАДАЄ УКРАЇНІ ШЛЯХ ДО ЄВРОПИ	42
ПРО ВІХИ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	44
ЧОМУ ВЛАСНИКИ ВІДДАЛЯЮТЬСЯ ВІД ЗЕМЛІ?	46
ЗАПИТУЮТЬ СІЛЬСЬКІ ГОЛОВИ – ВІДПОВІДАЮТЬ ФАХІВЦІ ДЕРЖЗЕМАГЕНТСТВА	48

DESPRO

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Швейцарська Конфедерація

USAID | Проект АгроІнвест

Друк: ФОП Лушник В.М.
Свідоцтво про державну реєстрацію
ФОП: серія B02 № 714196
від 26.03.2004 р., видане Виконавчим комітетом Світловодської міської ради Кіровоградської області

Загальний наклад: 5 тис. примірників.
Ціна – договірна.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція не завжди поділяє думку авторів та не несе відповідальності за зміст авторських матеріалів на сторінках видання.
За зміст рекламних матеріалів відповідальність несе рекламодавець.

ЧЕКАЄМО НА ПРИЙНЯТТЯ КОНЦЕПЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні – документ, розроблений Міністерством регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України та схвалений Урядом, наразі чекає офіційного затвердження.

Наталія Ключник,
Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад, експерт Ради Європи

Планується, що після підписання Концепції Президентом розпочнеться реформа місцевого самоврядування – вдосконалення інституційної та законодавчої бази місцевої демократії в Україні, зміцнення правових та фінансових засад розвитку місцевого самоврядування та децентралізації влади відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування. Зауважимо, що Хартія є міжнародним договором, який був ратифікований Україною у 1997 році, і, відповідно, є частиною законодавства України. Зазначена робота здійснюватиметься із залученням когорти вітчизняних, міжнародних фахівців, зокрема, експертів Ради Європи.

Майже 10 років Рада Європи бере участь у підготовці реформи місцевого самоврядування в Україні. Європейськими експертами підготовлено низку рекомендацій, висновків, законодавчих

ініціатив аби прискорити процес реформування. Проте реформа все ще відтермінується.

«Проект Концепції є адекватною основою для комплексної реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади», – стверджують у своїх висновках й звітах фахівці Центру експертизи реформ місцевого самоврядування Ради Європи.

Результати їх третього експертного огляду проекту Концепції обговорювали на засіданні круглого столу «Реформування місцевого самоврядування в Україні» у Києві в листопаді. До участі у засіданні запросили представників Уряду, Адміністрації Президента, ВРУ, асоціацій місцевого самоврядування, провідних громадських організацій, Представництва ЄС в Україні та посольств країн-донорів, які протягом багатьох років підтримують

Україну у модернізації сфери місцевої і регіональної демократії: Швеції, Швейцарії та Данії.

Ключовим завданням реформи органів місцевого самоврядування є вдосконалення якості та доступності публічних послуг, що надаються населенню органами місцевого самоврядування. Відтак, реформа передбачає, що органи місцевого самоврядування, відповідно до положень Хартії, отримують адміністративну та фінансову спроможність виконувати функції, покладені на них. Надавач послуги – орган місцевого самоврядування – стане максимальним наближенням до її отримувача – кожного жителя України.

Експерти Ради Європи зазначають, що успіх реформи багато в чому залежить від фінансового аспекту. Нова система функціонуватиме, коли виконання власних повноважень фінансуватиметься за рахунок місцевих податків і зборів, отриманих на території відповідної територіальної громади, а місцеві ради матимуть змогу самостійно встановлювати їх ставки. Органи місцевого самоврядування отримають доступ до залучення кредитних ресурсів для інвестиційного розвитку при наявності державного контролю, спрямованого на унеможливлення банкрутства. Дотації вирівнювання будуть надаватись безпосередньо кожному місцевому бюджету.

Має також змінитись природа місцевих державних адміністрацій, зникне система «матрьошок», активніше мають запрацювати органи самоорганізації населення.

Концепція передбачає два етапи її реалізації. 2013-2015 рр.: етап створення сприятливих умов для проведення реформи, розроблення та прийняття законодавчої бази для розширення участі громадян (підвищення їх обізнаності,

розуміння, які вигоди вони матимуть від реформи), реалізації права територіальних громад на добровільне об'єднання (що дозволить значно скоротити адміністративні витрати на надання послуг та підвищити їх якість), стандартизації адміністративних та соціальних послуг (виходячи із принципів максимальної доступності послуг). Важливе значення тут також відводиться підготовці службовців органів місцевого самоврядування до проведення реформи.

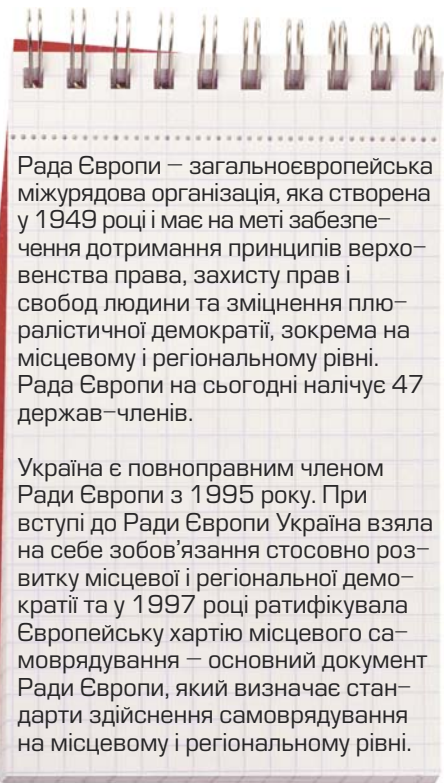
Другий етап реформи заплановано на 2015-2020 рр. Він передбачає законодавче врегулювання системи адміністративно-територіального устрою, чіткий розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування різних рівнів, місцевими органами виконавчої влади, територіальними органами центральних органів виконавчої влади, завершення формування нової системи адміністративно-територіального устрою України.

Не зважаючи на дискусії навколо етапів реформи та деталей її реалізації, широке коло фахівців і політиків погоджуються

з тим, що Концепцію слід ухвалювати невідкладно і нарешті розпочинати діяльність, спрямовану на створення нової сучасної системи місцевого самоврядування, яка відповідатиме вимогам часу та потребам населення України.

Проект Концепції реформування місцевого самоврядування був обговорений на усіх рівнях. У 2013 році пройшло понад 10 000 заходів в усіх куточках України – регіонах, районах, містах, селах, селищах – за участі широкого кола громадськості та фахівців. Навесні Уряд схвалив проект Концепції, її позитивно оцінила Конституційна Асамблея. Експерти Ради Європи також підтримують її ухвалення «на найвищому політичному рівні без подальших дискусій та зволікань». Подальші вдосконалення і зміни можна робити пізніше, на етапі реалізації та підготовки відповідних законодавчих актів». Залишається лише чекати, коли свій підпис під цим важливим документом поставить Президент України.

Чекаємо змін! ■ VASSR

Рада Європи – загальноєвропейська міжурядова організація, яка створена у 1949 році і має на меті забезпечення дотримання принципів верховенства права, захисту прав і свобод людини та зміцнення плюралістичної демократії, зокрема на місцевому і регіональному рівні. Рада Європи на сьогодні налічує 47 держав-членів.

Україна є повноправним членом Ради Європи з 1995 року. При вступі до Ради Європи Україна взяла на себе зобов'язання стосовно розвитку місцевої і регіональної демократії та у 1997 році ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування – основний документ Ради Європи, який визначає стандарти здійснення самоврядування на місцевому і регіональному рівні.

7 ГРУДНЯ 2013 РОКУ ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ СІЛЬСЬКИХ ТА СЕЛИЩНИХ РАД ВСТУПИЛА ДО NALAS

Президент Nalas – Антон Першак – мер муніципалітету Тржинь (Trzin), Словенія, член Правління Асоціації муніципалітетів Словенії особисто привітав членів української делегації зі вступом до Nalas. Усі країни мережі одноставно проголосували за це рішення.

Розгляд питання про вступ ВАССР до мережі асоціацій органів місцевого самоврядування Південно-Східної Європи розглядали під час засідання Координаційного комітету 5-7 грудня у Словенії в м. Любляни. Делегація у складі голови Асоціації Миколи Фурсенка, заступника голови – керівника виконавчої

дирекції ВАССР Вадима Івченка та заступника керівника виконавчої дирекції Наталії Ключник обговорювали перспективи подальшої співпраці з організацією.

Основні акценти подальшої роботи орієнтовані на вивчення досвіду інших

асоціацій органів місцевого самоврядування країн – членів Nalas щодо консультацій з урядом та лобювання інтересів місцевого самоврядування. Велика увага буде приділена обміну досвідом у сфері становлення місцевого самоврядування та розвитку територіальних громад, вивчення досвіду підготовки до вступу в Європейський Союз.

Нині до складу мережі входять 16 асоціацій, які представляють близько 9000 органів місцевого самоврядування. Nalas сприяє процесам децентралізації, узгодженню та стабілізації процесів в регіоні, що відповідно посилює інтеграцію в цілому регіоні. Разом із тим, організація ініціює та реалізує міжнародні ініціативи своїх членів, допомагає асоціаціям представляти органи місцевого самоврядування перед центральними урядами. Окрім того, Nalas надає послуги органам місцевого самоврядування для забезпечення потреб регіону через Центр знань для розвитку органів місцевого самоврядування Південно-Східної Європи. ■ VASSR

ЗАПРАЦЮВАВ ОФІС ВИКОНАВЧОЇ ДИРЕКЦІЇ ВАССР У ІВАНО-ФРАНКІВСЬКУ

Місцеве самоврядування залишається тією ланкою, котра, представляючи інтереси територіальної громади, безпосередньо здійснює й самоврядування за допомогою різних форм прямої демократії.

Оксана Саковська

Обрані на виборах членами громади керівники – міські, селищні та сільські голови – відображають інтереси мешканців і спільно працюють над покращенням соціально-економічної інфраструктури населених пунктів. Об'єднавшись ще в 2008 році у Всеукраїнську асоціацію селищних та сільських рад, керівники органів місцевого самоврядування всієї України намагаються вирішувати проблеми, котрі постають перед місцевими громадами, і доводять, що гуртом легше достукатися до найвищих столичних кабінетів.

Для зміцнення місцевого самоврядування працюють обласні відділення ВАССР,

а виконавча дирекція Асоціації призначила по регіонах своїх директорів, котрі готові надавати допомогу керівникам територіальних громад під час семінарів, консультацій та зустрічей.

Ще доступнішими стали послуги, які надає Асоціація своїм членам у області.

Нещодавно у приміщенні адміністративного будинку в Івано-Франківську запрацював офіс виконавчої дирекції ВАССР. Відтепер у кабінеті 718 (департамент агропромислового розвитку Івано-Франківської обласної державної адміністрації) у робочий час можна звернутись безпосередньо

до молодого керівника Юрія Івасюка, призначеного минулого року виконавчим директором ВАССР Західного регіону, який працює в одному кабінеті разом із головою громадської ради при департаменті агропромислового розвитку Василем Довбнею. Сподіваємося, що такий тандем молодості та досвіду сприятиме зміцненню місцевого самоврядування на Прикарпатті.

Як повідомив Юрій Івасюк, на часі скликання загальних зборів на Прикарпатті щодо продовження розбудови організації, отримання обласним відділенням Асоціації статусу юридичної особи. ■ VASSR

ЗАХІДНА УКРАЇНА ЗА НАРОДНУ ДИПЛОМАТІЮ!

Україна висловила свою думку стосовно підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на Євромайдані. Рада Івано-Франківського регіонального відділення Всеукраїнської Асоціації сільських та селищних рад прийняла рішення застосувати елементи народної дипломатії.

– Народні дипломати хочуть дізнатися більше про Європу, а також розвіяти міфи та упередження, що ще існують у європейців стосовно України та українців, – роз'яснює Іван Мосюк, голова Івано-Франківської обласної асоціації сільських та селищних рад.

– Народна дипломатія розмовляє без перепон, щиро, а щирість краще за все з'єднує народи. Використовуючи важелі народної дипломатії, українці повинні активно презентувати свої міста та регіони, заводити багато нових знайомств. Розповідаючи за кордоном про Україну, ми повинні усвідомити, що іноземці з великою повагою ставляться до людей, які люблять свою Батьківщину.

Коли кожний українець буде служити своїй державі, тоді й відкриється перспектива гарного життя в Україні.

– Ми хочемо зазначити, що майже кожна міська рада має своїх побратимів за кордоном, у тому числі і в країнах Європейського Союзу, – продовжує Іван Мосюк. – Тому пропонуємо розробити, затвердити та надати допомогу в подачі звернень від місцевих рад до закордонних

партнерів з проханням звернутися до Парламентів й Урядів своїх країн, а також до депутатів, які представляють їхній регіон у Європарламенті, щодо підтримки прагнення України отримати статус асоційованого члена Європейського Союзу.

голови Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад, керівник виконавчої дирекції ВАССР Вадим Івченко.

– Велике значення в організації процесу має активна позиція, робота голови Івано-Франківського регіонального

Народна дипломатія –

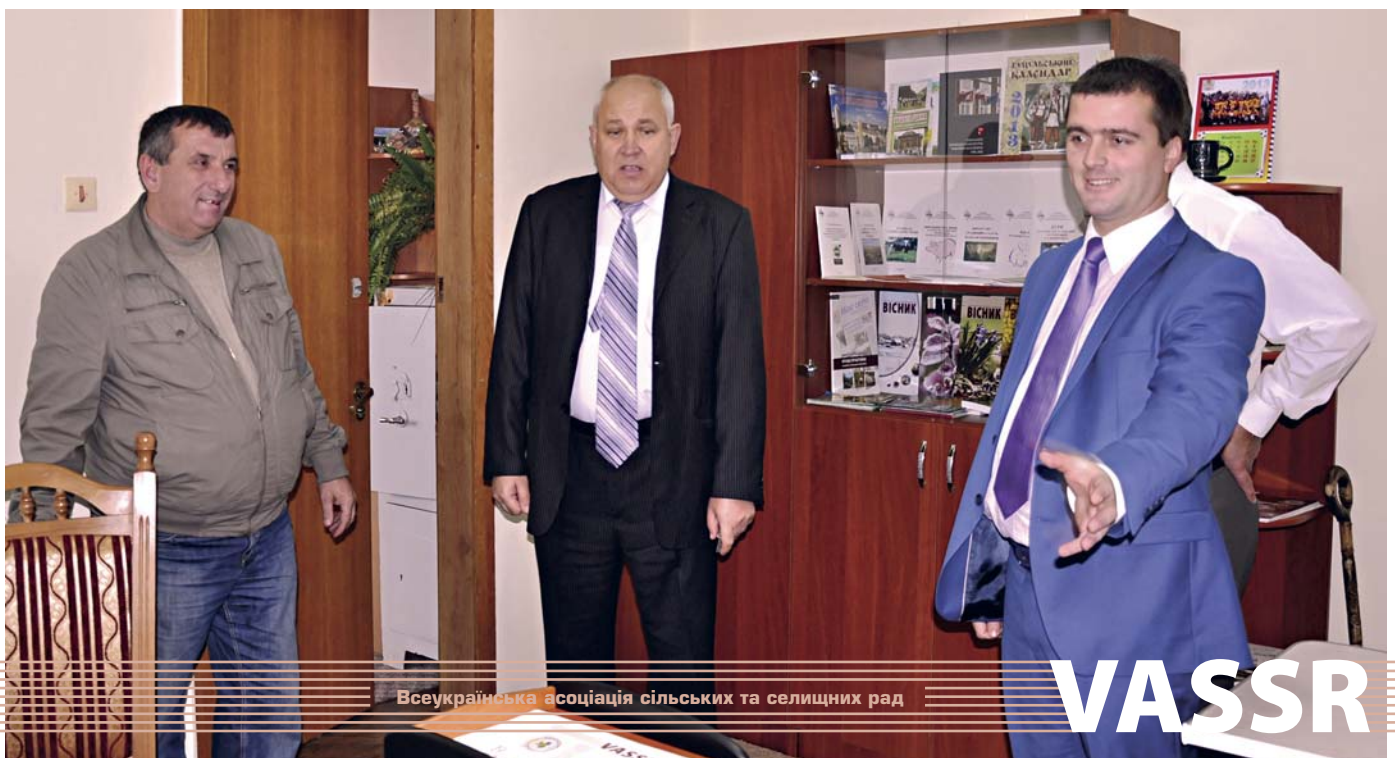
міжнародний рух рядових громадян, спрямований на оздоровлення міжнародної обстановки та покращення взаєморозуміння між державами в ім'я розумного розв'язання глобальних проблем.

Івано-Франківська обласна асоціація закликає ініціювати відповідне звернення до своїх партнерів у країнах Європейського Союзу підтримати євроінтеграційні прагнення України.

– Варто зазначити, що Івано-Франківське регіональне відділення Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад – одне із найдієвіших підрозділів Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад. Захист інтересів територіальних громад, відстоювання власних позицій та поглядів реалізовується у області через налагодження системної, послідовної роботи обласного відділення Асоціації, – оцінює діяльність регіонального відділення заступник

відділення Івана Васильовича Мосюка, його заступника Оксани Олегівни Шалаути, керівника виконавчої дирекції Юрія Юрєвича Івасюка та членів ради: Щепанської Марії Ярославівни, Білоуса Івана Михайловича, Мельника Богдана Олексійовича, Кисляка Василя Івановича, Рудько Віктора Дмитровича, Яців Василя Васильовича, Луцка Анатолія Романовича, – додає керівник.

«Ми щиро віримо, що народна дипломатія допоможе створити у Європейському Союзі ту атмосферу, яка не дозволить заблокувати підписання угоди про асоційований статус України та ЄС», – висловили спільну думку члени Ради. ■ **VASSR**

ПРО КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

У жовтні 2013 року в приміщенні клубу Кабінету Міністрів України обговорювали «Концептуальні підходи удосконалення Конституції України в частині адміністративно-територіального устрою».

У форматі круглого столу делегація Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад у складі Голови асоціації Фурсенка М.П., Димерського сільського голови Кучерявого Л.Г., Глибочицького сільського голови Сокальського С.В., заступника голови – керівника виконавчої дирекції ВАССР Івченка В.Є., заступників керівника Виконавчої дирекції ВАССР Панасюка Ф.Т. та Ключник Н.Л., керівника виконавчої дирекції Київського регіонального відділення ВАССР Емельяненко К.О. обговорювали проект Концепції внесення змін до Конституції України.

У колі представників Верховної Ради України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, асоціацій-членів Національного Конгресу ОМС, експертів були обговорені декілька важливих позицій.

Перша позиція: до складу району як адміністративно-територіальної одиниці входять громади за виключенням міських громад, які є адміністративними центрами регіонів, а також громади, які на підставах та в порядку, визначених законом, прирівняні за статусом до району. До складу регіонів входять райони, міські громади, які є адміністративними центрами регіонів, та громади, які прирівняні за статусом до району.

Друга позиція: до складу району як адміністративно-територіальної одиниці входять усі без виключення громади, у тому числі міські громади, які є адміністративними центрами регіонів. До складу регіону входять райони.

Зазначимо, що у процесі доопрацювання Концепції внесення змін до Конституції України в частині адміністративно-територіального устрою було визначено, що на зміну частин 1, 2 ст. 133 чинної редакції Конституції України пропонується запровадження трирівневої системи адміністративно-територіального устрою: регіони (Автономна Республіка Крим, області, міста Київ і Севастополь); райони; громади – одне або декілька поселень (зокрема, місто, село, селище) з прилеглими до них територіями.

Запропоновано конституювання нової адміністративно-територіальної одиниці — громади, яка має утворюватися в порядку, визначеному законом, з урахуванням історично сформованої спільності соціально-економічної інфраструктури, наявності умов і можливостей для надання населенню публічних послуг у відповідності зі встановленими стандартами та забезпечення належного функціонування місцевого самоврядування.

За результатами обговорення порушених питань, було прийнято рішення про документацію висловлених учасниками круглого столу зауважень та пропозицій, які будуть передані Голові Комісії Конституційної Асамблеї з питань адміністративно-територіального устрою і місцевого самоврядування для подальшого врахування в роботі. ■ VASSR

ЖИТОМИРЩИНА ДБАЄ ПРО ЗАХИСТ ІНТЕРЕСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Листопад, грудень – місяці, коли почалися формуватися плани на наступний рік. У 2013 році Житомирське регіональне відділення ВАССР активізувало свою діяльність. Про це говорили на останньому засіданні Ради Житомирського регіонального відділення Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад.

У заході, який провів заступник голови ВАССР, голова регіонального відділення асоціації Сергій Сокальський, взяли участь: заступник голови, керівник виконавчої дирекції Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад Вадим Івченко, заступник голови Житомирської обласної ради Михайло Чигир, голови та заступники голів районних відділень ВАССР, начальники управлінь та служб області, представники ЗМІ.

Михайло Чигир привітав присутніх та коротко поінформував про напрямки спільної роботи обласної ради, органів місцевого самоврядування області та регіонального відділення Асоціації сільських та селищних рад. Зокрема, заступник голови обласної ради акцентував увагу на тому, що головною метою цієї роботи є налагодження дієвої співпраці задля захисту інтересів територіальних громад Житомирщини, підвищення авторитету органів самоорганізації населення та активізація громадських ініціатив.

До колег звернувся голова регіонального відділення Асоціації Сергій Сокальський: «Сьогодні місцеве самоврядування на початковому етапі реформ. Нам із вами потрібно буде пройти непростий шлях перетворень», – зазначив він та повідомив про результати роботи регіонального відділення асоціації за період поточного року: «Завдяки зусиллям обласної ради

за рік майже у 5 разів збільшилося підключення до мережі «Інтернет» сільських та селищних рад. Покращилося технічне забезпечення, з'явився електронний цифровий підпис, а це значно спрощує виконання покладених на сільських та селищних голів повноважень. Сподіваємось, що поширення доступу до всесвітньої павутини у наступному році продовжиться. Є попередня домовленість про виділення дотаційним сільським радам коштів у 2014 році для завершення підключення до «Інтернету».

Житомирське відділення Асоціації підготувало пропозиції до «Концепції

Державної програми сталого сільського розвитку України до 2025 року», розроблено Методичні рекомендації щодо реалізації ініціативи «Рідне село». Виконавча дирекція регіонального відділення, яку очолює Роман Слідзевський, постійно працює у напрямі створення та розвитку сільськогосподарських кооперативів у області. Перелік напрямків роботи різнобічний.

Регіональне відділення Асоціації взаємодіє із державною владою області та районів. У роботі засідання Ради взяли участь та виступили начальники головних управлінь Держземагенства та Державного казначейства, начальник реєстраційної служби головного управління юстиції в Житомирській області.

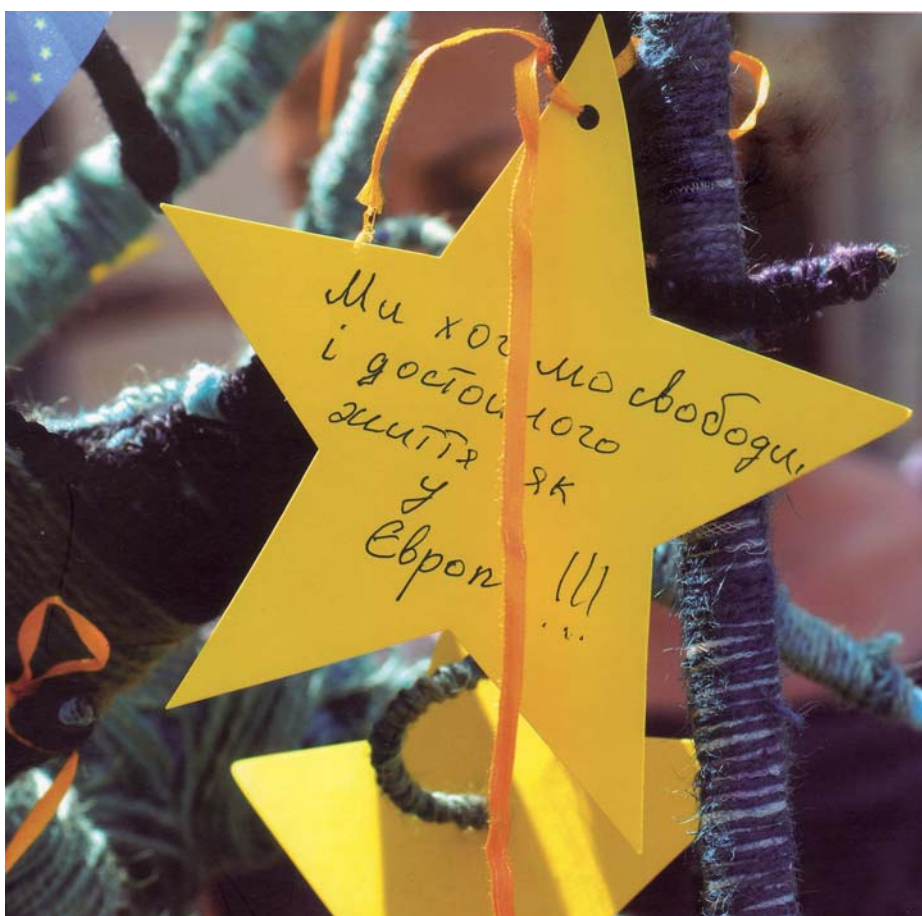
Участь у заходах ВАССР та міжнародних організацій, співпраця з Державним агентством з інвестицій та управління національними проектами України щодо залучення потенційних інвесторів в область, участь у конкурсі «Кращі практики розвитку сільських територій» – у плані роботи регіонального відділення Асоціації на I півріччя 2014 року.

За інформацією Житомирського регіонального відділення

АСОЦІАЦІЯ З ЄС: ВИКОНАННЯ УМОВ УГОДИ

Рік потому, як 10 грудня 2012 р. Рада ЄС визначила умови для підписання Угоди про асоціацію з Україною. Сьогодні доводиться констатувати, що прогрес у виконанні цих умов не був достатнім для того, аби можна було розраховувати на підписання Угоди під час Вільнюського саміту Східного партнерства 28-29 листопада ц.р. Пропонуємо громадський моніторинг виконання умов підписання Угоди про асоціацію.

Як відомо, на Вільнюському саміті у листопаді цього року Україна могла підписати Угоду про асоціацію з ЄС, яка наддала б потужний поштовх для проведення реформ, розвитку економіки та підняття добробуту громадян. Втім, підписання Угоди залежало від виконання Україною низки передумов, визначених ЄС. Йдеться про вирішення проблем у трьох сферах: виборче законодавство, вибіркове судочинство, виконання раніше погоджених з ЄС реформ.

Окремі критерії у цих сферах ЄС визначив у висновках Ради ЄС стосовно України від 10 грудня 2012 року, уточнив у вигляді

pop-rarer («список Фюле» спочатку з 19, потім з 11 критеріїв) і погодив з Президентом України.

У зазначених документах ЄС підкреслено, що йдеться не про нові вимоги до України, а про потребу виконання нею раніше взятих на себе зобов'язань.

Причому ЄС не очікує миттєвого та повного розв'язання всіх наявних проблем.

Як зазначено у висновках Ради ЄС, для підписання Угоди потрібно, аби ЄС побачив «рішучі дії та відчутний прогрес», тобто тенденцію, позитивну динаміку та серйозність намірів України.

На початку року українська влада визначила свої плани щодо виконання умов ЄС. Так, 13 лютого Кабінет міністрів затвердив план першочергових заходів щодо інтеграції України до ЄС. 22 лютого Верховна рада ухвалила заяву про реалізацію євроінтеграційних прагнень України та укладення Угоди про асоціацію з ЄС. 12 березня Президент видав указ про невідкладні заходи щодо європейської інтеграції України. Ці плани були розроблені у співпраці з ЄС, однак, за своїм змістом не повною мірою відповідають очікуванням ЄС – як щодо змісту, так і щодо часових рамок.

Цей звіт вийшов у червні 2013 р., коли до Вільнюського саміту (28-29 листопада) залишилося дуже мало часу, а до часу прийняття рішення у ЄС стосовно підписання Угоди з Україною – ще менше.

Метою цього звіту було представити незалежну фахову оцінку наявного прогресу станом на першу половину червня ц.р. Також нашою метою було сфокусувати увагу всіх залучених сторін на потребі розв'язання ключових проблем, необхідних для забезпечення виконання умов підписання Угоди протягом найближчих місяців.

Станом на першу половину червня ц.р., за оцінками експертів, за жодним з 11 критеріїв підписання Угоди не досягнуто відчутного прогресу. За 4 критеріями наявний певний прогрес, за 5 – мінімальний прогрес, а за 2 – жодного прогресу.

1. ВИБОРЧЕ ЗАКОНОДАВСТВО, ПРАКТИКА ВИБОРІВ ТА БАЛАНС ВИСВІТЛЕННЯ У ЗМІ

Повне виконання рекомендацій місії ОБСЄ/БДІПЛ та виправлення засвідчених нею вад, запровадження гідної довіри виборчої системи, заснованої на Виборчому кодексі, та на чітких правилах щодо

збалансованого доступу конкурентів на виборах до засобів масової інформації.

... Як буде розв'язано ситуацію у п'яти одномандатних виборчих округах, де не було встановлено остаточних результатів виборів.

[EU Council 10.12.12]

Виконати у повному обсязі рекомендації остаточного звіту ОБСЄ/БДІПЛ щодо парламентських виборів 28 жовтня 2012 р., із проведенням широкого діалогу з опозицією, в т.ч. шляхом вжиття швидких заходів щодо запровадження надійної виборчої системи на основі Виборчого кодексу; а також запровадити чіткі правила для збалансованого доступу до ЗМІ учасників виборчих перегонів.

... Усунути недоліки, які були зафіксовані під час парламентських виборів, в т.ч. тих, які пов'язані з неможливістю встановлення результатів виборів у п'яти одномандатних виборчих округах.

[EU non-paper to Ukraine («список Фюле»)]

Реформа виборчого законодавства

Міністерство юстиції підготувало законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення законодавства з питань проведення виборів», яким вносяться зміни та доповнення до закону про вибори народних депутатів України. Законопроект надісланий на оцінку до Ради Європи / Венеціанської комісії, ОБСЄ/БДІПЛ та ЄС.

Проект містить низку позитивних новацій, зокрема:

- чіткіше регулювання створення одномандатних виборчих округів: межі округів мають бути неперервними та враховувати інтереси національних меншин;
- обмеження права висувати кандидатур до складу окружних виборчих комісій лише за партіями, які мають фракції у парламенті або висунули список кандидатів у загальнодержавному виборчому окрузі – таким чином, усунення зловживань з засиллям представників «технічних партій» у складі ОВК;
- уточнено низку положень щодо порядку вирішення виборчих спорів шляхом уточнення адресатів оскарження дій та бездіяльності у виборчому процесі.

Водночас, проект містить деякі неоднозначні і навіть небезпечні новації, що лише формально відповідають рекомендаціям Остаточного звіту Місії зі спостереження за виборами ОБСЄ/БДІПЛ. Зокрема:

- передання повноважень реєстрації кандидатів в одномандатних виборчих

округах від ЦВК на відповідні ОВК.

Це породжує ризик ухвалення суб'єктивних рішень щодо відмови у реєстрації або скасування реєстрації окремих кандидатів підконтрольними ОВК;

- встановлення граничного розміру виборчих фондів (100 млн грн для партій у загальнодержавному окрузі і 4,5 млн грн для кандидатів-мажоритарників), надання повноважень щодо контролю за надходженням і використанням коштів фондів кандидатів-мажоритарників відповідними ОВК. З одного боку, пропонувані суми досить великі і в них легко умістяться усі виборчі витрати, тобто вони навряд дадуть суттєвий ефект. З іншого боку, зростає ризик вибіркового застосування законодавства з боку ОВК, які не володіють достатніми людськими та технічними ресурсами для здійснення дієвого контролю за фінансуванням виборчих кампаній;
- позбавлення права голосувати по мажоритарних округах виборців, що перебувають за кордоном або поза своїм виборчим округом, без зміни виборчої адреси – з одного боку, запобігає такому явищу, як «виборчий туризм», а з іншого, може суперечити конституційно визначеному принципу рівності виборчих прав громадян;
- низка прогресивних новацій щодо висвітлення виборчого процесу у ЗМІ, зокрема, вимога надання рівних можливостей агітації та розміщення політичної реклами, розмежування між комерційною і політичною рекламою, вимоги збалансованості програм за участю кандидатів, недопущення приховування або спотворення суспільно важливої інформації з питань виборів – можуть бути перекреслені механізмом контролю, який покладається на Національну раду з телебачення та радіомовлення, яку в сучасних українських умовах не можна вважати політично незалежним органом. Таким чином, не втілено рекомендації ОБСЄ/БДІПЛ щодо залучення незалежних громадських організацій до процесу моніторингу питань збалансованості та використання ЗМІ під час виборів і здійснення нагляду на підставі такого незалежного моніторингу.

Законопроект залишає неврахованими цілу низку рекомендації Остаточного звіту Місії зі спостереження за виборами ОБСЄ/БДІПЛ: щодо перегляду підстав для визнання голосування на дільниці недійсним чи скасування результатів виборів; перегляду підстав обмеження пасивного виборчого права; перегляду розміру виборчої застави та підстав для її

повернення; запровадження пропорційних санкцій за порушення виборчого законодавства; створення відповідного інституційного механізму моніторингу можливих зловживань адміністративним ресурсом тощо.

Висновок Венеціанської комісії щодо цього законопроект очікується в червні, з огляду на зазначені зауваження швидше за все він буде містити низку критичних оцінок. Проект також надано на розгляд парламентським політичним партіям, але поки що широкої суспільної дискусії стосовно нього не спостерігається. Альтернативний проект про внесення змін до закону про вибори народних депутатів (щодо техніко-юридичного вдосконалення виборчого процесу) був внесений до Верховної Ради (реєстр. 2908) народним депутатом України Русланом Князевичем (фракція «Батьківщина»), але поки що він залишається нерозглянутим.

Головною вадою урядової законопроектної ініціативи є ігнорування принципових питань реформування виборчого законодавства:

- потреба гармонізації виборчого законодавства. Проект Виборчого кодексу був розроблений робочою групою на чолі з Юрієм Ключковським (Інститут виборчого права) за фінансової підтримки ЄС ще у 2010 році й отримав загалом позитивний висновок Венеціанської комісії. Ухвалення Виборчого кодексу прямо зазначено серед вимог ЄС і у рекомендаціях ОБСЄ/БДІПЛ, але уряд принципово заперечує таку можливість;
- зміна виборчої системи для виборів народних депутатів України на пропорційну систему з відкритими регіональними списками, відповідно до попередніх рекомендацій Венеціанської комісії та ПАРЕ. Останні парламентські вибори, проведені за змішаною системою, продемонстрували, що найбільш вразливим до порушень є саме мажоритарний компонент;
- запровадження системи виборів міських голів у два тури.

Тривожним сигналом були висловлювання деяких публічних осіб про можливість зміни системи виборів Президента України – або на обрання Президента у парламенті, або на проведення прямих виборів лише в один тур. Спроби здійснити такі зміни підірвуть суспільну довіру до виборів Президента у 2015 році й можуть призвести до маніпулювання виборчим процесом.

П'ять «проблемних» одномандатних виборчих округів

У п'яти одномандатних виборчих округах не було встановлено остаточних результатів

парламентських виборів 2012 року. Для розв'язання ситуації Уряд розробив та 13 травня 2013 року вніс до Верховної Ради України проект Закону «Про повторні вибори народних депутатів України до Верховної Ради України VII скликання у деяких одномандатних виборчих округах у зв'язку з неможливістю достовірного встановлення підсумків голосування та результатів виборів народних депутатів України 28 жовтня 2012 року» (№ 2971). Законопроект також був направлений на висновок до Венеціанської Комісії.

У законопроекті чітко не була визначена кількість округів, по яких пропонується провести перевибори. Тому, у разі його ухвалення, він створив би ризик проведення перевиборів не по п'яти, а по якій завгодно кількості округів, позбавивши будь-якого депутата-мажоритарника мандату за рішенням суду (за «схемою Домбровського-Балоги»).

Це викликало критику з боку опозиції та незалежних депутатів-мажоритарників. Наступного дня, 14 травня 2013 р., група незалежних позафракційних депутатів подала альтернативний законопроект про повторні вибори лише у 5 округах (реєстр. № 2971-1).

Враховуючи ці обставини, у Верховній Раді України було створено робочу групу з питань удосконалення цього законопроекту. До її складу увійшли представники всіх фракцій. За результатами роботи робочої групи був напрацьований компромісний законопроект (реєстр. № 2971-д від 5 червня 2013 року), у якому визначені номери п'яти виборчих округів (№№ 94, 132, 194, 197, 223), у яких будуть проведені повторні вибори; дата проведення повторних виборів – 18 серпня 2013 року; строк втрати чинності цього Закону – день, наступний за днем набуття повноважень народними депутатами України, обраними на цих повторних виборах, що забезпечить одноразовість його застосування.

Характер виборів у цих п'яти проблемних округах, а також на проміжних виборах народних депутатів, які відбудуться 7 липня 2013 року (224-й виборчий округ, м. Севастополь) буде важливим індикатором того, наскільки в Україні поліпшується виборча практика, а не лише законодавство про вибори.

Позбавлення депутатських мандатів рішеннями Вищого адміністративного суду
На початку 2013 року Вищий адміністративний суд України позбавив депутатських мандатів депутатів О. Домбровського, П. Балогу та С. Власенка. Ці рішення були розцінені опозицією як намагання за допомогою підконтрольних судів переглянути результати виборів.

Щодо Сергія Власенка, суд прийняв рішення про позбавлення мандату народного депутата, оскільки він, нібито, суміщає депутатську роботу з адвокатською діяльністю із захисту Юлії Тимошенко.

Під час процесу виявилось, що парламентський регламентний комітет ухвалив своє рішення про направлення подання до суду у закритому режимі, без запрошення на комітетське засідання Сергія Власенка. Не були взяті до уваги докази, що Сергій Власенко є не адвокатом, а захисником на громадських засадах Юлії Тимошенко.

Щодо депутатів-мажоритарників Олександра Домбровського та Павла Балоги, попри певні проблеми зі встановленням результатів в цих округах та зафіксовані порушення, Центральна виборча комісія прийняла рішення про їх реєстрацію народними депутатами.

Вищий адміністративний суд всупереч приписам Конституції, які чітко визначають порядок припинення повноважень народного депутата, прийняв рішення (поза судовими строками) про позбавлення зазначених народних депутатів їх мандатів. Голова Верховної Ради Володимир Рибак спрямував до Конституційного Суду подання щодо відповідності Конституції рішення Вищого адміністративного суду стосовно Павла Балоги та Олександра Домбровського.

Місцеві вибори

Ще однією проблемою, яка є складовою загальної кризи довіри до виборчої системи, є невирішеність питання про проведення місцевих виборів (депутатів міської ради та міського голови) у м. Києві. Повноваження нинішнього складу Київської міської ради спливали 2 червня 2013 року.

31 травня 2013 року Конституційний Суд ухвалив рішення про те, що чергові вибори Київського міського голови та Київської міської ради мають відбутися у жовтні 2015 року. Водночас, зберігається можливість проведення позачергових виборів зазначених органів місцевого самоврядування.

Розв'язання ситуації з проведенням виборів у м. Києві, а також характер цих та інших місцевих виборів в Україні цього року також будуть слугувати важливим індикатором того, наскільки в Україні поліпшується виборча практика. Втім, чинне законодавство про місцеві вибори – найбільш проблемне в Україні. Воно дозволяє широке застосування адмінресурсу і не гарантує рівності суб'єктам виборчого процесу під час кампанії. Зокрема, всі ці вади були ще раз продемонстровані під час місцевих виборів у низці населених пунктів, що відбулися 2 червня ц.р.

Засоби масової інформації

У грудні 2012 року Уряд вніс на розгляд парламенту законопроект про суспільне мовлення, але він не відповідає європейським стандартам (зокрема, в частині фінансування, формування наглядового органу, забезпечення незалежності організацій суспільного мовлення) і прогрес у його розгляді відсутній. Також було зареєстровано альтернативний законопроект народних депутатів, які вносили схожий законопроект у парламенті попереднього скликання. Обидва законопроекти слід відправити на експертизу в Раду Європи.

Ще більшою потребою є точне законодавче визначення змісту вимоги «збалансованого висвітлення» у ЗМІ (як приватних, так і державних), процедур і органу, який відповідатиме за моніторинг дотримання цих вимог. Відповідні зміни слід внести у законодавство про вибори та про телерадіомовлення. Як зазначено у рекомендаціях Остаточного звіту Місії зі спостереження за виборами ОБСЄ/БДПЛ, внаслідок браку незалежності Національної ради з питань теле- і радіомовлення, слід розглянути можливості використання результатів моніторингу ЗМІ, отриманих від НУО, що фінансуються незалежними донорами.

Йдеться про потребу створення механізму «співрегулювання» з залученням представників телерадіокомпаній, журналістських та інших неурядових організацій. Так, в останні місяці минулої виборчої кампанії була спроба незалежного моніторингу змісту новин на ТБ, яка призвела до більш збалансованого висвітлення політичних новин та створення громадської ради на провідному телеканалі «Інтер».

Втім, на початку 2013 року зміна власника цього телеканалу призвела до припинення діяльності громадської ради при ньому. Ці та інші проблемні питання законодавства про телерадіомовлення повинні бути вирішені в новій редакції Закону «Про телебачення і радіомовлення», роботу над проектом якої завершує робоча група при парламентському комітеті з питань свободи слова та інформації за підтримки проекту Ради Європи/ЄС.

У Верховній Раді у березні-квітні 2013 р. було зареєстровано два депутатських законопроекти про «реформування» (роздержавлення) державної та комунальної преси, які передбачають детальний механізм виходу державних органів чи органів місцевого самоврядування із складу засновників/власників друкованих видань та їх передачу трудовим колективам або продаж. Альтернативний законопроект «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової

інформації» розроблено також урядом, якому Президент доручив до початку квітня подати йому відповідний проект (але той досі перебуває на розгляді Кабінету Міністрів).

Урядом внесено на розгляд Верховної Ради проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прозорості відносин власності стосовно засобів масової інформації» (реєстр. № 2731 від 04.04.13).

Цей законопроект містить лише обмежені заходи щодо забезпечення прозорості власності телерадіоорганізацій, які не можуть вважатися дієвими. Також передбачені зміни стосовно прозорості власності на друковані ЗМІ є неактуальними у зв'язку зі значно меншим впливом преси на суспільство порівняно з аудіовізуальними ЗМІ та роздрібністю ринку преси серед численних видань.

Народні депутати Микола Томенко та Микола Княжицький (фракція «Батьківщина») ще в січні 2013 року зареєстрували проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прозорості власності засобів масової інформації, а також реалізації принципів державної політики в сфері телебачення і радіомовлення» (реєстр. № 2074), який передбачає встановлення бенефіціарних власників телерадіокомпаній.

Жоден із зазначених законопроектів не був розглянутий навіть у першому читанні. Забезпечення прозорості власності у сфері телерадіомовлення є одним із завдань робочої групи з підготовки нової редакції Закону «Про телебачення і радіомовлення».

Узагальнена оцінка: відсутність прогресу (мінімальний позитив при ознаках регресу).

2. ВИБІРКОВЕ СУДОЧИНСТВО, ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА УМОВИ УТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ

Розв'язати питання політично вмотивованих арештів та зробити подальші кроки для реформування судової системи, аби уникнути повторення наявних проблем.

... Як найшвидше виконання всіх рішень Європейського суду з прав людини...

...Як найшвидше виконання рекомендацій Ради Європи стосовно умов утримання ув'язнених осіб та медичної допомоги, яка їм надається.

[EU Council 10.12.12]

Розглянути випадки політично вмотивованих вироків, у взаємодії з місією президентів

П. Кокса та А. Квасневського, забезпечити швидке виконання всіх рішень Європейського суду з прав людини та виконати рекомендації Ради Європи щодо умов утримання і надання медичної допомоги особам.

[EU non-paper to Ukraine («список Фюле»)]

Політично мотивовані кримінальні переслідування («вибіркове судочинство»)

Помилування колишнього Міністра внутрішніх справ Юрія Луценка та колишнього Міністра навколишнього середовища Георгія Філіпчука Указом Президента № 197 від 7 квітня 2013 року є важливим кроком для усунення наслідків політично мотивованого кримінального переслідування. Однак поки Юлія Тимошенко все ще перебуває у в'язниці і її судять за іншими справами, проблема політично мотивованого кримінального переслідування в Україні залишається не вирішеною.

Зокрема, активно продовжується процес у справі вбивства Щербаня, який викликає сумніви у безсторонності та дотриманні інших принципів справедливого суду.

Наприклад, прокуратура та суд продовжують допитувати у відкритих судових слуханнях свідків, хоча Кримінальний процесуальний кодекс дозволяє це робити на досудовій стадії лише у виняткових випадках, – натомість усі свідки обвинувачення без обґрунтування допитуються в суді, очевидно, з метою публічної компрометації обвинуваченої.

Виконання рішень Європейського суду з прав людини

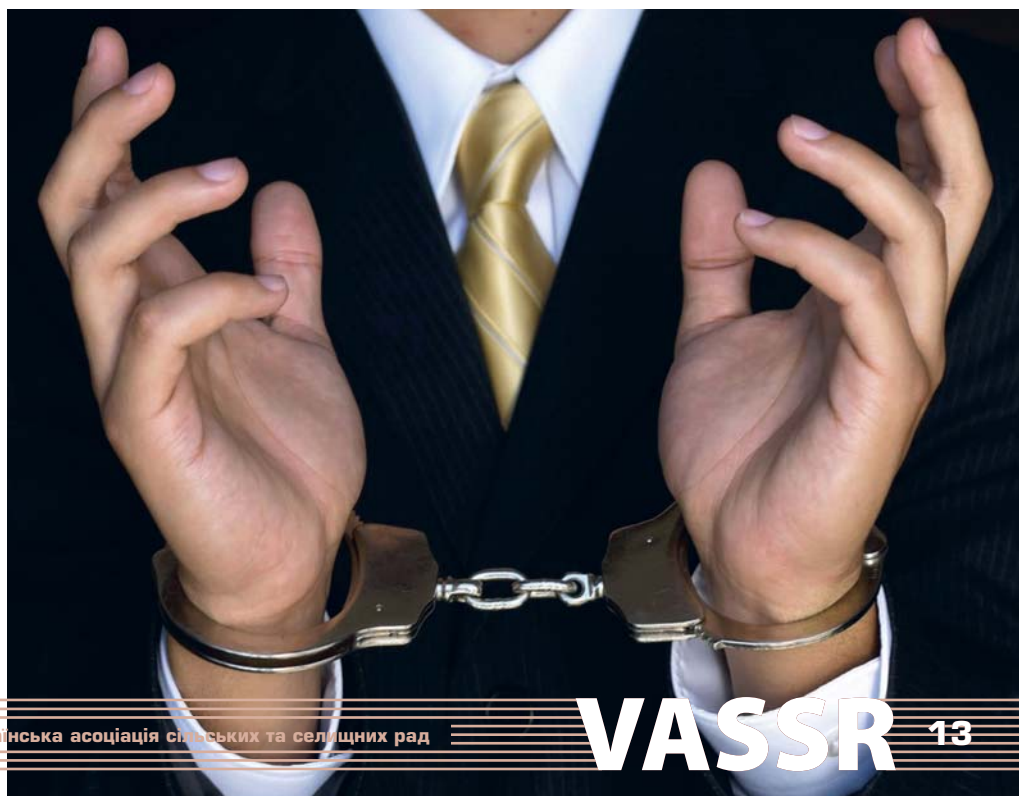
Основними проблемами, які призводять до констатації Європейським судом з

прав людини (ЄСПЛ) порушень Україною положень Європейської Конвенції про права людини, є наступні:

- невиконання рішень національних судів;
- надмірна тривалість цивільного провадження, досудового слідства та судового розгляду кримінальних справ та відсутність юридичного механізму оскарження такої тривалості;
- порушення права особи на свободу та особисту недоторканість;
- жорстоке поводження з затриманими та ув'язненими, відсутність ефективного розслідування за скаргами на таке поводження;
- неналежні матеріально-побутові умови утримання під вартою та надання медичної допомоги ув'язненим;
- відсутність ефективного розслідування кримінальних справ за фактом смерті або зникнення осіб.

Загалом, в Україні наявна очевидна проблема з виконанням рішень ЄСПЛ у частині не індивідуальних (виплата відшкодувань та відновлення порушених прав), а загальних заходів та виконання пілотних рішень ЄСПЛ (зміна законодавства та практики, які усувають системні проблеми). Так, наразі держава не має заборгованості з виплат сум відшкодувань у рамках виконання рішень ЄСПЛ.

Показовим прикладом якості виконання рішень ЄСПЛ буде виконання рішень у резонансних справах Юрія Луценка та Юлії Тимошенко. Європейський суд з прав людини ухвалив рішення стосовно незаконності їхніх арештів. Уряд безуспішно оскаржував рішення щодо Юрія Луценка, в направленні справи до Великої палати ЄСПЛ було відмовлено й рішення набуло статусу остаточного 19 листопада 2012 р.

На сьогодні воно виконано лише в частині виплати компенсації. Не було притягнуто до відповідальності осіб, дії (бездіяльність) яких призвели до порушення прав і свобод Юрія Луценка. Такі заходи були б важливими для запобігання наступним подібним порушенням.

Наразі нема інформації щодо планів оскарження рішення стосовно Юлії Тимошенко. Якщо жодна зі сторін його не оскаржить, воно набуде чинності 30 липня 2013 р., через три місяці після проголошення.

Також прискіпливої уваги вимагає виконання рішення ЄСПЛ у справі «Олександр Волков проти України» від 9 січня 2013 р., яке набуло статусу остаточного 27 травня цього року. Воно вимагає, зокрема, поновлення заявника на посаді судді Верховного Суду України. Однак є намагання уникнути виконання цього обов'язку. Зокрема, Міністр юстиції Олександр Лавринович заявив про відсутність механізму виконання такого рішення.

На сьогодні існує загроза заповнення двох вакантних посад суддів Верховного Суду іншими претендентами, щоб унеможливити поновлення Олександра Волкова у найближчому майбутньому.

В Україні виконання рішень ЄСПЛ контролює Урядовий уповноважений у справах ЄСПЛ. Він же представляє державу у справах, поданих проти неї у ЄСПЛ. Тут явно присутній інституційний конфлікт інтересів.

Парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЕ) у своїй резолюції № 1914 (2013) рекомендувала відділити функції виконання рішень ЄСПЛ від Урядового уповноваженого у справах ЄСПЛ, створивши окремий національний орган для виконання рішень ЄСПЛ. Поки що невідомо про жодні зрушення у цьому напрямку.

Також ПАРЕ рекомендувала Україні (резолюції ПАРЕ № 1823 (2011) та № 1914 (2013)) врегулювати питання парламентського контролю за виконанням рішень ЄСПЛ. Зараз на друге читання очікує законопроект № 0928 (автор – Сергій Головатий, ухвалений в першому читанні в минулому скликанні Верховної Ради), який передбачає доповнення Закону «Про виконання рішень та застосування практики ЄСПЛ» положенням про парламентський контроль і регулярно звітування Уряду з цього приводу. Водночас вже зараз до предмету відання парламентського Комітету з питань верховенства права та правосуддя формально віднесено питання контролю за виконанням рішень ЄСПЛ. Проте відсутня інформація про практичне застосування цього мандату.

Умови утримання під вартою та медична допомога ув'язненим

Умови утримання під вартою в установах виконання покарань та попереднього ув'язнення викликають систематичну критику з боку правозахисників. Загалом, для суттєвого покращення ситуації тут достатньо внести зміни до правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджених відомчим наказом Державної пенітенціарної служби. Але вже багато років жодних змін не відбувається, всупереч положенням чинного законодавства, рішенням Європейського суду з прав людини, рекомендаціям Європейського комітету із запобігання катуванням, Європейських пенітенціарних правил, пропозиціям правозахисників.

18 березня ц.р. Міністерство юстиції затвердило нові правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів (СІЗО) Державної кримінально-виконавчої служби (Наказ № 460/5). Прийняття цих правил відбулось без громадського обговорення, а їхній зміст викликав гостру критику з боку правозахисників.

16 травня у першому читанні був схвалений урядовий законопроект № 1131 про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу. Попри певні позитиви (дозвіл користуватися мобільними телефонами, носити цивільний одяг, врегулювання надання матеріальної допомоги на дитину, надання домам дитини при колоніях статусу дитячих закладів тощо), ціла низка запропонованих норм прямо принижує гідність засуджених та дає підстави їх карати за дрібниці.

29 квітня 2013 року Кабінет міністрів затвердив Державну цільову програму реформування Державної кримінально-виконавчої служби України. Програма була розроблена на основі Концепції державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України, схваленої Президентом 8 листопада 2012 року. Проект Програми абсолютно не обговорювався з громадськістю, спеціалістами з прав людини в пенітенціарній сфері (так само, як відсутні громадські обговорення й інших нормативно-правових актів у цій сфері).

У Програмі нема навіть згадок про рекомендації Європейського комітету з запобігання катуванням та Європейські пенітенціарні правила. Заходи Програми не передбачають вирішення таких проблем, як впровадження системи подання скарг, нормального листування, заборони безоплатної (зараз поширеної) праці, інших проблем прав людини. Пріоритетними для Державної кримінально-виконавчої служби залишаються господарські пріоритети, з використанням праці

ув'язнених. Тоді як підхід до праці як до обов'язку є абсолютно чужим прогресивним західним пенітенціарним ідеям. Підприємства пенітенціарних служб розглядаються в Європі не як місце для заробітку держави, а як місце для навчання корисним на волі навичкам.

У частині надання медичної допомоги ув'язненим Програма передбачає лише закупівлю обладнання та автомобілів, та розробку порядку надання меддопомоги хворим на туберкульоз. Але збільшення медичного обладнання аж ніяк не впливає на залежність медиків від адміністрації установ, не знижує їх можливості відмовляти засудженим у медичній допомозі (на кращому обладнанні), ховати сліди побиття засуджених. Вирішити проблему належної медичної допомоги ув'язненим не вийде, поки медичні служби не будуть перепідпорядковані Міністерству охорони здоров'я, відповідно до рекомендацій Європейського комітету із запобігання катуванням та Європейських пенітенціарних правил.

3. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС, ЗАПОБІГАННЯ ТОРТУРАМ, АДВОКАТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Ефективна імплементація Кримінального процесуального кодексу, законодавства про адвокатуру, Національного превентивного механізму проти тортур. [EU Council 10.12.12]

Забезпечити необхідні ресурси для ефективно імплементації Кримінального процесуального кодексу законодавства у сфері адвокатури та Національного превентивного механізму проти тортур; забезпечити швидке створення відповідних механізмів. [EU non-paper to Ukraine («список Фюле»)]

Імплементація нового Кримінального процесуального кодексу

20 листопада 2012 р. набув чинності новий Кримінальний процесуальний кодекс України (КПК). За даними моніторингу, який здійснює Центр політико-правових реформ, з цього часу засвідчена тенденція до гуманізації сфери кримінальної юстиції. Це проявляється у кардинальному зменшенні кількості осіб у СІЗО (на 35%, або 11 000 осіб станом на 1 квітня 2013 р. порівняно з 1 грудня 2012 р.), значному зменшенні випадків затримань (на 45% порівняно з 2012 р. та на 70% порівняно з 2011 р.), обшуків (на 30% порівняно з 2011 р.), прослуховувань (на 20%), а з іншого боку – у збільшенні кількості випадків застосування домашнього арешту та інших альтернативних запобіжних заходів, укладанні угод про примирення.

Втім, зазначені тенденції ще не є стійкими, їх подальшому розвитку загрожує практика реалізації нового КПК слідчими та прокурорами, які бажають працювати по-старому. Також поки що нема інформації про зростання частки виправдальних вироків у судах, але остаточні висновки тут можна буде зробити ближче до кінця року (річниці чинності нового КПК).

Безоплатна правова допомога

Імплементация нового КПК тісно пов'язана з імплементациєю закону «Про безоплатну правову допомогу», ухваленого 2 червня 2011 р. За цим законом, з 1 січня 2013 р. принципово змінені підходи щодо надання адвокатських послуг за рахунок держави. Значно розширено перелік категорій осіб, яким гарантується безкоштовне надання послуг адвоката, насамперед – на початкових стадіях кримінального процесу; адвокати відтепер призначаються Центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги (а не слідчими, як раніше); суттєво збільшено розмір оплати послуг адвокатів. Надання безкоштовної правової допомоги цілодобово забезпечують 27 центрів, утворені в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, та 3016 відібраних за конкурсом адвокатів.

Як тільки правоохоронні органи затримують особу, вони повідомляють відповідні центри, які одразу надсилають адвоката. За новим КПК, отримані без присутності адвоката свідчення затриманої особи не можуть бути використані у справі проти неї. Таким чином, створена система безоплатної правової допомоги забезпечила ранній доступ захисників до затриманих на рівні кращих європейських зразків.

Втім, належне функціонування цієї системи перебуває під загрозою через брак

бюджетного фінансування. У Державному бюджеті на 2013 рік система надання безоплатної вторинної правової допомоги профінансована в обсязі 43,8 млн грн, що є лише 21,2% від фактичної потреби. Загальний дефіцит видатків на забезпечення формування та функціонування системи у 2013 році складає 163,1 млн грн.

Державне бюро розслідувань

Важливим критерієм імплементациі нового КПК буде створення Національного бюро розслідувань, яке би розслідувало злочини, вчинені державними службовцями високого рангу, а також працівниками міліції та прокуратури. Прикінцевими положеннями КПК передбачено, що Бюро повинно бути створено протягом 5 років. Зараз ці функції переважно здійснює прокуратура.

Втім, досі нема концептуальної визначеності щодо принципів створення нового органу – його підпорядкування, комплектування, компетенції (всі злочини, як передбачено КПК, чи лише окремі – наприклад, корупції та катування) тощо. Центр політико-правових реформ проаналізував досвід організації роботи подібних органів у різних країнах ЄС і надіслав свої пропозиції Адміністрації Президента ще минулого року. Проте поки що жодного прогресу не спостерігається.

Національний превентивний механізм

У 2006 році Україна ратифікувала Факультативний протокол до Конвенції проти катувань, узявши на себе зобов'язання за рік створити національний превентивний механізм. Проте лише 2 жовтня 2012 року було ухвалено закон про внесення змін до Закону «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», яким функції національного превентивного механізму були покладені на Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Йдеться про функції регулярного відвідування місць несвободи з метою недопущення

катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання стосовно людей, які там утримуються.

Усі моніторингові візити НПМ здійснюються без попередження адміністрації відповідної установи про час, місце та дату візиту. Як правило, до здійснення візитів у якості моніторів Уповноваженого залучаються представники громадських правозахисних організацій. За результатами візиту готується звіт, який містить опис виявлених порушень прав та свобод людини в діяльності тієї чи іншої установи, та рекомендації щодо їх усунення. Моніторинговий звіт спрямовується керівництву відповідного міністерства чи відомства з вимогою поінформувати Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини протягом місячного терміну про заходи, вжиті на виконання наданих рекомендацій.

У 2012 р. було відвідано 169 установ різної відомчої підпорядкованості; у 2013 р. – 142, причому всі за участі громадських організацій. Не було жодного випадку протидії цим візитам з боку відповідних адміністрацій.

Втім, у цьогорічному бюджеті Уповноваженого з прав людини не передбачено коштів на фінансування залучення громадських правозахисних організацій у моніторингу місць несвободи у рамках НПМ (наразі це фінансування надається Міжнародним фондом «Відродження»). За підрахунками Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Омбудсмана, для повноцінного забезпечення цієї діяльності з боку держави потрібно 800 000 грн.

Адвокатське самоврядування

5 липня 2012 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», яким комплексно реформовано засади здійснення адвокатської діяльності в Україні відповідно до загальноєвропейських міжнародних демократичних стандартів. Ключовою новацією закону є визначення засад для створення в Україні професійного самоврядного інституту адвокатури України та посилення гарантій діяльності адвокатури.

Але, незважаючи на прогресивну букву закону, практична діяльність новоствореної Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури викликає сумніви щодо дотримання принципів незалежності та самоврядування. Широкого розголосу набули факти переслідування нелояльних адвокатів, яким скасовують ліцензії на адвокатську діяльність.

Узагальнена оцінка: певний прогрес.

4. СУДОВА РЕФОРМА ТА РЕФОРМА ПРОКУРАТУРИ

Додаткові кроки у напрямі судової реформи, зокрема через всебічний перегляд – у тісних консультаціях з Радою Європи та Венеціанською Комісією – закону про прокуратуру, Кримінального кодексу, ролі Вищої ради юстиції, закону про судоустрій та статус суддів.
[EU Council 10.12.12]

В контексті життя додаткових кроків щодо реформи правосуддя, здійснити всеохоплюючий перегляд та внести законодавчі пропозиції, у тісній взаємодії з Радою Європи/Венеціанською комісією, щодо Закону про функціонування Генеральної прокуратури; Кримінального кодексу, ролі Вищої Ради юстиції, а також Закону про судоустрій та статус суддів.
[EU non-paper to Ukraine («список Фюле»)]

Законодавство про прокуратуру

Реформа прокуратури залишається одним з ключових невиконаних зобов'язань, взятих на себе Україною у 1995 р. при вступі до Ради Європи. Згідно з Конституцією України 1996 року, прокуратура була позбавлена двох «радянських» функцій – нагляду за дотриманням і застосуванням законів та попереднього слідства – однак органи прокуратури досі продовжують виконувати ці функції на підставі перехідних положень Конституції. Крім надмірних повноважень, ключовими проблемами української прокуратури є політична залежність, а також закритість процедури доступу до професії, просування по службі, дисциплінарної відповідальності та звільнення прокурорів зі служби. На практиці, дуже часто система прокуратури в Україні використовується як система тиску на політичних опонентів або бізнес-конкурентів.

Наприкінці 2011 р. Комісія зі зміцнення демократії та утвердження верховенства при Президенті України розробила законопроект про прокуратуру, який передбачає докорінну реформу останньої. У жовтні 2012 р. він отримав позитивний висновок Венеціанської комісії. 17 квітня 2013 р. Комітет Верховної Ради з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності на своєму засіданні розглянув питання підготовки проекту Закону України «Про прокуратуру» (реєстр. № 0886) до другого читання та затвердив зміст порівняльної таблиці до нього у редакції, що відповідає змісту схваленого Венеціанською комісією законопроекту. Наразі Комітет збирає висновки та пропозиції для доопрацювання змісту порівняльної таблиці та винесення її на обговорення на комітетських слуханнях.

Водночас своє бачення закону про прокуратуру на основі проекту, схваленого

Венеціанською комісією, готують в Адміністрації Президента та у Генеральній прокуратурі. Доля законопроекту залежатиме від знаходження компромісу в парламенті.

Судова реформа

7 липня 2010 р. Верховна Рада прийняла Закон «Про судоустрій і статус суддів». Висновок Венеціанської комісії, отриманий через декілька місяців, засвідчив невідповідність закону низці європейських стандартів. Вирішальну роль у призначенні суддів, їхній кар'єрі та притягненні до дисциплінарної відповідальності стали відігравати Вища рада юстиції і Вища кваліфікаційна комісія суддів. Про їх залежність від політичної влади свідчать, зокрема, масові переведення суддів із Донецької та інших східних областей в київські суди, у тому числі вищого рівня, а також призначення таких суддів головами суддів, заступниками голів судів; вибіркове притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності тощо. Загалом, новий закон створив серйозні важелі для політичного тиску на суддів.

Наприкінці 2012 року Адміністрація Президента розробила проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України щодо посилення гарантій незалежності суддів». Конституційна асамблея при Президенті розробила свій проект відповідних змін до Конституції, однак її Голова спрямував на експертизу до Венеціанської комісії законопроект, розроблений в Адміністрації Президента. Венеціанська комісія підготувала переважно позитивний висновок на цей законопроект з деякими зауваженнями. Доопрацьований з його врахуванням законопроект

планується внести на розгляд Президенту для спрямування до Верховної Ради.

Спрямований на висновок до Венеціанської комісії законопроект передбачає прогресивні зміни Конституції щодо формування Вищої ради юстиції, зокрема 12 з 20 членів мають обиратися самими суддями (на з'їзді суддів України). Також запропоновано передбачити безстрокове призначення суддів без «випробувального» терміну (який сьогодні становить п'ять років), а також усунути парламент від формування суддівського корпусу. Водночас стурбованість викликає збереження за Президентом (всупереч деклараціям) надмірних повноважень щодо формування суддівського корпусу (призначення, переведення та звільнення суддів), а також участь у Вищій раді юстиції Генерального прокурора України.

Більше того, залежність вищих органів суддівського самоврядування, зокрема, з'їзду суддів України, може нівелювати позитиви конституційних змін, оскільки через ці органи політична влада й далі впливатиме на формування Вищої ради юстиції і Вищої кваліфікаційної комісії суддів.

Тому уже зараз, не чекаючи набуття чинності зазначених змін до Конституції, необхідно підготувати пакет змін до закону про судоустрій та статус суддів для забезпечення, передусім, справді незалежного суддівського самоврядування, яке би створювалося знизу та забезпечувало пропорційне представництво суддів у вищих органах суддівського самоврядування.

Зокрема, йдеться про потреби наступних змін:

- запровадження конкурсних засад добору суддів на посади в суди різних рівнів;

- спрощення системи органів суддівського самоврядування, запровадження пропорційного представництва суддів у цих органах;
- зміцнення ролі Верховного Суду України у формуванні послідовної судової практики, підвищення доступності правосуддя;
- створення окремої дисциплінарної комісії суддів, запровадження змагальної й юридично визначеної дисциплінарної процедури, системи пропорційних видів стягнень.

Ще у 2011 році Комісія зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права при Президентові розробила нову редакцію закону про судоустрій та статус суддів, яка передбачала зазначені вище зміни й отримала позитивний висновок Венеціанської комісії. Втім, цей законопроект досі залишається незатребуваним ані Президентом, ані урядом, ані парламентом.

Кримінальний кодекс

Жодних зрушень не відбулося щодо внесення змін до статей 364-365 Кримінального кодексу щодо декриміналізації відповідальності за надання економічних збитків державі, що сталися внаслідок політичних чи адміністративних рішень без корупційних або інших кримінальних мотивів. У 2012-2013 рр. опозиція підготувала цілу низку законопроектів на цю тему, але всі вони були відхилені Верховною радою. Більше того, кожен з них мав суттєві змістовні недоліки. Найкращий з підготовлених опозицією законопроектів на цю тему – № 2023 «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексу України щодо імплементації до національного законодавства положень статті 19 Конвенції ООН проти корупції», внесений депутатами ВО «Батьківщина». Але Верховна рада досі не розглянула цей законопроект у першому читанні; профільний Комітет ВРУ з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності рекомендував його відхилити. Таким чином, проблема досі залишається не вирішеною. Належним орієнтиром тут має слугувати прийнята Венеціанською Комісією у березні 2013 року Доповідь про зв'язок між політичною і кримінальною відповідальністю міністрів.

Втім, Кримінальний кодекс потребує ширшого перегляду та суттєвої гуманізації в частині покарань за злочини, що не є тяжкими та особливо тяжкими, а також в частині декриміналізації діянь, які не є суспільно небезпечними. Низку технічних питань гармонізації Кримінального кодексу з положеннями нового КПК було вирішено ухваленням 16 травня 2013 р. закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

приведення законодавства у відповідність з Кримінальним процесуальним кодексом України». Проте у Кримінальний кодекс досі не запроваджено передбачений новим КПК інститут кримінальних проступків (як окремий вид кримінальних правопорушень). Відповідна робоча група в Адміністрації Президента працює з травня 2012 року (Центр політико-правових реформ розробив детальну порівняльну таблицю потрібних змін ще у липні 2012 р.). У квітні 2013 року про потребу цієї реформи публічно заявив Президент. Але поки що відповідний проект так і не внесений до Верховної Ради.

Узагальнена оцінка: мінімальний прогрес.

5. РЕФОРМА ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Реформа органів внутрішніх справ [EU Council 10.12.12]

Підготувати та внести законодавчі пропозиції щодо реформування міліції. [EU non-paper to Ukraine («список Фюле»)]

Ще 6 квітня 2012 року Президент своїм указом № 252/2012 створив Комітет з питань реформування правоохоронних органів. Втім, він поки що не представив результати своєї роботи. На початку 2013 р. перший заступник міністра внутрішніх справ анонсував плани трансформації міліції у національну поліцію, але жодних подальших дій не відбулось.

Згідно з Указом Президента № 127 від 12 березня ц.р. «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 12 березня 2013 року «Про невідкладні заходи щодо європейської інтеграції України», Секретар РНБО має забезпечити в рамках роботи Комітету з питань реформування правоохоронних органів підготовку до 1 жовтня 2013 року з урахуванням європейських стандартів законопроектів щодо реформування правоохоронних органів для направлення таких законопроектів на висновок до Венеціанської Комісії.

Оприлюднене 6 червня ц.р. щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році» (розділ 3.7 «Реформа системи правоохоронних органів») фактично оминає тему реформування міліції.

Зважаючи на організаційну складність та політичну чутливість реформи, існує потреба розробити консенсусне її бачення, з залученням парламентської опозиції та профільних громадських організацій та експертизи Венеціанської Комісії.

Узагальнена оцінка: прогрес відсутній.

6. КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА

Конституційна реформа, яка відбувалася би відповідно до міжнародних стандартів [EU Council 10.12.12]

У контексті загальної конституційної реформи у відповідності до міжнародних стандартів активізувати роботу Конституційної Асамблеї у тісній взаємодії з Радою Європи/Венеціанською Комісією на принципах відкритості та прозорості. [EU non-paper to Ukraine («список Фюле»)]

Конституційна асамблея

30 вересня 2010 р. Конституційний Суд України своїм рішенням скасував конституційні зміни 2004 року та відновив чинність попередньої редакції Конституції 1996 року. Це рішення Конституційного Суду викликало різку критику як всередині країни, так і за кордоном. Парламентська асамблея Ради Європи у своїй резолюції № 1755 від 4 жовтня 2010 року «Функціонування демократичних інституцій в Україні» закликала Верховну Раду «ініціювати всеосяжний процес конституційної реформи з метою приведення Конституції України у повну відповідність до європейських стандартів».

На початку 2012 р. Президент створив Конституційну Асамблею як свій дорадчо-консультативний орган для підготовки змін до Конституції. До її складу увійшли фахівці Національної академії наук, інших наукових установ, вищих навчальних закладів, парламентських і позапарламентських політичних сил, профільних громадських організацій та незалежних аналітичних центрів, а також колишні представники Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України та Верховної Ради України. Очолив Конституційну асамблею Президент України у 1991-1994 рр. Леонід Кравчук.

Втім, ініціювавши створення Конституційної Асамблеї, Президент не пояснив суспільству причин необхідності конституційної реформи та її основні напрямки. Як наслідок, ця ініціатива породила чимало сумнівів та запитань. Представники опозиційних партій відмовилися від участі у Конституційній асамблеї, поставивши під сумнів її легітимність та незалежність. Втім, вони не запропонували власного альтернативного майданчика для широкого обговорення конституційної реформи.

На даний момент сім комісій Конституційної Асамблеї підготували пропозиції щодо проекту Концепції внесення змін до Конституції України. Очікується, що проект Концепції буде розглянуто на найближчому засіданні Конституційної Асамблеї – втім, коли саме, поки що неясно. До цього ж часу Конституційна Асамблея двічі використовувалася для формального погодження

проектів змін до Конституції, підготованих в Адміністрації Президента: щодо розширення контрольних повноважень Рахункової палати та щодо посилення гарантій незалежності суддів. В останньому випадку Конституційна Асамблея розробила свій проект відповідних змін до Конституції, однак її Голова спрямував на експертизу до Венеціанської комісії законопроект, розроблений в Адміністрації Президента.

Позитивним досягненням є налагодження співпраці Конституційної Асамблеї з Венеціанською комісією Ради Європи, на висновок до якої надсилаються всі проекти змін до Конституції. Але рівень інклюзивності роботи Конституційної Асамблеї та суспільної дискусії щодо концепції реформування Конституції залишаються недостатніми. Також недостатнім є рівень прозорості Асамблеї, яка не розробила методологію роботи і не оприлюднює планів діяльності.

Закон про всеукраїнський референдум
6 грудня 2012 року попередній склад ВРУ прийняв Закон «Про всеукраїнський референдум», який не відповідає Конституції та європейським стандартам, передбачає необмежені можливості для адміністративного втручання та маніпуляцій. Цей закон може бути використаний для внесення змін до Конституції України у неконституційний спосіб, в обхід Верховної Ради України. Саме існування такого закону є проблемою, не кажучи вже про його можливе застосування. Закон потрібно або скасувати, або привести у відповідність з Конституцією України і європейськими стандартами. Висновки Венеціанської комісії щодо цього закону очікуються у червні 2013 р.

Узагальнена оцінка: мінімальний прогрес.

7. ПІДГОТОВКА ДО ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄС

Проведення необхідних реформ для підготовки до запровадження Глибокої та всебічної зони вільної торгівлі [EU Council 10.12.12]

Розробити та запровадити ('identify and initiate') необхідні реформи, спрямовані на створення поглибленої та всеохоплюючої ЗВТ між Україною та ЄС [EU non-paper to Ukraine («список Фюле»)]

Ключовим завданням підготовки до набуття чинності Угодою про асоціацію з ЄС і, зокрема, її положень про зону вільної торгівлі залишається розробка Програми імплементації Угоди про асоціацію. Ця Програма повинна передбачати детальні заходи для належної імплементації Угоди, зокрема, в частині створення поглибленої та всеохопної ЗВТ, включаючи проведення

аналізу регуляторного впливу/наслідків впровадження відповідних актів законодавства ЄС, визначення строків виконання зобов'язань, головних виконавців, джерел фінансування.

Пов'язаними з розробкою Програми є завдання визначення національної системи координації діяльності з імплементації Угоди про асоціацію і координації та ефективного використання міжнародної технічної та фінансової допомоги.

За наявною інформацією, Міністерство економічного розвитку і торгівлі уже тривалий час розробляє й погоджує з іншими центральними органами виконавчої влади проекти Програми імплементації Угоди та нормативно-правового акта про національну систему координації. Досягнуто домовленості про співпрацю з ЄС на експертному рівні щодо підготовки Програми імплементації, але детальніша інформація про прогрес тут відсутня. Зважаючи на ключову важливість підготовки якісної Програми для подальшого успішного виконання Угоди, процес розробки цієї Програми має стати публічним. Зокрема, до нього слід залучити українських незалежних експертів, обізнаних з вимогами ЄС до підготовки подібних національних програм.

Узагальнена оцінка: мінімальний прогрес.

8. БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ

Просування в боротьбі проти корупції [EU Council 10.12.12]

Вдосконалити законодавство протидії та боротьби з корупцією у відповідності до рекомендацій GRECO щодо імплементації Плану дій щодо візової лібералізації. [EU non-paper to Ukraine («список Фюле»)]

Антикорупційне законодавство та виконання рекомендацій GRECO

Протягом останніх місяців парламент прийняв низку антикорупційних законів на основі проектів, спільно узгоджених опозицією і урядом.

Це наступні законопроекти:

- Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (законопроект № 2802, прийнятий 18 квітня);
- Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України (стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України) (законопроект № 2803, прийнятий 18 квітня; 22 травня

до тексту були внесені уточнення у зв'язку з помилками в раніше проголосованому тексті);

- Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики (законопроект № 2837, прийнятий 14 травня);
- Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб) (законопроект № 2990, прийнятий 23 травня).

Прийняті закони містять низку позитивних змін, зокрема:

- приведення положень Кримінального кодексу щодо корупційних правопорушень у відповідність з міжнародними стандартами;
- видалення положень про корупційні правопорушення з Кодексу про адміністративні правопорушення;
- посилення положень щодо конфіскації доходів від корупції відповідно до міжнародних стандартів;
- усунення суперечностей та уточнення низки положень Закону про засади запобігання і протидії корупції;
- встановлення відкритості реєстру осіб, які були притягнуті до відповідальності за корупційні правопорушення;
- розширення форми декларації майна, доходів та видатків службовців;
- зменшення суми витрат, що підлягає декларуванню державними посадовими особами;
- запровадження антикорупційної експертизи законопроектів у парламенті;
- введення відповідальності юридичних осіб за корупційні та інші злочини відповідно до вимог низки міжнародних конвенцій, у яких Україна є стороною.

Разом з тим, ці закони все ще не повною мірою відповідають міжнародним стандартам і неофіційним коментарям ЄС до початкових урядових версій цих законопроектів. Виглядає так, що уже зараз потрібно вносити нові поправки у щойно ухвалені закони. Це пов'язано з тим, що ці законопроекти були прийняті дуже поспішно в першому і відразу в остаточному читанні, без часу на належне обговорення, внесення змін і полірування текстів.

Деякі з недоліків прийнятих законопроектів:

- Запроваджена система перевірки декларацій про майно, доходи і витрати є слабкою, адже вона відводить цю роль структурним підрозділам органів державної влади, які не є незалежними від посадових осіб, декларації яких вони, як передбачається, мають моніторити

та контролювати. Схвалена система не є адекватною та ефективною, адже повна перевірка всіх декларацій (кілька мільйонів щорічно) не потрібна, достатньо, якщо вони оприлюднюються і є громадський контроль. Перевіратися (незалежним органом) повинні декларації всіх вищих посадових осіб, а інших службовців – лише вибірково;

- Відповідно до прийнятих поправок, декларації про майно, доходи і витрати повинні бути опубліковані на офіційних сайтах «або» в офіційних друкованих ЗМІ – це не вирішить проблему відсутності доступу до таких декларацій, тому що публікація он-лайн все ще залишиться необов'язковою;
- Поріг для декларування витрат все ще занадто високий (зниження суми одноразових витрат відбулося з 150 000 грн до 80 000 грн);
- залишаються неповністю враховані рекомендації GRECO та ЄС щодо визначення конфлікту інтересів, захисту викривачів, визначення злочину незаконного збагачення, включення обіцянки хабара до складів злочинів, екстрадиції корупціонерів, відповідальності юридичних осіб.

Законодавство про державну службу

У листопаді 2011 року було прийнято новий закон про державну службу, незважаючи на ґрунтовну критику проекту з боку ЄС. Закон не відповідає європейським стандартам та кращим практикам, зокрема, у таких питаннях як вступ на державну

службу та проходження державної служби; класифікація посад (поділ посад на групи та підгрупи, розмежування політичних та адміністративних посад, призначення помічників (радників) політичних осіб); припинення державної служби; оплата праці: складові заробітної плати, прозорість та мотивація оплати праці державних службовців; дисциплінарна відповідальність тощо. Загалом, врахування зазначених рекомендацій ЄС вимагатиме концептуального перегляду закону про державну службу та його прийняття у новій редакції. Тим не менше, жодних ініціатив переглянути закон досі здійснено не було, він має набути чинності на початку 2014 року.

Інституції антикорупційної політики

Залишаються відкритими принципово важливі питання створення незалежного антикорупційного органу з координації антикорупційної політики та спеціалізованого органу з розслідування корупційних злочинів.

Новий Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики», прийнятий 14 травня 2013 року (законопроект за реєстр. № 2837), суттєво скоротив перелік спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції (виключено підрозділи податкової міліції, митних органів та Військової служби правопорядку у Збройних Силах України). Відтак, спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції залишатимуться органи прокуратури,

спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України та по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України. Таким чином, питаннями виявлення корупційних правопорушень займатимуться спеціалізовані підрозділи відповідних правоохоронних органів, жоден з яких не можна назвати політично незалежним.

Відповідно до нового КПК, Україна має протягом 5 років створити Державне бюро розслідувань, яке, за логікою, мало би стати незалежним спеціалізованим органом з розслідування корупційних злочинів. Зважаючи на серйозність проблеми, залежність від неї у т.ч. перспектив виконання Плану дій з візової лібералізації ЄС для України, та увагу до цього питання з боку ЄС у контексті Угоди про асоціацію – слід пришвидшити підготовку відповідного законопроекту про Державне бюро розслідувань, з урахуванням досвіду країн ЄС та у консультаціях з експертами Ради Європи (див. вище розділ 3).

Практика боротьби з корупцією

Незважаючи на всі зазначені законодавчі зміни, ключовим питанням антикорупційної політики є наявність політичної волі. Наявна законодавча база дозволяє розслідувати оприлюднені у ЗМІ факти корупції високопосадовців. Відповідні повноваження мають Генеральна прокуратура та Служба безпеки України. Факт відсутності таких розслідувань свідчить про відсутність політичної волі керівництва країни реально боротися з великою корупцією.

Узагальнена оцінка: певний прогрес.

9. РЕФОРМА УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ

Реформа управління державними фінансами, зокрема розширення повноважень [EU Council 10.12.12]

Продовжити реалізацію реформи управління публічними фінансами, включаючи ухвалення відповідної Стратегії [EU non-paper to Ukraine («список Фюле»)]

Стратегія управління державними фінансами

Починаючи з 2010 року, виділення коштів ЄС Україні у рамках секторальної бюджетної підтримки заморожене через невідповідність системи управління державними фінансами, включно з законодавчим регулюванням державних закупівель. Через це Україна втрачає станом на сьогодні близько 400 млн євро у рамках чинних та 160 млн євро у рамках нових програм.

Згідно з Планом першочергових заходів щодо інтеграції України до Європейського Союзу на 2013 рік, затвердженим Розпорядженням № 73 Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2013 р., Міністерство фінансів створило робочу групу для розробки стратегії управління державними фінансами та плану заходів на її виконання. Проект стратегії мав бути розроблений до 10 червня, втім, станом на 12 червня інформація про виконання цього завдання відсутня.

Державна допомога суб'єктам господарювання

5 квітня 2013 р. уряд подав до Верховної Ради два пов'язані законопроекти; про державну допомогу суб'єктам господарювання (№ 2749) та про внесення змін до статті 35 Бюджетного кодексу (№ 2750), а 4 квітня 2013 затвердив План дій з інституційної реформи у сфері моніторингу та контролю за державною допомогою.

Законопроект № 2749 наділяє Анти-монопольний комітет повноваженнями щодо моніторингу державної допомоги, розгляду та погодження питань щодо її надання, разом із відповідними процедурами. Водночас змістовних критеріїв аналізу впливу державної допомоги на конкуренцію, крім загальних формулювань, законопроект не містить. Цей недолік позбавляє законопроект змістовного сенсу, адже залишаються лише процедурні норми щодо документообігу у відносинах органів виконавчої влади з Антимонопольним комітетом.

Пов'язаний законопроект № 2750 має технічний характер, а План інституційних реформ здебільшого містить заходи, що випливають із законопроекту «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Законодавство про державні закупівлі

Чинне на сьогодні законодавство про державні закупівлі надає широкі можливості здійснювати закупівлі в одного учасника, тобто фактично поза тендерними процедурами. Також проблемою є повна непрозорість закупівель, що здійснюються державні підприємства – відповідно до чинного законодавства, вони не зобов'язані розкривати інформацію про свої закупівлі.

На розв'язання останньої проблеми спрямований законопроект № 2207 «Про внесення змін до Закону України «Про здійснення державних закупівель» (щодо підсилення прозорості закупівель підприємств)», поданий групою народних депутатів від опозиції. Ідея полягає у зобов'язанні публікувати інформацію про результати закупівель державними, казенними, комунальними підприємствами та підприємствами з часткою держави

більше 50%. Розгляд законопроекту у першому читанні був запланований на 22 травня 2013 р., але не відбувся.

За наявною інформацією, на виконання ст. 8 Закону України «Про здійснення державних закупівель» Міністерство економічного розвитку і торгівлі готує, у співпраці з експертами проектів технічної допомоги ЄС та США, проект Стратегії розвитку державних закупівель в Україні. Очікується, що прийняття Стратегії надасть можливість в подальшому удосконалювати законодавство у сфері державних закупівель відповідно до її положень та положень Угоди про асоціацію з ЄС.

Узагальнена оцінка: мінімальний прогрес.

10. РОЗШИРЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

Реформа управління державними фінансами, зокрема розширення повноважень Рахункової палати. [EU Council 10.12.12]

Підтримка змін до Конституції в частині розширення повноважень Рахункової палати. [EU non-paper to Ukraine («список Фюле»)]

Рахункова палата за чинною у 2005-2010 роках редакцією Конституції мала повноваження здійснювати контроль не лише за витрачанням, але і за надходженням коштів до Державного бюджету. У 2010 р. вона втратила право контролювати надходження коштів до держбюджету внаслідок рішення Конституційного Суду про повернення чинності редакції Конституції 1996 року (див. вище розділ «Конституційна реформа»).

У січні 2013 р. Президент вніс на розгляд Верховної Ради проект закону № 2049 «Про внесення змін до статті 98 Конституції України». Суть змін полягає у поверненні Рахунковій палаті права здійснювати контроль не лише за витрачанням, але і за надходженням коштів до Державного бюджету. 16 квітня 2013 р. законопроект було направлено до Конституційного Суду України, 21 травня 2013 р. отримано його позитивний висновок. Близьким часом очікується розгляд цього законопроекту Верховною Радою.

Втім, законопроект не передбачає поширення повноважень Рахункової палати на місцеві бюджети. Таким чином, прямо ігнорується одна з рекомендацій GRECO. Можлива ситуація, коли після прийняття змін до ст. 98 Конституції незабаром постане питання про потребу ще раз вносити зміни до тієї ж статті Конституції.

Крім того, уже зараз можна і слід розробити проект закону про внесення змін до законодавства про Рахункову палату відповідно до передбачених конституційних змін, а також з врахуванням рекомендацій ЄС та GRECO.

Узагальнена оцінка: певний прогрес.

11. ПОКРАЩЕННЯ БІЗНЕСОВОГО ТА ІНВЕСТИЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Рішучі дії для покращення бізнесового та інвестиційного клімату. [EU Council 10.12.12]

Вжити рішучих заходів з метою поліпшення ділового та інвестиційного клімату, включаючи за початкування неформального

діалогу Україна-ЄС з питань бізнес-клімату та врегулювання питань, визначених в рамках зазначеного діалогу.

[EU non-paper to Ukraine («список Фюле»)]

19 грудня 2012 р. Кабінет Міністрів затвердив План заходів щодо сприяння діяльності іноземних інвесторів (Розпорядження КМУ № 1074). Цей документ містить багато важливих для європейських інвесторів завдань зі зміни вітчизняного законодавства. Крім того, 30 січня 2013 р. протокольним рішенням КМУ схвалено план заходів щодо підвищення показників України у рейтингу Світового банку та Міжнародної фінансової корпорації «Ведення бізнесу» (Doing Business), який містить заходи щодо спрощення ведення бізнесу у таких сферах, як: започаткування бізнесу, отримання дозволів на будівництво, захист прав інвесторів, реєстрація власності, податкові платежі, врегулювання неплатоспроможності.

25 лютого 2013 р. у рамках Саміту Україна-ЄС підписано Адміністративну домовленість між Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Генеральним директором Європейської Комісії з питань торгівлі стосовно неформального діалогу щодо бізнес-клімату. Ця домовленість започаткувала неформальний діалог між Україною та ЄС щодо бізнес-клімату.

Занепокоєння ЄС викликає ціла низка протекціоністських заходів, запроваджених Україною. Наприклад, підвищення мит на автомобілі, ліцензування імпорту ліків, обмеження імпорту вугілля та коксу, специфічні вимоги щодо проектів відновлювальної енергетики тощо. Причому головна заувага до українського уряду – це навіть не сам факт запровадження

заходів, а спосіб запровадження – непередбачувано, несподівано, без інформації та реальних консультацій. Незважаючи на те, що насправді всі належні процедури прописані у національному законодавстві, відповідно до вимог СОТ, але їх не дотримуються. Загалом, нагальною є потреба встановити ефективний постійний регуляторний діалог з ЄС, аби попередити несподівані проблеми.

Також ЄС очікує від України на план заходів, спрямованих на покращення ділового клімату, зокрема, виправлення ситуації у сферах повернення ПДВ й оплати податку на прибуток авансом.

Ефективність бізнес-діалогу Україна-ЄС залежатиме від того, наскільки буде створено чіткий механізм реалізації рішень, що прийматимуться в рамках цього діалогу.

Узагальнена оцінка: мінімальний прогрес.

Висновок

Питання європейської інтеграції стало пріоритетною темою у внутрішній політиці. На фоні жорсткої політичної конфронтації, влада і опозиція демонструють приклади співпраці у парламенті щодо «євроінтеграційних» законів. Обидві сторони заявляли про прагнення забезпечити підписання Угоди про асоціацію з ЄС у листопаді ц.р., проте...

Водночас, весь процес залишається недостатньо прозорим та інклюзивним. Відповідно до указу Президента, уряд регулярно (щомісяця) інформує ЄС про вжиті заходи, але ця інформація не оприлюднюється. Недостатнім є залучення громадських експертів до підготовки і обговорення проектів рішень, які часто приймаються поспішно, оминаючи встановлені процедури. Позитивом є те, що уряд значно посилив співпрацю на рівні експертів з інституціями ЄС, ОБСЄ та Ради Європи (зокрема, Венеціанською Комісією). Але до цієї співпраці на рівні експертів потрібно також долучити політичні партії, профільні громадські організації та аналітичні центри.

Відклавши прийняття свого рішення з травня на осінь, ЄС дав Україні додатковий шанс. Необхідні термінові рішучі кроки, спрямовані на досягнення відчутного прогресу за усіма напрямками протягом найближчих місяців.

Слід розуміти, що висунуті ЄС вимоги потребують зміни практики, а не просто формального прийняття законодавчих рішень. У списку вимог ЄС не зазначена кількість законів, які слід прийняти. Там зазначені якісні зміни, яких потрібно досягнути. Можна прийняти кілька десятків законів, але все одно не досягнути відчутного результату. У багатьох сферах

йдеться не тільки і навіть не стільки про прийняття нових законів, а про якісне виконання уже наявних, утримання від маніпуляцій та політичного тиску на правові інститути тощо. Тому для об'єктивної оцінки стану справ та визначення пріоритетних дій слід розуміти корені проблем у кожній зі сфер, які потребують реформування.

Разом з тим, очевидно, що нереалістично було би вимагати та очікувати, щоб Україна за кілька місяців стала схожою на країни усталеної демократії. Як відомо, ЄС не очікує миттєвого та повного розв'язання всіх наявних проблем. У висновках Ради ЄС зазначено, що для підписання Угоди потрібно, аби ЄС побачив «рішучі дії та відчутний прогрес», тобто тенденцію, позитивну динаміку та серйозність намірів України. Водночас, уже зараз очевидно, що відчутного прогресу за всіма напрямками не буде.

При всій критичності нашої оцінки українських реалій, ми вважаємо, що ЄС прийняв би стратегічно правильне рішення, якби підписав Угоду навіть у випадку, коли відчутний прогрес буде досягнутий лише за кількома ключовими питаннями. Як ми бачимо, перспектива підписання Угоди, наявність чітких критеріїв, високий політичний діалог і співпраця на рівні експертів дають свої позитивні результати. Ця тенденція потребує подальшого посилення. Найкращим важелем впливу ЄС на політичний розвиток в Україні було би підписання Угоди одночасно зі збереженням певного контрольного механізму.

Громадський моніторинг виконання умов підписання Угоди про асоціацію здійснюють провідні українські незалежні експерти з метою надання фахової оцінки наявного прогресу та рекомендацій щодо виконання умов підписання Угоди.

Експертна рада моніторингу
Валерій Чалий, заступник генерального директора Центру Разумкова
Олександр Сушко, науковий директор Інституту Євро-Атлантичного Співробітництва
Ігор Жданов, президент Аналітичного центру «Відкрита політика»
Ігор Когут, голова ради Лабораторії законодавчих ініціатив
Ігор Коліушко, голова правління Центру політико-правових реформ
Дмитро Котляр, незалежний експерт
Ігор Бураковський, голова правління Інституту економічних досліджень та політичних консультацій

Моніторинг здійснюється у рамках проекту Міжнародного фонду «Відродження», керівник проекту – **Дмитро Шульга**, директор Європейської програми МФВ.

КОЛИ ЛЮДИ ЗАГАРТОВАНІ ТА ЗГУРТОВАНІ

Запитайте, хто не знає село Виноградове, що на Херсонщині, або й далеко за її межами? Славиться воно найсолодшими кавунами, які ростуть тільки тут. Має село славу історію, яку жителі знають, пам'ятають і примножують усі гуртом.

Сергій Шматенко,
сільський голова, Виноградівська сільська рада, Цюрупинський район, Херсонська область

■ Сергій Шматенко

У далекому 1794 році серед безводних степів розпочало свій відлік село, котре мало початкову назву «Чалбаси» – татарський аул. За царя це було місце, куди селили повстанців, покараних турбаївців. Так хотіли вбити жагу до волі: пекучим сонцем, безводдям у краю пустельних пісків. Та волелюбними та сильними духом виявились турбаївці. Оселившись у тих місцях, не тільки обжили дикий степ і зробили його невпізнаним.

Зараз у Виноградіві проживає близько 5 тис. жителів, нащадків волелюбного народу. Серед них близько двох тисяч молоді. Для молодого покоління селян, та й для дорослого населення, створено умови для гідного проживання, фізичного, культурного розвитку, відпочинку. Діє розкішний сільський Будинок культури, який вмістив під своїм дахом і спортивні майданчики, і тренажерний зал. Дві бібліотеки не бувають порожніми.

Діти відвідують місцеву музичну школу, а дорослі клуби за інтересами, гуртки художньої самодіяльності.

Старші люди пригадують, як то за радянських часів усе починалось, як створювали колгосп. Під палючим сонцем виноградівці садили ліс, лісосмуги та дерева для захисту полів, бо треба було зупинити піски та вітер. За тим – як добули живильну воду, як з'явився у селі водогін, запрацювала система зрошення. Тоді вдалось виноградарцям не тільки втамувати спрагу, але й напоїти поля водою. Відтак, городництво, баштанництво, садівництво стало основою для розвитку сільської громади. А тваринництво, бавовнярство прославились на всю Україну! По заслугі оцінена праця трударів – Героїв Соціалістичної Праці – Гавриш Є.С., Дудченко О.П., Грець К.Ф., Коваленко О.Ф. – жителів села. З повагою та шанобою ставляться виноградівці до односельців-орденоносців Трудового

Червоного Прапора: Рудь П.П.,
Теленик М.Ф., Коваленко (М'ята) З.П.

Із розпаюванням земель змінилась структура господарювання у селі. З'явилися нові сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства й сильні одноосібники. Загартовані природними умовами, виноградівці не надто переймаються нестабільністю економіки та кризовими явищами. Вони вперто йдуть вперед та впевнено нарощують сільськогосподарське виробництво. Не старіє село, бо багате на працюючих людей. Тому й красується між широких степів, рясно скраплених червоними маками пшеничних ланів, духмяного чебрецю та смугастих баштанів.

Останні 13 років сільську громаду очолює молодий, сповнений оптимізму й завзяття, толерантний та виважений сільський голова Шматенко Сергій Вілійович. Він зумів згуртувати біля себе однодумців, котрі щиро дбають про село, його розвиток та перспективу. За три десятиліття в селі виростили загальноосвітню школу І-ХІ ступенів, сільський Будинок культури, дитячий садок «Барвінок», дільнична лікарня. Нині у загальноосвітній школі навчається близько шістсот учнів, а дитячий садочок гостинно приймає 155 дітей. За останні п'ять років в Будинку культури, дитячому садочку, лікарні та школі встановлено автономні газові котельні. Тепер взимку там затишно й тепло. В селі діє сільське комунальне господарство, що забезпечує централізовану подачу води населенню.

Сільський краєзнавчий музей – невичерпне джерело історії рідного краю, створене для прийдешніх поколінь, носить ім'я Поліни Василівни Кравченко – скромної вчительки історії, яка заснувала й створила осередок культурного спадку. Їй окрема шана й велика подяка.

Зберігаючи пам'ять про відомих мешканців села, вшановуючи подвиг односельців у роки війни та повоєнні роки, виноградівці були одностайними у прийнятті рішень про присвоєння школі звання імені нашого земляка, Героя Радянського Союзу О.М. Соценка, сільському Будинку культури – імені ушанованого земляка Є.С. Матвеева, котрий черпав творчі задуми із років юності, проведених тут.

Проте життя триває й з'являються проблеми, які потребують розв'язання. Одна з таких – боротьба з темрявою. Освітлення сільських вулиць – проблема практично усіх сіл та селищ України. А у Виноградіві треба освітити 34 вулиці. Навіть для багатого села це не легко. Тому сільський голова заручився підтримкою депутатського корпусу та й пішов до виборців – мешканців села. Коли є порозуміння, проблеми вирішуються гуртом: за бюджетні кошти купуються ліхтарі, лампи та електропровід, а за кошти населення здійснюється підключення до електромережі через приватний лічильник. Так, протягом року у селі яскраво засвітилось близько 100 ліхтарів. У планах за наступних 5 здійснити освітлення усіх вулиць.

«Освітлене село – це надія на добре майбутнє, це той маленький промінчик, який у серці запалює впевненість, що село бути, розвиватись і крокувати вперед, – каже Секретар виконкому Корнійчук Н.І. – Об'єднавши зусилля громади, можна вирішити багато проблем. Головне, щоб був проект, а кошти знайдуться. У нас люди розуміють, що ніхто для нас не зробить. За кошти, зібрані від самооподаткування населення в 2013 році, встановлено новий паркан на сільському кладовищі. Спільними зусиллями обласного бюджету та населення розпочато будівництво у селі спортивно-ігрового дитячого майданчика», – додає.

«Селу бути освітленим та модернізованим тільки за однієї умови: громада разом, громада – «за». Я оптиміст, – каже сільський голова, – І докладу всіх зусиль, щоб втілити Стратегію розвитку села Виноградове на 30 найближчих років. Ми маємо збудувати Алею Слави, здійснити реконструкцію Парку Слави. В наших планах будівництво полігону твердих побутових відходів. Хотілось би потішити односельчан початком будівництва сучасного басейну загального користування, адже для створення додаткових робочих місць ставимо ставку на розвиток зеленого туризму, забезпечення сучасним оснащенням приміщень соціальної інфраструктури. Відтак, залучення інвестицій для розбудови села – пріоритетне завдання. А взагалі у планах ще багато інших добрих справ...» – усміхається Сергій Вілійович. ■ VASSR

ПРО ТЕ ЯК МИ БУДУВАЛИ ВОДОПРОВОДИ

У 2006 р. я висунув свою кандидатуру на посаду сільського голови Плавинищенської сільської ради Роменського району Сумської області за підтримки активних членів громади з девізом до громади «Не я для вас щось зроблю, а ми всі для нас зробимо». Ідучи на другий термін, погляди не змінив.

Олександр Шеремет,
сільський голова, Плавинищенська сільська рада, Роменський район, Сумська область

■ Олександр Шеремет

Саме тоді, на запрошення районної влади (Серік Віктор Петрович та Хоронько Сергій Васильович) та з «благословіння»

губернатора Сумщини Чмиря Юрія Павловича та його команди, на Роменщину прийшов Проект міжнародної технічної допомоги «Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO.

Вивчивши мету даної співпраці, ми прийшли до висновку, що умови проекту доволі демократичні та цікаві, але не зовсім зрозумілі пересічному мешканцеві.

В умовах «розвинутої бюрократії» неможливо на 100% віддати себе задля розробки та реалізації відповідних проектів, які дали б змогу територіальній громаді реально зробити крок вперед.

Тоді стало в нагоді питання про введення посади заступника сільського голови з виконавчих органів, що в свою чергу вивільнило достатньо часу та можливостей для написання проектів з метою участі в конкурсах.

За два роки територіальною громадою Плавинищенської сільської ради реалізовано два проекти DESPRO, що в сумарній кількості становить 922 тис. грн залучених коштів. З них:

– Проект «Вода – це життя, реконструкція водопроводу в селі Борозенка Роменського району Сумської області», де дольове півфінансування складає:

- 240 тис. грн – кошти Проекту;
- 264 тис. грн – кошти місцевого бюджету;
- 121 тис. грн – кошти сільської громади.

Всього: 625 тис. грн по селу Борозенка.

– Проект «Вода – це життя, реконструкція водопроводу в селі Плавинище Роменського району Сумської області», де дольове співфінансування складає:

- 240 тис. грн – кошти Проекту;
- 178 тис. грн – кошти місцевого бюджету;
- 120 тис. грн – кошти сільської громади.

Всього: 538 тис. грн по селу Плавинище.

Але тоді це було так.

На загальних зборах територіальних громад до відома громади донесено головні умови проекту:

- створення та державна реєстрація юридичної особи неприбуткової громадської організації обслуговуючого кооперативу, метою якого є будівництво і в подальшому обслуговування мережі централізованого водопостачання для надання якісних послуг з питного водопостачання переважно членам кооперативу;

грн), ініціатива місцевого бюджету (для села Борозенка – 250 тис. грн, для села Плавинище – 150 тис. грн), різниця – на плечі обслуговуючих кооперативів.

Громади відносно активно долучились до виконання проектів і завершили їх у назначений термін. Сьогодні громади двох сіл мають у своїх помешканнях якісну питну воду від систем централізованого питного водопостачання, співвласниками якого вони і є. Важливо зазначити те,

Борозенка ініціювала пошук альтернатив щодо відновлення сільських доріг з твердим покриттям і вже почала збір коштів, а ОК «Водолій-Плавинище» з жовтня поточного року додатково впроваджує надання послуг з вивезення ТПВ.

На мою суб'єктивну думку, покращення життєдіяльності громад, завдяки використанню такої форми господарювання як обслуговуючі кооперативи, можуть не обмежуватись тільки централізованим

Олександр Шеремет:

«Не я для вас щось зроблю, а ми всі для нас зробимо»

- мобілізація не менше ніж 75% домогосподарств від загальної кількості домогосподарств населеного пункту;
- визначення обсягів робіт та виготовлення проектно-кошторисної документації;
- подання документації щодо участі в конкурсі;
- оголошення в ЗМІ та проведення конкурсу щодо вибору підрядника;
- визначення частки співфінансування: для проекту DESPRO (60% від вартості будівництва, але не більше ніж 240 тис.

що, крім отриманого централізованого якісного питного водопостачання (про що свідчать хімічні аналізи), громади отримали ще й те, що не зовсім було зрозуміло на початку виконання проектів – можливість кожного члена впливати на ціноутворення щодо надання послуг з централізованого водопостачання.

Крім того, вплив членів громади на якість життя не обмежився тільки централізованим водопостачанням. Сьогодні громада села

водопостачанням, водовідведенням та вивезенням ТПВ, а й мають право на життя в інших напрямках виробництва та надання якісних послуг членам своїх громад і не тільки, як різновид самоорганізації та самоуправління.

На час впровадження адміністративно-територіальної реформи в Україні, яка неминує назріла, відповідні громади вже будуть на першій сходиці... ■ VASSR

ПОВЕРНІТЬ ПОВНОВАЖЕННЯ СІЛЬСЬКИМ ТА СЕЛИЩНИМ РАДАМ!

Вже 18 років селяни живуть за законом оренди своїх земельних часток (паїв). Це ті землі сільськогосподарського призначення, в яких чітко визначений правовий режим. Яка доля решти земель сільгосппризначення, які залишились без власника після реформування КСП? Вони до цього часу знаходяться поза дією чинних законів.

Людмила Музичка,
сільський голова, Потіївська сільська рада, Миронівський район, Київська область

■ Людмила Музичка

Питання земельних відносин, а особливо в сільській місцевості, завжди на часі. На жаль, нині наші законодавці останнім часом все більше позбавляють органи місцевого самоврядування повноважень у сфері земельних відносин. А місцеві ради, як ніхто інший, працюють безпосередньо з людьми, знають проблеми на селі, використання земельних ділянок землекористувачами.

Сільські голови б'ють на сполох: досить часто використання землі не раціональне, згубне для стану земель, а вплинути на це не в змозі, тому що їх усунули від врегулювання цих питань.

Земельний податок, орендна плата за землю повністю, 100 відсотків, за новим Бюджетному Кодексу зараховуються до дохідної частини місцевих бюджетів (потрібно віддати належне законодавцю). Проте ми, сільські голови, спостерігаємо за колосальними втратами місцевих бюджетів через юридичну неспроможність вплинути на залучення коштів від використання землі. Добробут територіальної

групади, соціальний розвиток сіл, джерелом якого мусить бути земля, у селі через це уповільнюється, не має належного розвитку.

Хочеться відверто поставити питання: навіщо приймаються такі закони в сфері земельних відносин?

Прийнято закон № 5245 від 06.09.2012 року, яким розмежовано землі державної та комунальної власності. А майже всі села України сьогодні користуються старими генеральними планами 1968-1974 рр., де землі сільськогосподарського призначення під господарськими дворами, фермами, будівлями виведені за межі населених пунктів. Тепер сюди не поширюються повноваження органів місцевого самоврядування! За новим законодавством цими землями опікується Центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів в галузі земельних відносин та його територіальні органи, тобто Держземагенство.

**Наша держава – аграрна країна.
Не буде міцного села, добробуту сільського жителя – не буде держави!**

Природно, що постає питання: хто краще володіє ситуацією з використання цих земель – сільрада чи столичні чиновники? Хто більше зацікавлений в наповненні місцевих бюджетів у цьому випадку? Адже ця категорія земель використовується підприємствами, СФГ, іншими особами безоплатно.

Як правило, приміщення використовуються в виробничих та комерційних цілях, а за користування земельними ділянками ніхто не сплачує жодної копійки. І це проблема всієї України!

Так, є ще в окремих селах занедбані, розвалені тваринницькі та складські приміщення, які не використовуються.

Вони могли б стати додатковим джерелом наповнення сільського бюджету, якби сільрада змогла займатися пошуком інвесторів, але знову перед нами зачинені двері.

Наведу приклад. На території моєї сільської ради господарюють два міцні фермерські господарства, сільськогосподарське товариство. Вони в повній мірі використовують тваринницькі та складські приміщення, але договори оренди на земельні ділянки під цими будівлями не укладені, тому що по закону робити це вони не зобов'язані.

Це недоотримання коштів в бюджет села близько 20 тис. грн щорічно. Не секрет, що в сільських радах кожна гривня на вагу золота. То чому б не звернути увагу на цей резерв?

Існує проблема правового використання польових доріг. Це ті дороги, які фактично існують біля кожного поля, частки (паю).

В основному вони розорюються. Знову наведу приклад своєї сільської ради. Загальна площа доріг по раді, які були відведені до кожного паю, становить 42 га. Цими землями користуються орендарі. Використовують, як ріллю, знову ж таки на безоплатній основі. Земельні ділянки знаходяться за межами населеного пункту. Повноваження ОМС і в цьому випадку дорівнюють нулю. Втрата надходжень до бюджету становить близько 40 тис. грн щорічно. Правове врегулювання відсутнє. Хто в даному випадку думає про майбутнє села?

На місцях ради оперативно на сесіях могли вирішувати ці проблемні питання. На превеликий жаль, таких повноважень немає, є тільки відповідальність голів за

благоустрій населених пунктів в межах і за межами села. Хоча Президент України постійно наголошує на провідній ролі ОМС в розвитку нашої держави, українського села.

Зупинюся ще на одній проблемі землекористування. Це земельні ділянки сільськогосподарського призначення частини фермерських господарств, якими вони користуються відповідно Актів на право постійного користування, отриманих у 1994-1995 роках, або на підставі рішень сесій районних рад. За ці земельні ділянки фермерські господарства сплачують лише ФСП. Є СФГ, які здійснили розпаювання земель, а решта цього робити не хоче, тому що частина земель після отримання права власності на членів СФГ повинна бути орендована. Голови СФГ самі не

благоустрій тощо залишається без фінансування. При цьому всім відомо, що 90 відсотків сільрад дотаційні. Держава фінансує лише 40-50% від загальних потреб, і то лише захищені статті витрат.

Окрім названих проблем у використанні земель сільськогосподарського призначення, є таке поняття, як відумерла спадщина. Тут спостерігаються позитивні моменти, які передбачені законодавчо, допомагають ОМС. Не успадковані земельні частки передаються в оренду РДА відповідно статті 13 ЗУ «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)».

РДА мають право тимчасово передавати такі паї в оренду. З початку цього року була

ділянку. Відрадно, що весь цей період земельна ділянка не використовувалася безоплатно, а відповідно договору оренди з місцевою РДА.

Усім, хто на порозі вирішення цієї проблеми пропоную шлях, яким йшли ми (Алгоритм оформлення земельної ділянки).

1. Рада звернулася до суду про визнання права на пай відумерлим та перехід цього права до територіальної громади.
2. Розробили проект землеустрою щодо організації території земельних часток.
3. Зареєстрували право комунальної власності в Державному земкадастрі (витяг з кадастру).
4. Далі подали відповідні документи до Держреєстру щодо реєстрації права власності на земельну ділянку.

Я не юрист за освітою, не експерт у галузі земельних відносин, я посадова особа ОМС, практик, працюю 12 рік сільським головою. На початку мого головування не було таких хитромудрих схем у земельних питаннях. Я думаю, мене підтримають в моїй точці зору сільські голови всієї України.

Хочеться зі шпальт цього видання звернутись до шановних законодавців, законотворців, експертів: «Будь ласка, вникніть комплексно в проблеми діяльності сільрад не тільки в сфері земельних відносин, прислухайтеся до наших практичних порад, поверніть ОМС повноваження, адже ми на місцях чітко бачимо, як покращити життя наших територіальних громад».

Наша держава – аграрна країна. Не буде міцного села, добробуту сільського жителя – не буде держави! ■ VASSR

**Сільські голови б'ють на сполох:
досить часто використання землі не раціональне,
згубне для стану земель, а вплинути на це не в змозі,
тому що їх усунули від врегулювання цих питань.**

виявляють бажання оформити ці земельні ділянки, а законодавчо місцеві органи виконавчої влади не можуть їх примусити.

Ст. 122 ЗУ № 5245 знову ж таки надає повноваження з використання земель Держземагенствам, а не РДА або ОМС, які зацікавлені в оренді цих земель з метою наповнення місцевих бюджетів. Хоч за місцезнаходженням земельні ділянки належать до тієї чи іншої сільради. І хто знову став заручником правової колізії? Сільські ради, які знову втратили досить значні надходження до сільських бюджетів, а отже і соціально-економічний розвиток сіл, добробут сільських жителів, утримання дитсадків, БК, бібліотек, комунальних доріг, вуличного освітлення,

досить непростя ситуація з укладанням даних договорів. Після численних звернень виконавчої влади, вдалося врегулювати дане питання. Місцеві бюджети не втратили досить значні фінансові надходження.

Позитивним моментом в питанні відумерлої спадщини є можливість сільських рад оформити право комунальної власності на відумерлу земельну частку (пай) та право розпоряджатися земельною ділянкою. Наша рада пройшла цей тривалий процес (майже два роки) по оформленню відумерлої спадщини. На даний час документи знаходяться у Держреєстрі щодо реєстрації права комунальної власності на земельну

НОВА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

У листопаді 2013 р., на засіданні Комісії з питань розвитку сільських територій Громадської ради при Міністерстві аграрної політики та продовольства обговорили Концепцію розвитку сільських територій, яку підготував Департамент науково-освітнього забезпечення АПВ та розвитку сільських територій МАПП. Пропонуємо долучитися до процесу обговорення.

КОНЦЕПЦІЯ розвитку сільських територій

1. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована Концепція

Суспільно-економічні перетворення, які відбулися в Україні за останні роки, надали певні можливості для регіонального розвитку адміністративних утворень, виходячи з економічних, інфраструктурних, кліматичних, історичних особливостей різних частин країни. Проте це сприяло підвищенню рівня життя сільського населення не такими темпами, як це відбувалося в містах. Тому існує потреба в комплексному підході до вирішення проблем сільських територій, в основу якого закладаються принципи регіонального розвитку.

Концепція визначає механізми розробки, впровадження, моніторингу та оцінювання локальних стратегій розвитку, направлених на розвиток сільських територій, виходячи з пріоритетів України в умовах дії угоди про асоціацію з ЄС.

У даній Концепції вживаються терміни та поняття у такому значенні:

- сільські території – історично сформована у законодавчо визначених межах системна сукупність, що поєднує в собі адміністративно-територіальну (сільські поселення, села, сільські ради) та територіально-функціональну, етнічну приналежність, характеризується певним укладом і яка відрізняється за визначеними ознаками (родинні, побутові, матеріальні, моральні (духовні), ідеологічні устої життя, характерні особливості психіки) такого укладу від міських, а також приміських (орієнтованих на місто, поєднаних укладом з містом) територій;
- розвиток сільських територій – це процес стабільного й збалансованого забезпечення розвитку сільської поселенської мережі і сільськогосподарського виробництва на основі реалізації комплексу державного та місцевого рівня економічних, соціальних та екологічних заходів, спрямованих на збереження та збагачення людського потенціалу села – першооснови розвитку сільських територій;
- сільський мешканець – людина, що мешкає в межах сільської території та живе за відповідним укладом.

2. Аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання Основними причинами, що вимагають прийняття Концепції є необхідність комплексного підходу до розвитку сільських територій, враховуючи:

- ресурси місцевих бюджетів для вирішення соціально-економічних проблем;
- наявну інфраструктуру, в тому числі в сфері житлово-комунального господарства;

- рівень якості та доступності медичного обслуговування;
- рівень забезпечення соціальними послугами;
- міграційні процеси;
- екологічний стан відповідних територій;
- рівень диверсифікації економіки сільських територій;
- дохід на душу населення;
- соціокультурний психотип сільського мешканця;
- рівень освіченості сільських мешканців.

3. Мета Концепції

Мета Концепції – забезпечення необхідних організаційних, правових та фінансових умов для розвитку сільських територій України.

Реалізація Концепції дозволить перемістити фокус аграрної політики держави з секторальної, галузевої підтримки на підтримку сільського розвитку: поліпшення якості життя й економічного благополуччя людей, що мешкають на сільській території, створення передумов для розширеного відтворення відповідного укладу, що дасть змогу забезпечити продовольчу безпеку держави в умовах світового розподілу праці.

4. Порівняльний аналіз можливих варіантів розв'язання проблеми та обґрунтування оптимального варіанта Подальший розвиток сільських територій може відбуватися у три варіанти:

- 1) посилення сформованих тенденцій, продовження комерціалізації сільськогосподарського виробництва, що супроводжується поширенням надвеликих господарських формувань з їх низькою соціальною й екологічною відповідальністю; консервація нерозвиненості сільської економіки та інститутів сільського розвитку. Держава відіграє незначну роль у підтримці розвитку сільських територій, залишаючи за собою забезпечення шляхом реалізації галузевих програм лише мінімального набору соціальних послуг, видів державної підтримки та застосовуючи методи тарифного та/або нетарифного регулювання економічних процесів. За такого варіанта прискорюватиметься обезлюднення села і деградація всіх інших його потенціалів;
- 2) підсилення державної підтримки розвитку сільського господарства та соціальної інфраструктури; здійснення окремих соціально-економічних і екологічних заходів, а також диверсифікації сільської економіки за відсутності реальних механізмів і фінансових джерел їх реалізації. Це сприятиме поліпшенню матеріального становища і умов

проживання сільського населення, однак не забезпечить розв'язання проблем зайнятості, екологічної безпеки господарювання і проживання, поступового розвитку сільських спільнот. Призведе до необхідності збільшення видатків Державного бюджету України на заходи галузевих програм, субсидіювання місцевих (обласних, районних, міських, сільських, селищних) бюджетів;

- 3) створення умов для розвитку сільських територій, сільських, селищних громад як рушійної сили розбудови суспільних відносин, що передбачає розробку та впровадження локальних (місцевих) стратегій розвитку на основі раціонального використання місцевих ресурсів, формування конкурентоспроможного багатогалузевого і багатуукладного сільського господарства, диверсифікованої сільської економіки, сприятливих агроландшафтів, за рахунок нарощування людського і соціального капіталів, розвитку партнерства держави, бізнесу, громад. Це дозволить реформувати систему управління сільським розвитком, підвищити ініціативність та відповідальність сільських територіальних громад, збільшити доходи сільського населення й доступність базових послуг, нормалізувати демографічну ситуацію на сільських територіях.

Для впровадження пропонується останній варіант як такий, що найбільше відповідає інтересам сільського населення та суспільства в цілому.

5. Шляхи і засоби розв'язання проблем, строки виконання

Концепція розвитку сільських територій передбачає прийняття і реалізацію Стратегії розвитку сільських територій, яка ґрунтується на необхідності існування локальних стратегій розвитку кожного села (селища), міста або групи сіл (селищ), міст в межах сільської території та здійснення заходів галузевих програм, розроблених на виконання зазначеної Стратегії (стратегій).

Поняття зрівноваженого розвитку полягає не стільки в здатності такої системи до існування (бо це тільки результат процесу), а й у збереженні динамічної рівноваги між раціональністю і цінностями всіх трьох сфер: екологічними, економічними і суспільними постулатами. Збереження такої рівноваги – основне завдання розробки Стратегії.

З метою комплексного врахування ресурсів та забезпечення поступового розвитку сільських територій здійснюється розробка, впровадження, моніторинг та оцінювання локальних стратегій розвитку відповідної території, прийнятих (затверджених) відповідними радами.

Фінансування заходів бюджетних програм, що мають територіальну прив'язку, можливе тільки при наявності відповідної локальної стратегії розвитку. Фінансування повинно здійснюватися за принципом субсидювання: держава повинна виконувати тільки ті функції, які не під силу громадянам, об'єднанням громадян та організаціям. У локальній стратегії провідне місце повинні займати ті заходи, які місцева влада може виконати самостійно і за які нести відповідальність, містити опис дій органів та посадових осіб місцевого самоврядування, орієнтованих на спонукання певної поведінки підприємців, населення тощо, маючи на увазі можливість укладання тактичних або стратегічних угод із сусідніми селами, селищами, містами, або навіть з органами державними органами, уникаючи надмірного обхвату всіх сфер життєдіяльності, визначаючись із пріоритетами.

Локальний розвиток – такий процес змін (систематичний і неперервний) в локальній системі, який призводить до збільшення сумарних можливостей індивідуального розвитку кожного окремого жителя.

Критерієм розвитку є задоволення потреб членів громади, підвищення життєвого рівня населення («підвищення стандартів»).

Показником, який відображає життєвий рівень населення («якість життя») і може виступати в ролі критерію успіху чи невдачі при втіленні тієї чи іншої стратегії розвитку, пропонується визначити Індекс Розвитку Людського Потенціалу (ІРЛП), що застосовується ООН при підготовці своїх щорічних рапортів. Індекс Розвитку Людського Потенціалу (ІРЛП) є індикатором успішності реалізації як загальнодержавної, так і локальних стратегій розвитку. Показники Індексу Розвитку Людського Потенціалу (ІРЛП) враховуються при розробці та прийнятті відповідних державного та місцевих бюджетів.

Локальна стратегія повинна враховувати не менше шести аспектів:

- 1) зовнішнє оточення й зовнішні взаємовідносини (сільська територія з точки зору її взаємовідносин з сусідніми територіями та зовнішніми осередками (у тому числі відносно розташування великих промислових об'єктів державної форми власності, об'єктів спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст і окремих органів державної влади));
- 2) просторовий лад і урбаністика (сільська територія з точки зору просторового порядку й урбаністики (аспекти впливу окремих містоутворюючих елементів (їх локалізації), на локалізацію та взаємозв'язки функціональних зон в межах села, селища, міста, на політику, що здійснюються органом місцевого самоврядування, наприклад, у сфері ціноутворення на комунальні послуги тощо));
- 3) зовнішнє середовище (сільська територія з точки зору зовнішнього середовища (в аспекті впливу на екологічну сферу, культурно-соціальне поле, бізнес-клімат тощо));
- 4) місцева громада (сільська територія з точки зору суспільної групи, громади мешканців (інфраструктура села, селища, міста як елемент покращення умов життя для всіх і можливі незручності для деяких громадян), заходи «суспільної мобілізації», сезонна міграція);
- 5) місцева економіка (сільська територія в економічному аспекті (у тому числі вплив

на її інвестиційну привабливість), враховуючи територіальний розподіл праці та можливості розвитку одного чи декількох енерговиробничих циклів (кластерів));

- 6) бюджет й організаційні питання (сільська територія з організаційно-функціональної точки зору і з точки зору місцевих бюджетів).

Концепція передбачає розробку та внесення змін до Бюджетного кодексу України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», відповідних галузевих бюджетних програм, інших нормативно-правових актів, що регулюють питання місцевого розвитку.

6. Оцінка очікуваних результатів та визначення ефективності

З метою оцінки результатів та визначення ефективності вводиться система моніторингу та оцінювання, яка передбачає систематичний збір даних про конкретні показники для забезпечення керівництва та основних зацікавлених сторін поточної діяльності з розвитку індикаторами про ступінь прогресу і досягнення цілей та обсяги використання виділених коштів, а також систематичну й об'єктивну оцінку поточного чи завершеного проекту, програми чи діяльності, включаючи її/його розробку, реалізацію а результати. Мета оцінювання – визначення відповідності та ступеня досягнення цілей, рівня ефективності чи результативності, впливу, сталості.

Розробка, впровадження, моніторинг та оцінювання стратегій розвитку здійснюється безпосередньо на рівні сільських територій, районів, областей, спеціально створеними відповідними розпорядженнями комісіями, до яких включаються представники владних структур, головних виконавців бюджетних програм, бізнесових кіл, наукових та громадських організацій, політичних партій, інших зацікавлених сторін і які очолюються відповідно сільським, селищним, міським головами, головами районної, обласної державної адміністрації.

На загальнодержавному рівні моніторинг та оцінювання здійснюється спеціально створеною комісією із представників центральних органів виконавчої влади та зацікавлених сторін під головуванням Першого віце-прем'єр-міністра України.

Моніторинг заходів здійснюється в порядку та з періодичністю, встановленими відповідними комісіями на підставі затвердження показників: показників внесків (визначають тип, обсяги та частку виділених відповідно до запланованого кошторису ресурсів (фінансових, матеріально-технічних, інформаційних, людських)), показників продуктів (характеризують кількість і тип робіт, послуг, вироблених в процесі реалізації заходів програм та їх безпосередніх користувачів), показників результатів (відображають опосередкований вплив на бенефіціарів програм та регіону в цілому від реалізації заходів).

Моніторинг здійснюється з метою:

- перевірки фінансування визначених заходів, у тому числі ефективності використання бюджетних коштів;
- визначення стану реалізації запланованих завдань і заходів програм;
- уточнення чи перегляду переліку ресурсного забезпечення заходів програм, механізмів їх реалізації;
- уточнення прогностичних даних для показників реалізації програм;
- відслідковування змін у середовищі підприємницької діяльності;
- звітування перед громадськістю.

Оцінювання здійснюється в порядку, встановленому відповідними комісіями для:

- визначення відповідності програм реальним проблемам і потребам розвитку відповідних сільських територій;
- визначення рівня досягнення завдань, в тому числі очікуваних та непередбачуваних наслідків та впливу від реалізації програм на становіще зацікавлених сторін, регіону в цілому;
- визначення ефективності використання ресурсів для реалізації визначених завдань;
- забезпечення відповідності між галузевими, регіональними та загальнодержавними пріоритетами;
- перегляду переліку визначених завдань та заходів програм, механізмів їх реалізації;
- прийняття рішень про продовження чи припинення реалізації програм;
- визначення пріоритетів наступних релевантних програм.

Оцінка розраховується на основі чотирьох вимірів:

- середня тривалість життя;
- середня тривалість навчання в учбовому закладі (тільки для дорослих осіб);
- відсоток осіб, що вміють читати (розуміючи текст) і писати;
- валовий національний продукт (ВНП) з розрахунку на одного жителя з урахуванням курсу гривні відносно долара США.

Для кожного з цих показників приймаються певні граничні значення, які зустрічаються у світі:

- середня тривалість життя: мінімум – 25 років, максимум – 85 років;
- середня тривалість навчання в школі: мінімум – 0, максимум – 15 років;
- показник вміння читати, розуміючи текст: мінімум – 0, максимум – 100%;
- для валового національного продукту (ВНП) в перерахунку відносно долара США: мінімум – 400 доларів США, максимум – 40 000 доларів США.

Для кожного з цих чотирьох вимірів розраховується коефіцієнт наступним чином:

$$\text{КОЕФІЦІЄНТ} = \frac{\left[\begin{array}{l} \text{значення для} \\ \text{даної території} \end{array} \right] - \left[\begin{array}{l} \text{міжнародний} \\ \text{мінімум} \end{array} \right]}{\left[\begin{array}{l} \text{міжнародний} \\ \text{максимум} \end{array} \right] - \left[\begin{array}{l} \text{міжнародний} \\ \text{мінімум} \end{array} \right]}$$

Індекс Розвитку Людського Потенціалу (ІРЛП) є середньозваженою величиною, визначеною на підставі чотирьох вищезазначених коефіцієнтів і яка приймає значення в межах від 0 до 1. Числове значення Індексу Розвитку Людського Потенціалу (ІРЛП) характеризує рівень розвитку суспільства в даній державі, регіоні чи місті. Нижче рівня 0,5 знаходяться слаборозвинуті (відсталі) території. В межах від 0,5 до 0,8 – території, що розвиваються, вище 0,8 – розвинуті території.

7. Оцінка фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів

Обсяги фінансових, матеріально-технічних ресурсів для цілей розвитку сільських територій визначатимуться під час розроблення відповідних заходів.

Реалізація заходів здійснюється за принципом співфінансування за рахунок коштів громадян та сільських спільнот, суб'єктів господарювання, органів місцевого самоврядування, державного бюджету, коштів програм міжнародної технічної допомоги та інших не заборонених законодавством джерел.

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

За 9 місяців аграріями придбано 11 тис. одиниць техніки та обладнання на загальну суму понад 5 млрд гривень, в тому числі на умовах фінансового 147 одиниць на суму понад 63 млн гривень.

Олександр Григорович,
Директор Департаменту інженерно-технічного забезпечення та сільськогосподарського машинобудування Міністерства аграрної політики та продовольства України

■ Олександр Григорович

Головним пріоритетом реалізації державної аграрної політики є виконання завдань, які поставлені Президентом України В.Ф. Януковичем – збільшення валового виробництва зерна впродовж ближчих п'яти років до 80 млн тонн, технічних культур – до 15 млн тонн, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Сучасне виробництво в агропромисловому комплексі України базується на досягненнях науково-технічного прогресу, зростанні технічного рівня, вискоєфективних екологічно чистих енергоощадних технологій.

Слід значити, що значний обсяг виробництва сільськогосподарської продукції в АПК припадає на фермерські та особисті селянські господарства, кооперативи, в яких, на жаль, ще сьогодні використовується застаріла техніка.

Реалізації нових технологічних моделей в АПК на основі сучасних сільсько-

господарських машин, зокрема енергонасичених тракторів, комбайнів та комплексів машин, що забезпечують підвищення продуктивності праці, ресурсощадність, створюють гарантії виробництва сільськогосподарської продукції та збереження довкілля.

Одним із основних напрямів забезпечення розвитку АПК є проведення в господарствах всіх форм власності модернізації машинно-тракторного парку та його ефективна експлуатація.

Ці завдання виконує Департамент інженерно-технічного забезпечення та сільськогосподарського машинобудування Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Крім цього, вживаються заходи, спрямовані на створення умов для залучення інвестицій (у тому числі іноземних) у вітчизняне машинобудування для агропромислового комплексу, налагодження виробництва конкурентоспроможної сільськогосподарської техніки з використанням іноземної елементної комплектувальної бази, впровадження нових прогресивних технологій у сільськогосподарське виробництво з використанням більш потужних енергетичних засобів та багатофункціональних агрегатів, організацію в Україні спільних виробництв з світовими лідерами виготовлення сільгосптехніки.

Для реалізації завдань, Департаментом за період 2012 -2013 року на законодавчому рівні забезпечено:

- звільнення від сплати податку на прибуток підприємств сільгоспмашинобудування починаючи з 1 січня 2011 року на 10 років;
- створення сприятливих умов для покращення інвестиційної привабливості вітчизняних машинобудівних підприємств для налагодження спільного виробництва сучасної

техніки в Україні:

- внесено зміни до Закону України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» в частині визначення поняття «вітчизняна техніка для АПК» (06.11.2012 № 5478) (Пунктом 3 статті 1 встановлено ступінь локалізації вітчизняної сільгосптехніки на рівні 60%, при цьому передбачено можливість Кабінету Міністрів України встановлювати ступінь локалізації тракторів, комбайнів та інших енергетичних засобів);
- прийнято постанову КМУ щодо затвердження ступеня локалізації тракторів та комбайнів (27.05.2013 № 369).
- запровадження митних пільг для ввезення комплектуючих виробів провідних світових виробників сільгосптехніки для виробництва вітчизняних машин.
- прийнято Закон України «Про внесення змін до Митного кодексу України (13.03.2012 № 4495); (підпунктом 8 пункту 4 розділу XXI «Прикінцеві та перехідні положення» Митного кодексу України підприємства вітчизняного сільгоспмашинобудування звільнено до 1 січня 2017 р від сплати мита за ввезення матеріалів, вузлів, агрегатів та комплектувальних виробів з метою виробництва техніки та обладнання для агропромислового комплексу)
- прийнято постанову КМУ щодо затвердження порядку ввезення та переліку комплектувальних виробів (23.05.2012 № 459). (Затверджено Порядок ввезення підприємствами вітчизняного сільгоспмашинобудування матеріалів, вузлів, агрегатів та комплектувальних виробів з метою виробництва техніки та обладнання для агропромислового комплексу та перелік таких товарів (194 позиції)).

- прийнято зміни до Державної цільової програми реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2015 року в частині розвитку сільськогосподарського машинобудування.

Як результат, сьогодні забезпечено виробництво всього сегменту ґрунтообробної та посівної техніки. Це дискові борони, культиватори, широкозахватні ґрунтообробні та посівні комплекси, обладнання для птахівництва, тваринництва (ПАТ «Червона Зірка», ТОВ ВП «Агро-Союз», ТОВ ВО «Техна», ВАТ «Брацлав»).

Залучаємо інвестиції білоруських партнерів для спільного виробництва зернозбиральної, кормозбиральної техніки, тракторів.

Сьогодні успішно працюють підприємства ТОВ «Укравтозапчастина», ТОВ «Техноторг».

У 2013 році ними виготовлено близько 3 тис. одиниць тракторів МТЗ-80-82, МТЗ-892, МТЗ-1221. По всіх областях України організовано сервіс цієї техніки.

Розширюється лінійка виробництва тракторів типу «МТЗ» та комбайнів ВО «Гомсільмаш» на ДП ВО «Південний машинобудівний завод».

Сьогодні відпрацьовуємо інвестиційні проекти спільного виробництва сільськогосподарської техніки кращих світових зразків тракторів потужністю від 25 до 350 к.с. «Ландіні» (Італія) та зернозбиральних комбайнів фірми «Клаас» (Німеччина). На заводі ПАТ «Червона Зірка» технічне переоснащення діючого парку обладнання для створення потужностей з виробництва сучасних широкозахватних посівних комплексів.

Реалізація, розроблених інвестиційних проектів, здійснюється за рахунок власних коштів машинобудівних підприємств, залучено близько 160 млн гривень з подальшою перспективою їх державної підтримки.

Державною цільовою програмою реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі визначено пріоритети щодо вдосконалення системи інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу шляхом покращення технічних послуг на основі кооперації.

Метою удосконалення агротехнологічних послуг, є підвищення конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу в сільськогосподарському виробництві.

Поряд з цим, державна підтримка оновлення машинно-тракторного парку

Департамент інженерно-технічного забезпечення та сільськогосподарського машинобудування Міністерства аграрної політики та продовольства України під час проведення виставки «Агро-2013».

сільськогосподарських товаровиробників здійснюється відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік», яким передбачено надання такої підтримки в сумі 166,8 млн гривень через НАК «Укראгролізинг» та ДП «Спецагролізинг», залучаються кредитні ресурси банків.

З початку року сільськогосподарськими товаровиробниками придбано понад 11 тисяч одиниць сільськогосподарської техніки, з них тракторів – 3,2 тис. од., зерно – і кормозбиральних комбайнів – 998 од., ґрунтообробної та посівної техніки – 3,1 тис. одиниць, в тому числі на умовах фінансового лізингу через НАК «Укראгролізинг» 122 од. техніки.

Відповідно до завдань і заходів Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки в агропромисловому комплексі та з метою забезпечення потреб сільгосптоваровиробників у сільськогосподарській техніці та обладнанні на 2014 рік департаментом подані пропозиції щодо потреби в коштах на програми переоснащення технічного парку сільгосптоваровиробників:

- закупівля техніки та обладнання на умовах фінансового лізингу 744 млн гривень;
- часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва 100 млн гривень;

Надходження зазначених коштів дозволить сільгосптоваровиробникам оновити технічний парк на суму 1,5 млрд гривень.

З метою зменшення витрат паливно-енергетичних ресурсів розроблено Галузеву програму підвищення енергоефективності на 2010-2014 роки та Програму зменшення споживання енергоресурсів бюджетними установами та організаціями АПК шляхом їх раціонального використання на період 2010-2014 роки.

Значна увага приділяється зменшенню використання нафтопродуктів при вирощуванні сільськогосподарських культур за рахунок впровадження передових технологій мінімального обробітку ґрунту, технології «No-Till», використання комбінованих ґрунтообробних та посівних сільськогосподарських машин та ряд інших енергоефективних технологій.

Згідно з Галузевою програмою енергозбереження в АПК вже встановлено понад 60 котлів, які спалюють тверде біопаливо для теплопостачання сільських виробничих та комунально-побутових об'єктів. На 14 підприємствах олійної галузі парові котли переведені на спалювання лушпиння.

Лише у 2012 році за рахунок впровадження енергозберігаючих технологій, вдосконаленої техніки та організаційних заходів програми заощаджено майже 190 тисяч тонн умовного палива.

Хочу висловити впевненість, що ми будемо робити все від нас залежне, щоб створити сприятливі умови для проведення технічної модернізації в АПК з максимальним використанням сучасних ресурсів, енергоощадних агро технологій на основі машин нового покоління для гарантованого виробництва конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції. ■ VASSR

■ Про процедуру передачі будівель для розміщення дитсадків

Кабінет Міністрів України підтримав проект закону, яким спрощується процедура передачі нерухомого майна державної власності у комунальну власність для розміщення дошкільних навчальних закладів.

Так, протягом 2013-2014 років передбачається розширити мережу дошкільних навчальних закладів за рахунок відновлення їх діяльності, відкриття

у пристосованих приміщеннях та новобудовах.

На сьогодні передача нерухомого майна, в тому числі для розміщення дошкільних навчальних закладів, здійснюється за рішенням Кабінету Міністрів України.

Схвалений Урядом законопроект спрощує процедуру, встановлюючи, що передача

нерухомого майна здійснюватиметься за рішенням органів, уповноважених управляти державним майном, за погодженням з Мінфіном, Фондом державного майна, Мінекономрозвитку та за умови взяття зобов'язання органами місцевого самоврядування використовувати майно за цільовим призначенням і не відчужувати у приватну власність.

■ Про процедуру отримання дозволу на промислове рибальство в Україні та за її межами

В Україні вдосконалюється процедура отримання дозвільних документів для діяльності в рибному господарстві країни та за її межами.

30 жовтня Кабінет Міністрів на своєму засіданні ухвалив постанову «Про затвердження Порядку видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) або відмови в його видачі, його переоформлення, видачі дубліката та анулювання». Цей документ врегулює отримання дозволу

на спеціальне використання водних біоресурсів для промислового рибальства.

Зокрема, в постанові затверджено процедуру отримання документів дозвільного характеру для використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах, а також визначено єдині загальнодержавні форми дозволу та довідки.

Відтак, документ забезпечить прозорість отримання дозвільних документів для діяльності у рибному господарстві.

Окрім того, цього ж дня Уряд прийняв

постанову «Про затвердження Порядку видачі дозволу на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України або відмови в його видачі, його переоформлення, видачі дубліката та анулювання». Документ регламентує процедуру отримання дозволу для рибальства за межами юрисдикції України. Також у постанові затверджено форму дозволу, яка відповідає міжнародним вимогам. Загалом цей нормативно-правовий акт дозволить посилити боротьбу із незаконним непідзвітним та нерегульованим рибальством.

■ Про співробітництво територіальних громад

Уряд схвалив проект Закону України «Про співробітництво територіальних громад», розроблений Мінрегіоном на виконання Національного плану дій на 2013 рік.

Як прокоментував Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Геннадій Темник, чинне українське законодавство передбачає тільки загальні рамки впровадження міжмуніципального співробітництва. Зокрема, Бюджетний кодекс України передбачає тільки трансферт деяких ресурсів для виконання спільних повноважень органів місцевої влади, але не передбачає ні створення жодних спільних органів управління, а ні конкретних наглядових процедур.

«Чинне законодавство України в загальних рисах допускає об'єднання ресурсів органів місцевого самоврядування для вирішення спільних проблем, але

не містить правових норм, які б дозволяли таке співробітництво. Тому й було поставлене завдання підготувати законопроект щодо співробітництва територіальних громад, використовуючи кращий європейський досвід у цій сфері», – сказав Міністр.

За словами Геннадія Темника, міжмуніципальне співробітництво є важливим інструментом для посилення можливостей органів місцевого самоврядування виконувати свої повноваження та надавати послуги місцевому населенню у найбільш ефективний спосіб.

Законопроект визначає організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад; принципи, форми та механізми їх співробітництва; державну підтримку, фінансування та моніторинг співробітництва територіальних громад;

підстави та особливості припинення співробітництва.

Як визначено документом, співробітництво територіальних громад – форми відносин на договірних засадах між двома або більше територіальними громадами з метою забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання органами місцевого самоврядування визначених законом повноважень.

Очікувані результати ухвалення закону – забезпечення можливості органів місцевого самоврядування на законній основі здійснити заходи з оптимізації бюджетних витрат на надання якісних послуг населенню, вирішити значною мірою проблеми розвитку приміських територій навколо великих міст тощо.

■ Про Типовий порядок видачі дозволів на порушення об'єктів благоустрою

Уряд затвердив Типовий порядок видачі дозволів на порушення об'єктів благоустрою або відмови в їх видачі, переоформлення, видачі дублікатів, анулювання дозволів. Відповідну постанову схвалено на засіданні Кабінету Міністрів України 30 жовтня. Типовим порядком встановлюється процедура видачі дозволів або відмови в їх видачі, переоформлення, видачі дублікатів, анулювання дозволів виконавчим органом сільської, селищної, міської ради на порушення об'єктів благоустрою.

Документом визначено, що його дія поширюється на юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, що здійснюють порушення об'єктів благоустрою, пов'язане з виконанням земляних та/або ремонтних робіт.

Встановлено, що дозвіл не вимагається, якщо земляні та/або ремонтні роботи проводяться:

– особами, які мають документ, що посвідчує право власності або право користування земельною ділянкою, у тому числі право земельного сервітуту;

– у складі підготовчих або будівельних робіт, право на виконання яких оформлене в установленому законодавством порядку.

Типовим порядком встановлено, що дозвіл видається на безоплатній основі виконавчим органом сільської, селищної, міської ради за місцем проведення робіт на підставі письмової заяви, що подається відповідною юридичною особою чи фізичною особою – підприємцем (або їх уповноваженим представником).

■ Про погодження проектів регуляторних актів органів виконавчої влади

23 жовтня 2013 року прийнято постанову Кабміну «Про внесення змін до Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади», розроблену за ініціативою Держпідприємництва та Мін'юсту. На сьогодні територіальні органи Держпідприємництва не наділені повноваженнями щодо погодження проектів регуляторних

актів, які розробляються Радою міністрів АРК, місцевими органами виконавчої влади та територіальними органами ЦОБВ. Вищезазначеною постановою приводиться у відповідність Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади до Закону України від 16.10.2012 № 5463-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

діяльності Міністерства юстиції України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, інших центральних органів виконавчої влади України, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів». Відповідно до даного Закону, рішення про погодження проектів регуляторних актів надаються тільки Держпідприємництвом України.

■ Про призначення грантів Президента України для обдарованої молоді на 2014 рік

30 жовтня 2013 року Кабінет Міністрів України схвалив проект розпорядження Президента України «Про призначення грантів Президента України для обдарованої молоді на 2014 рік».

Метою прийняття акта є фінансова підтримка державою обдарованої молоді, яка надається для реалізації соціально значущих творчих проектів у соціальній та гуманітарній сферах.

Міністерством здійснено організаційну роботу для проведення експертизи проектів претендентів на одержання грантів Президента України, а саме:

- здійснено прийом документів претендентів на одержання грантів;
- здійснено розгляд і експертизу проектів на отримання грантів Президента України для обдарованої молоді на 2014 рік;

– сформовано склад Експертної ради на підставі пропозицій центральних органів виконавчої влади і наукових установ.

Всього було отримано 119 проектів з 22 регіонів. До розгляду Експертної ради з висунення претендентів на отримання грантів Президента України для обдарованої молоді допущено 105 проектів.

14 проектів не допущено до експертизи у зв'язку з недотриманням вимог оформлення і подання проектів на конкурс, які затверджені Порядком подання заявок на розгляд Експертної ради.

На засіданні Експертної ради, яке відбулося 12 липня 2013 року, здійснено конкурсний відбір, експертизу та визначено 36 проектів, які заслуговують на державну фінансову підтримку.

На підставі висновку Експертної ради підготовано проект розпорядження Президента України «Про призначення грантів Президента України для обдарованої молоді на 2014 рік», яке в установленому порядку погоджено без зауважень з Міністерством фінансів, Міністерством економічного розвитку і торгівлі та Міністерством юстиції.

Прийняття розпорядження Президента України «Про призначення грантів Президента України для обдарованої молоді на 2014 рік» сприятиме соціальному становленню і самореалізації обдарованої молоді в Україні, якісному розвитку творчого та інтелектуального потенціалу нації, впровадженню результатів практичних і теоретичних досліджень, які мають першочергове значення для соціально-економічного розвитку країни.

■ Про гендерне квотування

Кабінет Міністрів підтримав розроблений Мінсоцполітики законопроект щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Законопроект розроблено на виконання Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року.

Мета законопроекту – подолання низки гендерних проблем. Серед них: низький рівень представництва жінок на керівних посадах в органах виконавчої та

законодавчої влади, розрив в оплаті праці українських жінок і чоловіків та низький рівень економічної активності жінок та їх представництва у керівництві бізнес-структур. Законопроектом передбачається запровадження 30-відсоткових гендерних квот у виборчих списках політичних партій на виборах до Парламенту та місцевих рад. Наразі у складі Верховної Ради України лише 9,4% жінок-депутатів.

Документ комплексний та має на меті

забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків навіть у сфері бізнесу та працевлаштування шляхом підтримки менш представленої статі. Тобто, при призначенні на посаду за умови однакової кваліфікації кандидатів віддавати перевагу будуть менш представленій статі. Таким чином, ми будемо сприяти розвитку професійного потенціалу представників найменш представленої статі у різних сферах трудових відносин з метою їх просування по роботі.

■ Про пільгове кредитування індивідуальних сільських забудовників

З метою ефективного використання бюджетних призначень Уряд здійснив перерозподіл деяких видатків та надання кредитів державного бюджету, передбачених Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства на 2013 рік. Відтак, розпорядженням зменшено обсяг видатків за програмою «Здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов» на 35,6 млн гривень і відповідно на такий же обсяг збільшено видатки для надання кредитів за програмою «Державне пільгове кредитування

індивідуальних сільських забудовників на будівництво (реконструкцію) та придбання житла».

За рахунок цих коштів у рамках програми пільгового кредитування індивідуальних сільських забудовників планується надати в цьому році ще близько 850 пільгових кредитів громадянам, які проживають та працюють на селі. За 9 місяців 2013 року за цією програмою надано 2 954 кредити, з них 956 на будівництво житла та 1 998 на інженерне забезпечення садиб та інші потреби. За цей період збудовано 574 будинки загальною площею 55,750 тис. кв. метрів, газифіковано 2 054 садиби.

Також розпорядженням Уряд зменшив обсяг видатків за програмою «Часткова компенсація відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла» на 17 млн гривень і відповідно на такий же обсяг збільшено видатки для надання кредитів за програмою «Надання пільгового овгострокового державного кредиту молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла». Як повідомив Геннадій Темник, за рахунок цих коштів нададуть близько 55 пільгових кредитів молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам.

РЕФОРМИ В УКРАЇНІ МАЮТЬ БУТИ СПРЯМОВАНІ НА ЕКОМОДЕРНІЗАЦІЮ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

Сучасний світ переживає період глобалізації, що позначається абсолютно на всіх аспектах життєдіяльності людини, і на економіці – насамперед. Як можна охарактеризувати нинішню економіку? Це жорстка конкуренція, постійне нарощування виробництва, стандартизація, скорочення робочих місць, безробіття, непомірне збагачення одних і зубожіння інших. З іншого боку, техногенне навантаження на довкілля досягло тієї критичної межі, після якої еко-системи вже нездатні самостійно відновлюватися. А ще існує проблема перенаселення, голоду, браку питної води... Впоратися з викликами сучасності повинні нові економічні моделі, що отримали назву «Синьої Економіки».

Нещодавно Київ відвідав відомий бельгійський вчений, член Римського клубу Гюнтер Паулі, який презентував український переклад своєї книги «Синя економіка: 10 років, 100 інновацій,

«Але, незважаючи на всі ці екологічні новації, головна проблема залишалася невирішеною – ми знищували пальмові ліси! Тоді я збагнув, що потрібно кардинально змінювати бізнес-модель!

Другий принцип «Синьої Економіки» – «робіть все просто, нічого не ускладнюйте». Наприклад, для роботи диктофона, яким щодня користуються журналісти, потрібні батарейки. Але ж температури тіла журналіста й сили голосу інтерв'юера цілком достатньо, щоб виробити електрику для запису інтерв'ю. Батарейки більше не потрібні, тим більше, що вони дуже шкідливі для довкілля.

Принципи екологічної економіки неодмінно будуть впроваджені в усіх країнах. І ті держави, які пройдуть цей шлях раніше, будуть заможнішими та впливовішими на світовій арені.

100 мільйонів робочих місць». Візит Паулі став можливим завдяки запрошенню відомого українського економіста Богдана Гаврилишина та голови міжнародного фонду «Скорочення ризиків» Володимира Костеріна.

Бельгійський науковець у своїй книзі, що вийшла на тридцять п'ять мов і стала бестселером у багатьох країнах світу, розповідає, як він на власному досвіді зрозумів обмеженні можливості, здавалось би, найбільш сучасного підприємства.

У 1991 році він купив збанкрутілу парфумерну компанію та створив на її базі найпотужніший в Європі екологічний завод, який виробляв біокосметику з пальмового масла. З одного боку, у заводу був повністю замкнений цикл виробництва, нуль шкідливих викидів у навколишнє середовище. Директор навіть платив своїм працівникам 50 євроцентів за кожен кілометр шляху, який вони долали до роботи на велосипеді! Це підприємство витримувало гідну конкуренцію з таким гігантом галузі, як «Проктер енд Гембл».

А для цього варто змінити мислення, дивитися туди, куди ніхто навіть не повертає голови. Я переконаний, нам потрібні інновації. Потрібно змінити спосіб виробництва та споживання», – підкреслив Гюнтер Паулі.

Що робить людина з заваркою, коли випиває чашку чаю чи кави? Звичайно, викидає в смітник. А Гюнтер Паулі вирощує на ній гриби, а також віддає на корм для тварин. Це переконливий приклад каскадування – коли відходи одного виробництва стають основою для іншого.

Вже сьогодні на грибах, вирощених на каві та чаї, заробляють кошти 15 тисяч осіб. У 15 містах світу працюють такі грибні

У книзі також наводиться багато захоплюючих прикладів того, як природа може поділитися з людьми своєю мудрістю та раціоналізмом. Чому птах любить сидати на зебру? Бо завдяки смугастому чорно-білому забарвленню зебра отримує безкоштовну вентиляцію. З урахуванням цього закону фізики у Японії був побудований будинок, в якому влітку на 5 градусів прохолодніше, ніж в інших будівлях – без застосування будь-якої ізоляції та кондиціонування.

Дослідивши термітники, для яких характерне чітке управління входом і виходом повітряних потоків, архітектори застосували ці «підказки» природи під час будівництва школи Лаггарберг в місті

Для досягнення конкурентоспроможності та високого рівня якості життя, реформи в Україні мають бути спрямовані на екомодернізацію та інноваційний розвиток.

ферми, серед них – Амстердам, Сеул, Сідней, Париж, Берлін, Сан-Франциско. Але, за розрахунками вченого, потенціал тут набагато більший – 50 млн чоловік!

Тімро на півночі Швеції. Як наслідок, вдалося без енергоносіїв на 8 градусів підвищити температуру під час холодних зим. А завдяки розумному природному

провітрювання діти цієї школи були визнані чи не найбільш здоровими у Швеції.

В іншій частині земної кулі, у Колумбії, команда Паулі навчила місцевих жителів (багато з яких були елементарно безграмотними) будувати чудові приватні будинки з бамбука, якого там росте дуже багато. Причому, собівартість просторого двоповерхового будинку з великим балконом становила всього лише 2,2 тисячі доларів!

Гюнтер Паулі переконаний, що достатньо одного людського покоління (приблизно двадцять років), щоб змінити спосіб мислення, і щоб загалом змінити світ. Він навіть приклади, де позитивні інновації вже сьогодні впроваджуються на державному рівні.

«У 2004 році говорили, що реалізація моделі виробництва метану з відходів води й органіки неможлива. У 2010-му ця ідея була успішно впроваджена в Південній Кореї. Сьогодні до Кореї постійно приїжджають численні делегації з

різних міст світу. Щотижня – державні діячі. Чому? Тому що проект дозволяє принципово змінити бюджет міста – витрати перетворюються на прибуток.

Замість імпорту енергії ми її самі виробляємо. Причому ця енергія відновлювана, її виробництво ніколи не припиниться. Це справжній початок перетворень», – сказав науковець.

Інший приклад. Нещодавно Китай вирощував 34% світової бавовни, але вирішив повністю відмовитися від неї, а звільнені землі використати для виробництва продуктів харчування. Натомість одяг китайці почали виробляти з... водоростей, які до цього вимушені були знищувати – щорічно близько 20 млн тонн. У виробництві одягу з водоростей (до речі, гарного та якісного!) будуть створені тисячі нових робочих місць.

Не оминув Гюнтер Паулі і славнозвісної проблеми енергозалежності України від північного сусіда. «Ви дуже залежите від газу з Росії. Тим часом ви не

**Я збагнув, що потрібно кардинально змінювати бізнес-модель!
А для цього варто змінити мислення,
дивитися туди, куди ніхто навіть не повертає голови.**

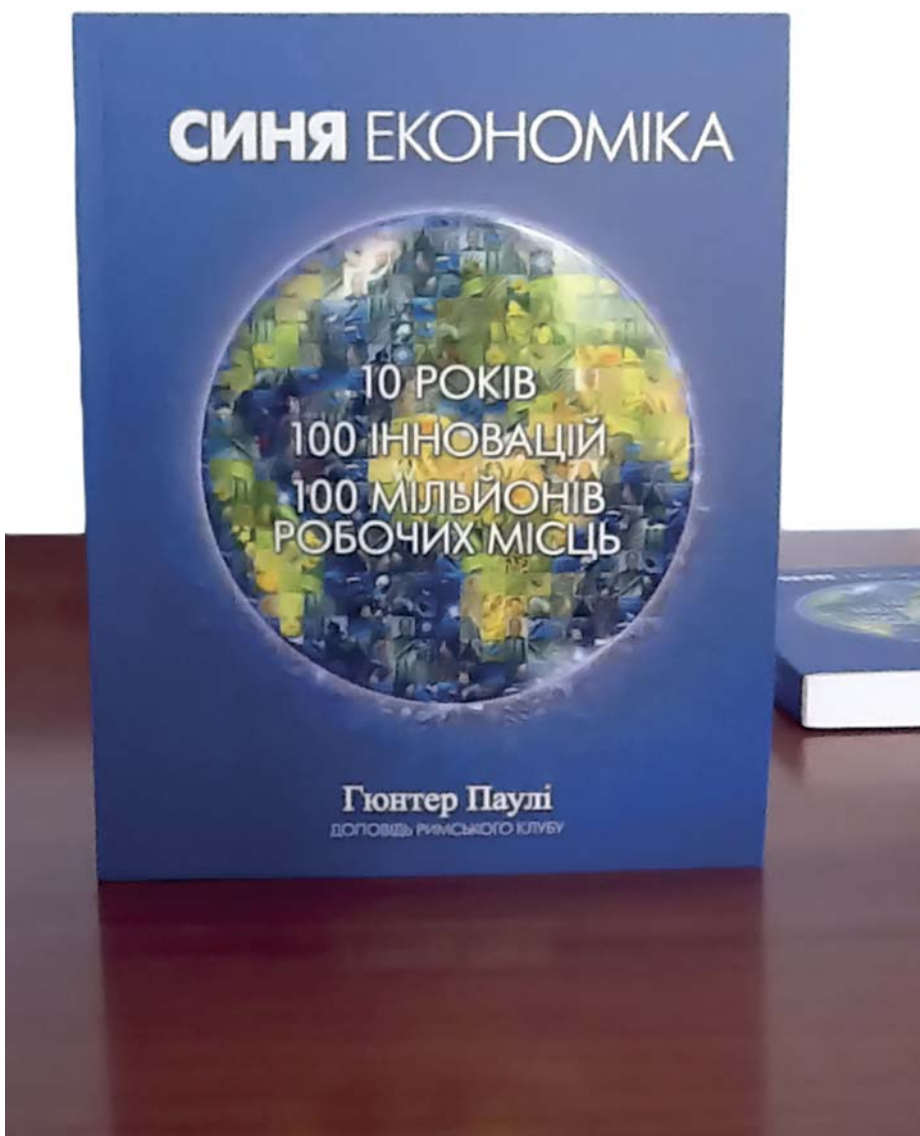
використовуєте той газ, який маєте. У вас є брудна вода та тверді органічні відходи, що вивозяться на поля. Це біологічне сміття становить приблизно 50% всіх відходів. Можна з'єднати воду та органіку й отримати газ метан. 100 тисяч людей здатні виробити 15 тис. м³ метану щодня. В Україні живе приблизно 45 млн чоловік. За рік виходить 2,5 млрд. м³ метану. Це ваш імпорт з Росії. А ви платите за це мільярди!» – наголосив Паулі.

«Приміром, зараз дуже модною стала вітроенергетика, але в Україні багато річок, і вода, що тече зі швидкістю 15 км/год, генерує стільки ж енергії, скільки згенерував би вітер при вже зовсім фантастичній швидкості 380 км/год! – підкреслив Гюнтер Паулі. – Уявіть собі: маленька країна Бутан виробляє 10 ГігаВатт електроенергії. Неймовірним видається той факт, що бутанці досягли цих вражаючих результатів без жодної дамби, адже їхня релігія не дозволяє їм «знущатися» над водою. Мене це вражає!»

На щастя, в Україні теж з'являються прихильники ідей Гюнтера Паулі. Тим більше, що наша країна належить до регіонів підвищеного ризику. Впроваджувати оптимальні ідеї для скорочення соціально-економічних й екологічних ризиків та підвищення якості життя кожної людини – одне із завдань міжнародного фонду «Скорочення ризиків».

«Принципи екологічної економіки неодмінно будуть впроваджені в усіх країнах. І ті держави, які пройнуть цей шлях раніше, будуть заможнішими та впливовішими на світовій арені, – вважає голова фонду Володимир Костерін. – Для досягнення конкурентоспроможності та високого рівня якості життя, реформи в Україні мають бути спрямовані на екомодернізацію та інноваційний розвиток».

На питання, чи не хотів би він презентувати свою книгу українській владі, урядовцям, Гюнтер Паулі відповів так: «Я зустрівся з понад 100 найпершими керівниками країн світу, і в результаті – нуль, в моїй пам'яті лишилися лише їхні фотокартки. Тому я покладаю надію лише на дітей, молодь, студентів – лише вони можуть змінити правила гри». ■ VASSR

ЭКОНАЛОГОВАЯ ТРУДОВАЯ РЕФОРМА – МЕХАНИЗМ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ

С позиции зеленой экономики, экономическая система человечества рассматривается как открытая зависимая подсистема в составе крупной системы биосферы планеты. К стоимости товара при таком подходе следует включать не только расходы, непосредственно понесенные человеком при его изготовлении и потреблении, но и затраты биосферы. Следует учитывать себестоимость товара для системы в целом, стоимость энергетических и вещественных ресурсов, которые были потрачены на его изготовление (с учетом их дефицитности не только для человека, а и для биосферы), и стоимость «услуг» окружающей среды: по обезвреживанию отходов от его изготовления и потребления, и по восстановлению использованных ресурсов.

Владимир Костерин,
Глава фонда «Сокращение рисков» (Швейцария)

■ Владимир Костерин

В экологической экономике ключевую роль играет концепция «естественного капитала». Исходя из классического определения капитала как «фонда, который продуцирует поток полезных товаров и услуг», природный капитал – это фонд, который продуцирует поток природных ресурсов и услуг.

Составляющими природного капитала являются залежи полезных ископаемых, природные популяции животных и растений, пресноводные бассейны, поддерживающие водоснабжение, плодородные почвы и т.д. Кроме полезных товаров и ресурсов, природный капитал предоставляет людям ряд услуг, а именно: восстановление плодородия почв,

фотосинтез и регенерацию кислорода, кругооборот веществ в природе, самоочистку воздуха и водоемов, поглощение отходов, рекреационные услуги и т.д.

Таким образом, доходы от природного капитала включают природные товары и природные услуги, при этом созданный человеком производственный капитал не способен заменить природный капитал. В отличие от классической рыночной экономики, которая предусматривает возможность замены природного капитала эквивалентным по стоимости искусственным капиталом, для экологической экономики естественный, человеческий капитал является лишь частично заменимым, а в большинстве случаев – взаимодополняющим и незаменимым.

Цель экологической экономики – обеспечить сбалансированное развитие человеческого общества, то есть такое развитие, при котором удовлетворение потребностей нынешнего поколения не ставит под угрозу удовлетворение потребностей всех последующих поколений. Классическая экономика стремилась избежать любых ограничений производства и достичь его неограниченного роста.

Экологическая экономика, наоборот, считает необходимым начинать с определения естественных границ роста производства, которые определяются интенсивностью потока энергии и периодом кругооборота вещества в биосфере.

Одной из сильных сторон экологической экономики является возможность воплощения в жизнь ее принципов с помощью инструментов рыночной экономики. Весомым рычагом, позволяющим без прямого административного вмешательства направить вектор экономического развития в определенную сторону, является налоговая политика. Хотя первоначально налоги выполняли преимущественно фискальную функцию, в современной экономике на них возлагают также регулирующие и стимулирующие функции.

Современная налоговая система в большинстве стран мира сформирована на базе устаревшего мировоззрения, когда естественный капитал считался «бесплатным». Совершенно очевидно, что такая структура налогообложения способствует истощению природных ресурсов и загрязнению окружающей среды. Вместе с тем, эта же структура налогообложения стимулирует работодателя максимально экономить на открытии новых рабочих мест и на заработной плате, способствует сокращению числа рабочих мест, следовательно, безработице.

Сложилась парадоксальная ситуация: налоговая политика способствует явлениям, которые общество считает опасными и вредными, и сдерживает процессы, которые общество считает полезными. Такая нелогичность традиционной структуры налогообложения привела к внедрению в странах Евросоюза концепции «экологической налоговой

реформы». Суть этой реформы проста и очевидна: перенос налогового бремени с труда и капитала на ресурсопоток.

Преимуществом эконоалоговой реформы является получение двойного дивиденда. Во-первых, налогообложение природных ресурсов является сильным стимулом уменьшить их потребление. Вопреки распространенному у предпринимателей представлению, при осуществлении эконоалоговой реформы расходы «на экологию» не становятся дополнительным бременем, которое административно «навешивают» на производственную сферу, а наоборот создаются возможности для модернизации предприятий. Во-вторых, поскольку рост «экологических» налогов сопровождается параллельным снижением налогов на труд и капитал, работодатель в целом несет те же расходы, что и раньше, но получает стимул открывать новые рабочие места и увеличивать заработную плату.

Эконоалоговая трудовая реформа официально осуществляется в девяти странах Западной Европы (Дании, Италии, Нидерландах, Норвегии, Британии, Швейцарии, Швеции и Финляндии). Бельгия и Австрия официально не объявляли об осуществлении эконоалоговой реформы, но фактически изменили налоговую систему в пользу увеличения эконоалогов и уменьшения налогообложения труда.

Масштаб полученных дивидендов оказался вполне пропорциональным масштабу реформ, а он был очень разным, в зависимости от силы политического сопротивления реформе со стороны крупных топливно-энергетических компаний и других не заинтересованных в реформе групп. Так, в Италии в результате реформы было перераспределено на загрязнение и ресурсопоток лишь 0,1% общего налогового бремени, тогда как Дания перераспределила «на экологию» сразу 6% от суммарного объема налогов.

Наиболее показательным является опыт Германии, где эконоалоговая реформа принесла в бюджет более 20 млрд евро «зеленых налогов». Согласно принципу «фискальной нейтральности» 90% этих средств было использовано для снижения налогов на труд и доходы физических лиц, следствием чего стало создание 250 000 новых рабочих мест.

Великобритания первой ввела налог на захоронение и складирование отходов, а за счет полученных от этого средств снизила ставку отчислений в фонды обязательного социального страхования. В целом 11 стран в разном масштабе осуществили перераспределение налогового бремени. Были внедрены налоги на потребление ресурсов, в первую очередь энергетических, на загрязнение (в частности на выбросы веществ, влияющих на климат, на захоронение

и складирование отходов). Полученные средства во всех странах использовались для компенсации снижения налогов на труд, в первую очередь налогов на доходы, и взносов в пенсионные фонды и фонды социального страхования. Часть средств возвращалась предпринимателям в виде целевых грантов на энерго- и ресурсосбережения. В большинстве случаев удалось не только соблюсти принцип «фискальной нейтральности», но и увеличить общие поступления в бюджет при одновременном ослаблении налогового пресса на доходы граждан и стимулировать создание новых рабочих мест.

Для того чтобы Украине быть наравне со странами Европейского Союза, следует не догонять, а обгонять. Поэтому следует предусмотреть свой путь к той Европе, какой она будет в 2020-30 годах. Переход к зеленой экономике через эконоалоговую трудовую реформу позволит создать рабочие места, увеличить доходы населения, продолжительность и качество жизни.

Украина, как страна, которая пострадала от техногенной аварии на ЧАЭС, должна была бы первой в мире взять курс на экологическую экономику, внедрить эконоалоговую трудовую реформу и стать экологически ответственной страной. Развивать внутренний рынок как основу устойчивого экологически безопасного развития. ■ VASSR

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ПРОВЕДЕННІ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ З ТОЧКИ ЗОРУ ДЕРЖЗЕМАГЕНТСТВА УКРАЇНИ

200 млн гривень на проведення робіт з інвентаризації земель.

Про такий рівень фінансування землевпорядники лише мріяли, – зазначив заступник Голови Держземагентства України Євген Бердніков.

Таким чином, у 2013 році передбачається провести інвентаризацію земель на площі 1,6 млн гектарів.

– Євгене Сергійовичу, за вашими словами, уперше з початку земельної реформи проведення робіт з інвентаризації земель належним чином профінансовано. Ви переконані, що це дасть змогу забезпечити наповнення місцевих та державного бюджетів, вирішити низку соціальних питань та забезпечити сталий розвиток села?

– Так, станом на 01.07.2013 за межами населених пунктів інвентаризацію земель несільськогосподарського призначення проведено на площі 8266,32 тис. га, що становить 78,6% від їх загальної площі.

призначення за межами населених пунктів. Загалом, виконання робіт з інвентаризації земель дасть змогу поповнити інформаційну базу для ведення Державного земельного кадастру, законодавчо врегулювати земельні відносини, раціонально використовувати земельні ресурси, а також додатково виявити платників земельного податку, що суттєво поповнить бюджети різних рівнів. При цьому, доречно наголосити, що ці питання безпосередньо пов'язані з виконанням робіт з розмежування земель державної та комунальної власності, проведення

Євген Бердніков: Наша мета – максимальна гармонізація економічних і соціальних інтересів різних верств суспільства у проведенні земельної реформи.

На завершальному етапі роботи з інвентаризації земель несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів у Чернігівській (98,2%), Вінницькій (97%), Луганській (95,6%), Тернопільській (92,8%), Запорізькій (89,1%), Миколаївській (88,5%), Херсонській (88,5%), Житомирській (88,4%), Кіровоградській (86,9%), Харківській (82,2%), Одеській (80,3%), Волинській (79%), Черкаській (78,8%) областях та м. Севастополі (88,4%).

Завершені роботи з інвентаризації земель несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів у Закарпатській, Чернівецькій областях. Готуються відзвітувати про закінчення цих робіт землевпорядники Рівненщини (99,7%).

Крім того, проведено інвентаризацію земель населених пунктів на площі 4982,04 тис. га, що становить 66,3% від загальної площі.

У першому півріччі 2013 року проведено інвентаризацію земель на загальній площі 235 тис. га, в тому числі: 70,21 тис. га – земель населених пунктів; 164,79 тис. га – земель несільськогосподарського

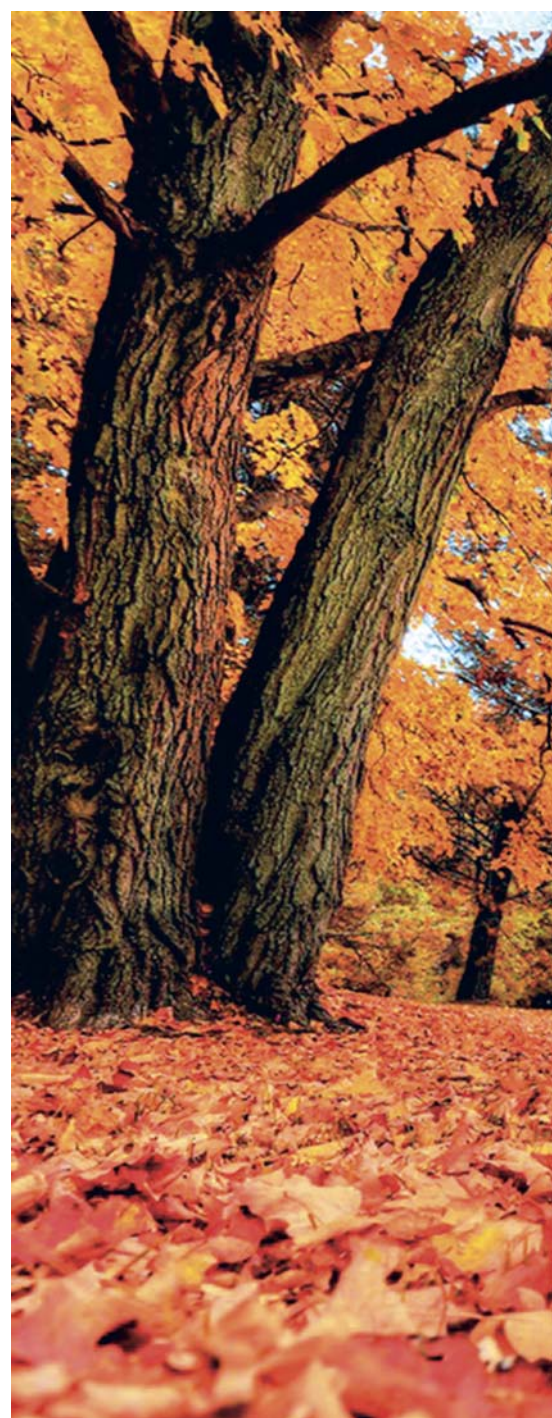
нормативної грошової оцінки земель. В умілих руках цей інструмент дасть позитивні наслідки у вирішенні багатьох державних проблем.

– Прокоментуйте загальнодержавну стратегію щодо ринку землі. Яка роль Держземагентства у її реалізації?

– За час проведення земельної реформи, яка триває в Україні з 1991 року, відбулася демонополізація державної власності на землю, проведена реорганізація сільськогосподарських підприємств.

28 млн га сільськогосподарських земель безкоштовно передано 7 мільйонам пайовиків. Безкоштовна роздача сільськогосподарських земель породила масову приватну власність на сільгоспземлю, яка майже з самого початку стримується різного роду мораторними обмеженнями, не вирішивши свого головного завдання – створення масового класу ефективних власників, господарюючих власною працею на власній землі.

А побічне завдання – через оренду фінансово підтримати сільське населення – виявилось малоефективним та, зі зміною

соціально-економічної структури села, все більше ризикує перетворитися на свою протилежність, коли праця на землі пов'язана з виплатою селом (молодими безземельними сільськими трудівниками) земельної ренти місту, яке успадкувало від своїх сільських батьків земельну власність.

Продовження дії мораторію обмежує права власників земельних ділянок, закріплені частиною першою статті 90 Земельного кодексу України та статтею 41 Конституції України, у власності яких на сьогодні знаходиться 30,7 млн га сільськогосподарських угідь (74 % від площі цих угідь по Україні), в тому числі 27,1 млн га ріллі (83,5 % від площі ріллі по Україні).

Це породило низку економічних, соціальних та екологічних проблем.

Неминучим наслідком стали: тінізація ринку землі, високий рівень корупції, соціальна недовіра, відсутність соціальної справедливості при розподілі земельної ренти, швидка монополізація відносин сільськогосподарського землекористування агрохолдингами, соціально-демографічна деградація села, маргіналізація сільського населення тощо.

Існуючі у суспільстві соціально-економічні ризики та побоювання щодо запровадження обігу земель сільськогосподарського призначення зумовили в цілому негативне ставлення населення до запровадження

ринку сільськогосподарських земель, розшарування суспільства.

Якщо узагальнити основні моменти загальнодержавної стратегії щодо ринку землі, то це в першу чергу:

- включення до економічного обігу земель сільськогосподарського призначення;
- законодавче закріплення шляхів і правових механізмів подальшого розвитку відносин сільськогосподарського землекористування та власності на землі сільськогосподарського призначення на загальноприйнятних у суспільстві засадах;
- запровадження національної моделі обігу земель сільськогосподарського

призначення, зорієнтованої на гармонізацію приватних, суспільних та державних інтересів, посилення ролі держави в сфері обігу земель як консолідатора земель та дієвого інструменту забезпечення стабільності й ефективності сільськогосподарського землекористування;

- удосконалення інституту оренди сільськогосподарських земель.

Це зумовило розробку проекту Закону України «Про обіг земель сільськогосподарського призначення».

– Що може стати платформою та об'єднати суспільство?

– На мою думку, об'єднавчою платформою можуть стати:

- 1) право продавати землю мають всі, хто її має у власності, а купувати – тільки держава (включаючи територіальні громади) та, у разі наявності на це соціальної згоди, громадяни України, а саме – економічно активна частина сільського населення, що має бажання переважно власною або сімейною працею вести на землі самостійне товарне сільгоспвиробництво та проживає у сільській місцевості;
- 2) великі та середні підприємства розвивають свій агробізнес на засадах довгострокового, надійно гарантованого державою, права оренди землі, що вільно відчується;
- 3) стратегічна мета – максимальна гармонізація економічних і соціальних інтересів різних верств суспільства – може бути досягнута виключно за умови повної прозорості та доступності інформації про всі операції з купівлі-продажу землі та відсутності «революцій» у питаннях структури сформованого сільськогосподарського землекористування.

– Яка роль Держземагентства у реалізації Загальнодержавної стратегії щодо ринку землі?

– Основні з них:

- законодавче забезпечення подальшого розвитку ринку земель;
- розпорядження землями державної власності сільськогосподарського призначення, забезпечення ефективного та раціонального їх використання.

– Які переваги для сільських територій у цьому процесі?

– Насамперед, територіальні громади отримують можливість купувати землі сільськогосподарського призначення, а надання їм переважного права на придбання таких земель дозволить ефективніше реалізовувати інфраструктурні, соціальні та екологічні проекти, створювати громадські пасовища, зони відпочинку тощо.

Другий аспект вигоди – збереження структури розселення, забезпечення зайнятості сільського населення та покращення демографічного стану у сільській місцевості досягається через законодавче закріплення мінімальних норм зайнятості на одиницю площі сільгоспугідь (встановлення до орендарів земель для ведення товарного сільськогосподарського виробництва обов'язків щодо працевлаштування та забезпечення стабільним прибутком певної кількості населення, що проживає на території відповідної місцевої ради, в залежності від регіональних особливостей системи розселення).

Поступовий перехід значної частини агровиробництва в руки місцевого населення через поєднання в одній особі власника та користувача земельної ділянки, працівника та місцевого мешканця, і, таким чином, забезпечення зайнятості (перш за все – самозайнятості) сільських мешканців, сприятиме розвитку економіки та соціальної сфери села.

Практика, у той чи інший спосіб, збереження сільськогосподарських земель за мешканцями місцевих сільських громад є загальнопоширеною у країнах Західної Європи, Канаді тощо.

– Давайте поговоримо про проект Закону України «Про обіг земель сільськогосподарського призначення». Незабаром він вступить у дію.

Прокоментуйте основні положення Закону.
– Законом встановлено особливості обігу земель сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності.

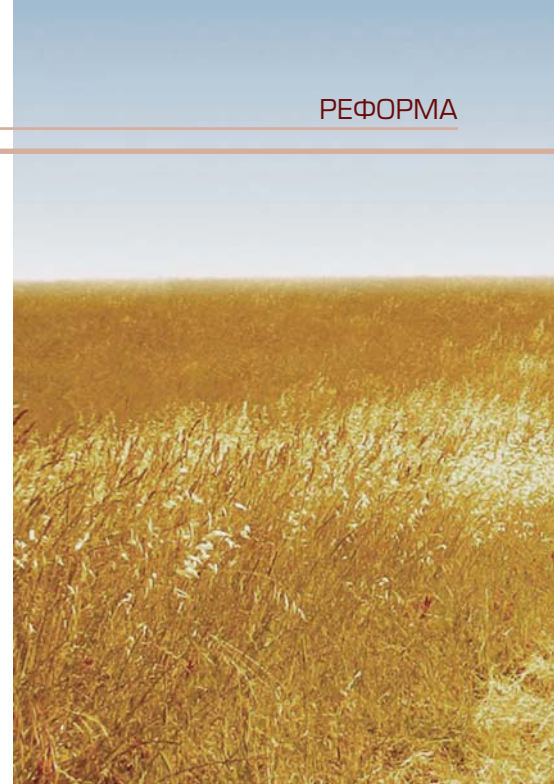
Основне те, що земельні ділянки сільськогосподарського призначення із земель державної та комунальної власності не продаються! Вони можуть бути відчужені лише:

- із земель державної власності – у разі передачі їх до статутного капіталу Державного земельного банку відповідно до законодавства та безоплатної передачі громадянам відповідно до Земельного кодексу України;
- із земель комунальної власності – у разі безоплатної передачі громадянам відповідно до Земельного кодексу України.

– Як визначено коло покупців сільськогосподарських земель (із земель приватної власності)?

– Покупцями земельних ділянок сільськогосподарського призначення та прав на них можуть бути:

- держава;
- територіальні громади;

- Державний земельний банк;
- громадяни України.

– Які вимоги встановлено до громадян України – покупців сільськогосподарських земель?

– Покупцями земельних ділянок сільськогосподарського призначення та прав на них можуть бути громадяни України, які відповідають таким вимогам:

- зареєстровані та не менше трьох років проживають у населеному пункті, розташованому в радіусі 20 кілометрів від земельної ділянки, що продається;
- мають намір, переважно власною або сімейною працею, вести на земельній ділянці самостійне товарне сільськогосподарське виробництво;
- мають досвід роботи у сільському господарстві чи займаються веденням товарного сільськогосподарського виробництва та зареєстровані як фізичні особи-підприємці, або є членами фермерського господарства.

– Кому надаватимуться переважні права на придбання земельної ділянки сільськогосподарського призначення, що перебуває у приватній власності, у разі її продажу?

– У перший період експозиції (термін якого становить 2 місяці) переважне право мають:

- держава;
- територіальні громади;
- Державний земельний банк.

У другий період експозиції (термін якого становить 1 місяць), у разі, якщо переважним правом у перший період експозиції не скористалися держава, територіальна громада, Державний земельний банк, переважне право надається громадянам України:

- власникам суміжних земельних ділянок;
- орендарю земельної ділянки.

Продавці та покупці земельних ділянок сільськогосподарського призначення повинні заявити про свій намір (перші – щодо продажу, другі – щодо купівлі земельної ділянки) на офіційному веб-порталі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.

– Який граничний розмір земельних ділянок сільськогосподарського призначення, що можуть бути у власності однієї особи?

– Встановлено граничний розмір земельних ділянок сільськогосподарського призначення, що можуть бути у власності однієї особи – 100 гектарів.

Проте введено обмеження на площу земельних ділянок сільськогосподарського призначення, що можуть перебувати в оренді однієї особи:

- не більше 20 відсотків площі сільськогосподарських угідь на території району;
- не більше 100 тисяч гектарів площі сільськогосподарських угідь на території України.

До громадян встановлено зобов'язання відчужити земельну ділянку, отриману у спадок за заповітом, у разі перевищення 100 га. Це обмеження не поширюється на успадкування за законом.

– Як буде встановлено коло суб'єктів, яким може бути подарована земельна ділянка сільськогосподарського призначення або частка у праві спільної власності?

– Земельна ділянка сільськогосподарського призначення, що знаходиться у власності громадянина, або частка у праві спільної власності на земельну ділянку сільськогосподарського призначення,

можуть бути відчужені шляхом укладення договору дарування лише на користь:

- держави;
- територіальної громади;
- Державного земельного банку;
- членів сім'ї фізичної особи-громадянина України.

Хочу додати, що запроваджується регресивна шкала ставки державного мита при перепродажу земельних ділянок сільськогосподарського призначення протягом 10 років з дня укладення договору відчуження (від 100% нормативної грошової оцінки – при відчуженні протягом першого року, до 10% – при відчуженні протягом десятого року). *(Шляхом внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України «Про Державне мито»).*

Також встановлюється 10-річна заборона з дня укладення договору на зміну цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, ведення фермерського господарства, ведення підсобного сільського господарства, земельних ділянок, виділених в натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) для ведення особистого селянського господарства та надання й використання їх для ведення садівництва.

Мінімальний термін оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва – 15 років. (Шляхом внесення змін до статті 93 Земельного кодексу України та статті 19 Закону України «Про оренду землі»).

Законодавчо закріплюються мінімальні норми зайнятості сільського населення

на одиницю площі сільгоспугідь. *(Шляхом внесення змін до статті 25 Закону України «Про оренду землі»).*

До орендарів земель для ведення товарного сільськогосподарського виробництва встановлюється зобов'язання забезпечити робочими місцями та стабільним заробітком сільське населення (в залежності від площі орендованих земель, регіональних особливостей сільгоспвиробництва та системи розселення), що проживають на відповідній території (рада, район). Мінімальні норми працевлаштування сільського населення встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Також встановлюються мінімальні розміри земельних ділянок сільськогосподарського призначення.

З метою уникнення подрібнення земельних ділянок під час їх успадкування великою кількістю спадкоємців чи зміни власника, забороняється здійснювати поділ земельної ділянки сільськогосподарського призначення, якщо в результаті його утвориться хоча б одна земельна ділянка менше мінімального розміру, встановленого Кабінетом Міністрів України.

Встановлено терміни набрання чинності окремими положеннями проекту акта, що дозволяють:

- власникам продавати земельні ділянки сільськогосподарського призначення, а державі, територіальним громадам та Державному земельному банку – їх купувати вже з 1 січня 2014 року;
- громадянам України купувати землю – з 1 січня 2016 року.

– Які найближчі зміни чекаємо у сфері земельних відносин?

– З 1 січня 2014 року переходять відповідно у державну та комунальну власність землі та земельні ділянки:

- під польовими дорогами, в тому в числі і проектними, лісосмугами, господарськими дворами (фермами, токами тощо), інші земельні ділянки сільськогосподарського призначення, які за рішенням загальних зборів членів колективних сільськогосподарських підприємств і організацій не підлягали паюванню, якщо такі землі чи земельні ділянки не передані у власність у порядку, визначеному законом;
- земельні ділянки сільськогосподарського призначення, які судом визнані відумерлою спадщиною;
- не витребувані (протягом 15 років з моменту видачі державного акта на право колективної власності) земельні частки (паї) у разі прийняття відповідного рішення судом. ■ VASSR

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ДОРАДНИЦТВО ПРОКЛАДАЄ УКРАЇНІ ШЛЯХ ДО ЄВРОПИ

Дорадчі служби, про які в Україні дотепер мало дбають на державному рівні, насправді відіграють значну роль. І не лише в розвитку малого та середнього бізнесу в аграрному секторі, а й у визначенні європейської перспективи нашої країни. Невипадково цей напрям діяльності в Угоді про Асоціацію Україна-ЄС визнається як особливо важливий. Про реальну ситуацію, в якій нині перебуває вітчизняне дорадництво, та перспективи його розвитку розповідає президент Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України Роман Корінець.

Михайло Вернигора,
Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань

■ Роман Корінець

– Як ви оцінюєте ситуацію, що склалася в українському дорадництві?

– Якщо говорити загалом, то ситуацію можна оцінити як доволі складну. І, насамперед, через те, що на сьогодні не існує державної підтримки на національному рівні.

Водночас кожна складна ситуація дає поштовх для розвитку. Сільськогосподарські дорадчі служби почали активніше працювати з місцевими органами влади. І це є доброю формою підтримки їх діяльності.

– Чому державні органи не приділяють належної уваги дорадництву?

– З одного боку, далася взнаки економічна криза. Вона негативно позначилася на спроможності державного бюджету фінансувати сільськогосподарську дорадчу діяльність.

З іншого боку, на державному рівні, на жаль, є певне нерозуміння тієї ролі, яку відіграє малий та середній бізнес в українському сільському господарстві. А для нього дорадчі служби вкрай потрібні. У підприємницькій сфері найтяжче – ухвалювати рішення. Без потрібної інформації вони можуть виявитися хибними.

Щоправда, спостерігаються й певні зміни. Так, Міністерство аграрної політики та продовольства заявляє про свою підтримку малого та середнього бізнесу, кооперації, особистих селянських господарств. І ми сподіваємося, що від декларацій вже найближчим часом воно перейде до конкретних дій. Якщо це станеться, то попит на послуги дорадників істотно підвищиться.

– Хто є основним користувачем ваших послуг?

– Це – малий та середній бізнес. Йдеться про фермерів, власників особистих селянських господарств, підприємців, які займаються переробкою та збутом сільськогосподарської продукції.

Невеликий бізнес не може собі дозволити тримати в штаті агрономів, юристів, землевпорядників та інших фахівців. Натомість сільськогосподарська дорадча служба дає можливість малим та середнім сільгоспвиробникам користуватися тими послугами, які на даний момент для них залишаються недоступними.

– Дорадники надають свої послуги безкоштовно чи за них треба платити?

– Сільськогосподарське дорадництво є професійною діяльністю. Отже, за неї хтось повинен платити.

Є два види оплати сільськогосподарських дорадчих послуг. Перший – це коли платить приватний замовник. Тобто, фермер, власник особистого селянського господарства, підприємець. Та, на жаль, тут, зазвичай, з'являються проблеми. Бо середньостатистичний сільський мешканець здебільшого живе на межі бідності й часто не може платити за дорадчі послуги.

Інший вид оплати – це коли платником дорадчих послуг є держава. На цьому ґрунтується європейська та світова практика сільськогосподарського дорадництва.

Чому держава займається таким «меценатством»? Тому що соціальний та економічний ефект від оплати державою таких послуг є набагато більшим, ніж державні витрати. Фермер, який завдяки одержаним новим знанням отримує більший прибуток, до бюджетів різних рівнів у вигляді податків сплатить значно більше коштів.

– Якщо державна підтримка відсутня, а цільова аудиторія, яку ви обслуговуєте, залишається малогрошовитою, то за чий кошт тоді утримується дорадництво в Україні?

– Ми вже говорили, що одним із джерел фінансування є місцеві бюджети. Наприклад, Полтавська обласна дорадча служба тісно співпрацює з місцевими органами влади.

Значним джерелом для оплати сільськогосподарських дорадчих послуг залишаються проекти міжнародної технічної допомоги. Зокрема, на їх коштя практично повністю побудовано діяльність Львівської аграрної дорадчої служби.

Та я не вважаю такий підхід перспективним. Річ у тому, що технічні проекти працюють недовго. Вони закриваються по тому, як тільки виконано поставлені перед ними завдання.

Моя думка – технічні проекти можуть надати сільськогосподарським дорадчим службам лише стартову швидкість, а розгортати свою діяльність вони повинні самостійно та за допомогою держави, в першу чергу.

– Які проекти міжнародної технічної допомоги проявляють у цьому питанні особливу активність?

– Якщо дивитися ретроспективно, то було чимало проектів міжнародної технічної допомоги від різних урядів, різних країн – Європейського Союзу, Нідерландів, США. Сьогодні найбільшими гравцями на ниві підтримки сільськогосподарської дорадчої діяльності залишаються уряд Канади та Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), яке реалізує Проект «АгроІнвест».

Якщо канадська підтримка здебільшого зосереджена на місцевому рівні, то Проект USAID «АгроІнвест» більше сконцентрований на створенні інституційних умов для розвитку сільськогосподарської дорадчої діяльності. Сьогодні він надає підтримку Національній асоціації сільськогосподарських дорадчих служб. Проект USAID «АгроІнвест» також підтримує дорадчу діяльність через надання допомоги в розвитку кооперації на селі. Адже роботу зі створення та підтримки діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, зазвичай, виконують дорадчі служби.

– Коли дорадчі служби запроваджувалися в Україні, то пропонувалися їх різні моделі. Чи виправдав себе такий багатоваріантний підхід?

– Дійсно, в Україні створювалися дорадчі служби за дуже різними моделями. З одного боку, це ніби був позитив, бо можна було випробувати різні моделі в українських умовах. З іншого боку, така багатомодельність стає і проблемою. Дорадчі служби, які працюють за різними моделями, мають і різні підходи до роботи зі своїми клієнтами, по-різному налаштовані на роботу з місцевими органами влади.

В ідеалі хотілося б, щоб існували певні єдині зрозумілі стандарти роботи дорадчих служб. Це набагато спростило б роботу самим фермерам, бо вони б знали загальні підходи – за що платять, які їм послуги надаються, яку відповідальність на себе бере дорадча служба. Але такого єдиного підходу наразі немає. Сьогодні дорадча служба як система лише формується.

– Які особливості цих моделей і яка з них є найбільш прийнятною для України?

– У нас дорадчі служби працюють у різних організаційно-правових умовах. Їх створюють у формі благодійних, громадських організацій, товариств з обмеженою відповідальністю, структурних підрозділів наукових чи освітніх організацій.

Ненормально, коли громадська організація консультує сільгоспвиробників, як ті мають працювати на землі. У неї інші завдання. Найбільш ефективними себе сьогодні зарекомендували дорадчі служби, створені у формі господарських товариств. Вони розглядають свою роботу як бізнес.

Сільськогосподарське дорадництво є справді соціально зорієнтованим бізнесом, за який повинна платити держава. Тож треба запроваджувати бізнесовий підхід. Якщо ж громадські організації розглядають дорадництво як громадську діяльність, то це знижує їх рівень професійності. До того ж у цьому разі деякі клієнти вважають, що за такі послуги не треба платити. Отже, ми стимулюємо споживацькі настрої.

– Чим ще відрізняються різні моделі дорадництва?

– Американська модель – це дорадництво, побудоване на базі університетів. На жаль, в Україні університети за своїми підходами та методами роботи дуже відрізняються від американських. Український університет – це, в першу чергу, навчальний центр, а американський – дослідницький центр. Американський науковець більше зорієнтований на результат дослідницької роботи, а український – на класичні дослідження або на навчання.

Як наслідок, університетська модель не прижилася в Україні. Потуги створити такі дорадчі служби провалилися у Вінницькій області, в інших регіонах.

Загальної європейської моделі як такої не існує. Наприклад, німецька модель зорієнтована переважно або на аграрні палати, або на приватний бізнес. На Полтавщині створювалася така модель. Вона є доволі прагматичною і для її вдалого застосування потрібна лише певна підтримка з боку держави.

Якщо говорити про данську модель дорадчої служби, то вона працює через об'єднання фермерів. Це практично організація, підконтрольна фермерам. На жаль, в Україні фермери ще не проявляють такої активності щодо створення власної системи консультування.

Польська та французька моделі побудовані на державному дорадництві. Якщо для французів це традиційна система, яка реалізується через аграрні палати, то в

Польщі це виключно державні структури. І, як показує практика, для країн з перехідною економікою найприйнятнішою є модель, коли є державний осередок і він фінансується ритмічно. А потім уже можна перейти і до приватизації цих дорадчих служб, як це сталося в Британії. Там щойно уряд побачив, що фермер може платити за дорадчі послуги, то розпочався процес приватизації дорадчих служб.

– Ви вже дещо сказали про те, як складається ситуація з дорадництвом у Полтавській та Львівській областях. А як вона виглядає в інших регіонах країни?

– Хочу відзначити роботу Дніпропетровської обласної сільськогосподарської дорадчої служби. Вона подає приклад тісної співпраці як з місцевими органами влади, так і з проектами міжнародної технічної допомоги.

Доволі добре працюють, хоча й не так масштабно, дорадчі служби в Запорізькій, Луганській, Кіровоградській, Одеській областях. Значно гірша ситуація на Сумщині, Рівненщині... Практично заново відновлює свою роботу дорадча служба на Волині.

На жаль, мушу відзначити й таке. Ми мали єдину державну дорадчу службу з розгалуженою мережею в АР Крим. Тривалий час вона працювала, хай і не бездоганно, але системно. Однак з незрозумілих причин кримською владою була ліквідована.

– Які перспективи розвитку дорадництва в Україні ви бачите?

– Дорадництво як система не складеться в Україні, якщо не буде малого і середнього бізнесу. Це позиція нашої Асоціації.

Інші наші надії та перспективи пов'язані з євроінтеграційними процесами. У Регламенті № 73/2009 Ради ЄС про заснування спільних правил для схем прямої підтримки фермерів у рамках Спільної сільськогосподарської політики і про заснування деяких схем підтримки для фермерів чітко записано: кожна країна – член ЄС повинна мати систему консультування фермерів, тобто, дорадництва. Якщо ми говоримо про євроінтеграцію, ми також повинні будемо мати таку систему. В іншому разі українські фермери програватимуть у конкурентній боротьбі європейським.

До слова, дорадництво прокладає шлях нашій країні до Європи. В Угоді про Асоціацію Україна-ЄС йому відводиться особливе місце. Зокрема, у статті 404-й зазначається, що сторони зобов'язуються всіляко сприяти розвитку дорадництва і все робити для того, аби воно стало доступним для кожного фермерського та особистого селянського господарства. ■ VASSR

ПРО ВІХИ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Невдовзі вітчизняне фермерство може зазнати істотних змін. Дедалі частіше в експертному середовищі лунають пропозиції про необхідність розмежування фермерських господарств на сімейні та просто фермерські. Докладно про це – в інтерв'ю з керівником напрямку «Розвиток ринкової інфраструктури» Проекту USAID «АгроІнвест» Миколою Гриценком.

Тарас Тернівський,
Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань

■ Микола Гриценко

– За офіційно статистикою, в Україні понад 40 тис. фермерських господарств. А скільки їх насправді?

– Насправді їх стільки і є. Тому що це юридично зареєстровані особи, які мають статут. Є облік загальної кількості фермерських господарств. Тож ця цифра досить правдива.

Інша справа – скільки фермерських господарств працює? Насправді багато з них вже тривалий час не займаються виробництвом сільськогосподарської продукції.

А друге питання – скільки в Україні фермерських господарств, які відповідають філософії цього визначення? Тому що сьогодні ми маємо фермерські господарства, які обробляють від кількох десятків до кількох десятків тисяч гектарів землі.

Сьогодні фермерське господарство нерідко де-юре може бути фермерським, а де-факто – сільськогосподарським підприємством. Воно передбачає

підприємницьку діяльність, що ґрунтується на найманій робочій силі. Тобто, зі сторони наймаються люди, а хтось один управляє ними. І той, хто ними управляє, називається головою фермерського господарства.

Тому, на мою думку, доцільно внести зміни до закону «Про фермерське господарство» з тим, аби визначитися та чітко розмежувати такі фермерські господарства. І при цьому врахувати міжнародний, зокрема, європейський досвід.

– Чому виникає потреба у чіткішому розумінні, що таке фермерське господарство?

– Якщо ми говоримо, що політика Президента та уряду України спрямована на підтримку фермерських господарств, то маємо розуміти, про які фермерські господарства йдеться, та кому саме слід надавати допомогу: різні преференції, бюджетну підтримку тощо.

Потреба у такому сприянні залишається очевидною. Усім відомо, що невеликим фермерським господарствам набагато складніше вижити в нинішніх економічних умовах, ніж великим агроформуванням.

І така допомога має бути адресною. Тоді державні кошти не розпоршувалися б серед усіх господарств. Навіть якщо вони вважають себе фермерськими, а, по суті, є сільгоспідприємствами.

– На які преференції ще можуть претендувати фермерські господарства, які повною мірою відповідають своєму статусу?

– На сьогоднішній день всі юридичні особи, які мають статус виробника сільськогосподарської продукції, а це і фермерські господарства, і сільськогосподарські підприємства, перебувають на спрощеній системі оподаткування. Йдеться про те, що в майбутньому у

податковій політиці можуть статися зміни. Для великих аграрних формувань спрощена система оподаткування може бути скасована. Натомість нею і надалі мали б користуватися фермерські господарства, які є дійсно фермерськими.

– Які господарства можна вважати дійсно фермерськими?

– Давайте пошлемося на міжнародний досвід. В усьому світі існує таке поняття, як сімейне фермерське господарство. Це коли господарює родина. Тобто, використовується праця виключно членів однієї сім'ї.

У деяких країнах законодавство дозволяє таким господарствам залучати найману робочу силу, проте воно чітко регламентує, скільки саме може бути таких найманих працівників. Приміром, два, три або п'ять.

Зазвичай, найману робочу силу залучають на сезонні роботи. По тому, як вони закінчуються, таких працівників звільняють.

Як бачимо, сторонні люди не можуть працювати на сімейній фермі на постійних засадах. Якщо в Україні запровадити такий підхід, то фермерських господарств значно поменшає, але це будуть дійсно фермерські господарства у повному розумінні цього слова.

– Такі обмеження можуть поширюватися і на земельні площі, які обробляють сімейні фермерські господарства?

– В інших країнах подібні обмеження практикуються рідко. Вони зустрічаються, але обумовлюються видом сільськогосподарської діяльності та прив'язуються до кількості членів сім'ї (фермерського господарства), які будуть працювати на фермі.

Наприклад, якщо сімейне фермерське господарство займається тваринництвом, то воно, як правило, не може утримувати

більше 50-60 голів дійного стада. Адже їх треба належним чином доглянути, нагодувати. На все це потрібен час, кошти, інші ресурси.

Для утримання такого поголів'я великої рогатої худоби сімейному фермерському господарству слід мати близько 200 гектарів землі. Стільки її необхідно для формування кормової бази.

Якщо сімейне фермерське господарство займається вирощуванням овочів у закритому ґрунті, то загальна площа теплиць може складати 5-10 гектарів. А інакше без найманої робочої сили, яка працює на постійних засадах, не обійтись.

Але якщо сімейне фермерське господарство у степовій зоні займається виробництвом зернових культур, то за наявної сучасної техніки воно здатне самостійно обробляти 2-3 тис. гектарів.

– Може, варто визнати ці параметри офіційно і, керуючись ними, розмежувати господарства на сімейні фермерські та просто фермерські, які роблять ставку на найману робочу силу?

– На мою думку, ми маємо орієнтуватися не на земельні площі, що перебувають в обробітку, а на інший показник. Якщо сімейне фермерське господарство займається вирощуванням технічних

і зернових культур, його не можна обмежувати 100 гектарами. Тому що, вирощуючи ці культури на такій площі, воно ніколи не матиме достатньої рентабельності. А відтак, з часом збанкрутує.

Інша річ, якщо вирощувати овочі. У такому разі 100 гектарів цілком вистачить, і сімейне фермерське господарство при високій організації праці виявиться успішним.

Найголовнішим індикатором у даному разі має бути економічна ефективність ведення сімейного фермерського господарства на тій чи іншій площі.

– Крім сімейних фермерських господарств, за логікою, в Україні можуть існувати просто фермерські господарства?

– Сьогодні, зважаючи на наші умови, нереально заборонити фермерським господарствам використовувати найману робочу силу. А тим більше – переформатувати їх у сільгосппідприємства. Звісно, якщо у своїй діяльності вони роблять ставку саме на таку робочу силу. Ми сьогодні говоримо про інше – про те, що в законі «Про фермерське господарство»

слід зробити розмежування між сімейними фермерськими та іншими фермерськими господарствами, дати їм визначення і нічого не ламати.

Навіщо нам треба визначитися у тому, які фермерські господарства можна вважати сімейними? Для того, щоб на законодавчому рівні створювати найбільш сприятливі умови для їх розвитку, для надання їм переваг у сфері державної, інвестиційної підтримки,

Микола Гриценко:

«Настав час зробити ставку на розвиток сімейних фермерських господарств»

для запровадження механізму спрощеної реєстрації, бухгалтерського обліку, звітності тощо.

Якщо держава продемонструє, що належним чином опікується, в першу чергу, цією категорією фермерських господарств, це сприятиме значному збільшенню їх числа за рахунок особистих селянських господарств, які на сьогодні вже де-факто є сімейними фермерськими господарствами.

Настав час для розробки механізмів та стимулів для їх залучення до категорії повноправних сільськогосподарських товаровиробників. ■ VASSR

ЧОМУ ВЛАСНИКИ ВІДДАЛЯЮТЬСЯ ВІД ЗЕМЛІ?

Майже кожен четвертий власник земельних паїв сьогодні мешкає на значній відстані від них. Багато землевласників взагалі не мають стосунку до сільгоспвиробництва. Така ситуація значно ускладнює і без того непрості земельні відносини. Докладно про це – в інтерв'ю з фахівцем з аграрної політики Проекту USAID «АгроІнвест» Олександром Муляром.

**Максим Назаренко,
Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань**

– На початку земельної реформи її ініціатори прагнули передати землю сільськогосподарського призначення тим, хто її обробляє. Проте їх наміри було реалізовано неповною мірою. За даними опитування, проведеного Проектом USAID «АгроІнвест», на сьогодні лише 12% власників паїв обробляють свої земельні ділянки. Деякі з них взагалі мешкають в містах. Чому так сталося?

– Слід нагадати, що внаслідок паювання й приватизації земель сільськогосподарського призначення колективних сільськогосподарських підприємств власниками цих земель ставали лише їхні члени, включаючи й пенсіонерів. Тобто, на початку процесу приватизації земель колективних сільськогосподарських підприємств майже всі нові землевласники були сільськими жителями. Звичайно, вже тоді було зрозуміло, що не всі землевласники будуть безпосередньо займатися сільським господарством.

З початку процесу паювання і приватизації сільськогосподарських угідь пройшло вже понад 15 років, а тому, звісно, ситуація із землевласниками змінилася значною мірою. Понад 20% тих, хто отримував державні акти на право власності на землю, вже померли. Частина нинішніх власників земельних паїв завжди жила в містах, а землю вони одержали у спадок від своїх батьків чи інших родичів, які все життя працювали у сільському господарстві.

Інша частина землевласників працездатного віку змінила місце проживання через необхідність пошуку роботи. Адже лише протягом 2000-2010 років чисельність працюючих у сільськогосподарських підприємствах України скоротилася у 3 рази, а в деяких регіонах – у 5 разів.

Землевласників сьогодні можна знайти як у містах чи інших регіонах нашої держави, так і за кордоном, на заробітках. Не слід забувати й про тих, хто ще не оформив спадщину на земельну ділянку після смерті батьків чи родичів.

По-різному складаються людські долі, але всіх цих людей об'єднує одна проблема: вони географічно віддаляються від земельної власності, і з цієї причини не надто опікуються нею. На сьогодні маємо таку картину: за даними згадуваного вами соціологічного опитування, проведеного Проектом USAID «АгроІнвест», понад 42% нинішніх власників земельних паїв ніколи не стояли на своїй землі, а майже третина – ніколи її не бачили навіть здалеку.

– Скільки власників земельних паїв через різні причини географічно віддалилися від них і як це позначається на земельних відносинах?

– Близько 25% власників земельних паїв сьогодні мешкає у містах чи інших регіонах. Є такі села, де вже 70% землевласників не проживає біля їхньої земельної власності. Не всіх їх цікавить доля земельних ділянок. Багато з них рідко приїздять у села, а то й зовсім не навідуються. Тому часто призабуті земельні ділянки або не обробляються, або обробляються без відома землевласників. І це є проблемою.

Сільськогосподарським підприємствам та фермерам боязко орендувати призабуті власниками земельні ділянки. Вони не знають, кому сплачувати орендну плату. І тому часто ходять по лезу ножа, бо у будь-який момент можуть опинитися у полі зору контролюючих органів через можливі порушення чинного законодавства. Але що ж робити, якщо призабуті гектари розташовані у центрі поля, яке орендується? Тому і доводиться орендарям ризикувати.

– Теоретично це виглядає саме так, але практика доводить, що часто орендарі не зважають на чинне земельне законодавство, і ті ж правоохоронні, контролюючі органи роблять вигляд, ніби нічого не сталося. Чому так виходить?

– Тому що відсутні напрацювання, як вийти з цієї ситуації. Насправді вона нікого не влаштовує. Слід знову підкреслити, що ми говоримо і про відумерлу спадщину, і про невitreбувані земельні ділянки,

і про оформлену власність людей, які проживають далеко від своїх земельних ділянок.

– Деякі сільські голови стверджують, що проблема, яку ми обговорюємо, надумана. Мовляв, місцеві органи влади спроможні знайти власників земельних паїв, де б вони не мешкали. Та чи мають вони для цього достатньо повноважень та ресурсів?

– Питання не лише про повноваження та ресурси, необхідні для того, аби знайти землевласників та налагодити зв'язки з ними. Питання набагато ширше: а хто дбатиме про земельні ділянки, чиї власники знаходяться далеко від розташування їхньої власності? Хто відстоюватиме їхні інтереси в орендних відносинах, хто стежитиме за збереженням ґрунтів на їхніх земельних ділянках?

Місцеві органи влади не мають повноважень втручатися у стосунки приватних землевласників та підприємців-орендарів. А тому захист інтересів власників земельних паїв здебільшого перебуває в руках самих власників.

– Чи реально в українських умовах запровадити систему дистанційного управління земельною власністю, і що для цього треба зробити?

– Усі можливі підходи до покращення управління земельною власністю мають бути ретельно вивчені та проаналізовані. Намагання покращити це управління в інтересах дрібних землевласників є цілком позитивним та надзвичайно актуальним, адже підвищення їхньої організованості, безперечно, сприятиме зростанню вартості їхньої власності. Вже є деякі напрацювання, а також приклади щодо формування асоціацій дрібних землевласників з метою представництва та захисту їхніх інтересів.

Також розглядаються можливості формування обслуговуючих кооперативів із цієї метою, звичайно, враховуючи

необхідність внесення змін у відповідне законодавство. Заслугує вивчення ідея запровадження послуг з управління власністю як окремого бізнесу. Важливим тут є висока довіра, дійсний захист інтересів землевласників. Також важливою є підтримка з боку держави, зокрема, щодо статусу таких організацій.

У будь-якому разі масштаби проблеми віддаленості громадян від своєї земельної власності будуть лише збільшуватися, а актуальність організованості землевласників в питанні управління своїми земельними ділянками зростатиме. Без відповідних дієвих заходів доля земельних ділянок вирішуватиметься без їхніх власників, що часто відбувається вже сьогодні.

– Які функції можуть виконувати такі організації з управління власністю?

– Понад усе, це питання представлення та кращого відстоювання інтересів землевласників в орендних відносинах. А це і краще врахування інтересів власників паїв при укладанні договорів оренди, питання збереження якості ґрунтів при використанні земельної ділянки відповідно до договору оренди, питання вчасного отримання орендної плати, вирішення спірних питань, що виникають під час дії орендного договору. Можуть краще вирішуватися інші питання, що виникають у зв'язку із земельною власністю. Головними результатами мають стати збережена власність, отримання очікуваних доходів від її використання та гарна перспектива зростання вартості власної земельної ділянки.

Слід сказати і про вигоди, які отримають орендарі за умови, якщо ринок оренди землі стане організованішим. Адже сьогодні вони витрачають дуже багато зусиль на оформлення орендних відносин. За даними соціологічного опитування «Агроінвесту», до 60% керівників сільськогосподарських підприємств вважають великим обсяг часу та зусиль, які вони

витрачають на укладення договорів оренди. Понад половини цих керівників (54%) оцінюють накладні витрати, пов'язані з орендою земельних ділянок (паїв), як значні.

– У проекті Закону України

«Про обіг земель сільськогосподарського призначення» є положення, яке містить кілька обмежувальних норм. Згідно з ними, потенційний покупець земельної ділянки мусить мати серйозний намір займатися сільгоспвиробництвом і мешкати від цієї ділянки на відстані, яка не перевищує 20 кілометрів. Чи варто запроваджувати такі жорсткі вимоги в умовах, коли частина нинішніх власників земельних паїв вже не має жодного стосунку до сільського господарства і часто мешкає від них на відстані кількох сотень кілометрів?

– Щиро сподіваюсь, що норма про 20 кілометрів буде скасована як така, що не витримує жодної критики щодо її практичного застосування. Також має бути вивчене питання її конституційності.

Тепер щодо положень законопроекту про те, що потенційний покупець-фізична особа мусить мати намір переважно власною або сімейною працею вести на земельній ділянці самостійне товарне сільськогосподарське виробництво. Важливо розуміти, що таким чином формуватимуться різні категорії землевласників. Нових власників землі будуть контролювати щодо їхньої власної праці на придбаній землі, тоді як нинішніх власників така вимога не стосуватиметься. Тобто, цілком ймовірно, що на одному й тому самому полі до одних землевласників висуватимуться одні вимоги, а до інших – інші. Небезпека застосування подвійних стандартів полягає у спричиненні додаткових соціальних протиріч. Це ще раз підтверджує, наскільки виваженими мають бути кроки щодо вдосконалення таких чутливих відносин, як земельні.

■ VASSR

ЗАПИТУЮТЬ СІЛЬСЬКІ ГОЛОВИ – ВІДПОВІДАЮТЬ ФАХІВЦІ ДЕРЖЗЕМАГЕНТСТВА

1. Хто реально розпоряджається землями за межами населеного пункту?

З 1 січня 2013 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності», яким внесені відповідні зміни до статті 122 Земельного кодексу України, згідно яких:

- районні державні адміністрації на їхній території передають земельні ділянки із земель державної власності за межами населених пунктів для:
 - а) ведення водного господарства;
 - б) будівництва об'єктів, пов'язаних з обслуговуванням жителів територіальної громади району (шкіл, закладів культури, лікарень, підприємств торгівлі тощо), з урахуванням вимог частини сьомої цієї статті;
 - індивідуального дачного будівництва.
 - центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин та його територіальні органи передають земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної власності, крім випадків, визначених частиною восьмою цієї статті, у власність або у користування для всіх потреб.
- Відповідно до підпункту 4.32 пункту 4 Положення про Головне управління Держземагентства в області, затвердженого наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 10.05.2012 № 258, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 травня 2012 року за № 852/21164 (зі змінами), Головне управління відповідно до покладених на нього завдань передає відповідно до закону земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної власності у власність або в користування для всіх

потреб в межах області.

- обласні державні адміністрації на їхній території передають земельні ділянки із земель державної власності у власність або у користування у межах міст обласного значення та за межами населених пунктів, а також земельні ділянки, що не входять до складу певного району, або у випадках, коли районна державна адміністрація не утворена, для всіх потреб, крім випадків, коли передачу земельних ділянок здійснюють районні державні адміністрації, центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин та його територіальні органи та Кабінет Міністрів України.
- Кабінет Міністрів України передає земельні ділянки із земель державної власності у власність або у користування у випадках, визначених статтею 149 Земельного кодексу України, та земельні ділянки дна територіального моря, а також передає земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної власності до статутного капіталу державного земельного банку, який стовідсотково належить державі та не підлягає приватизації.

2. Люди обробляли власний город понад 30 років. Тепер ця ділянка опинилась за межами села. Кому писати заяву, якщо людина хоче одержати у власність ділянку для ведення особистого селянського господарства. Чому районні відділи Держземагентства не приймають такі заяви?

Як зазначалося вище, розпорядження землями сільськогосподарського призначення державної власності відноситься до компетенції Держземагентства України та його територіальних органів.

Рішення щодо передачі таких земельних ділянок приймають відповідно Головні управління земельних ресурсів в областях, містах Києві та Севастополі, а на території Автономної Республіки Крим управління (відділи) Держземагентства у районі (місті), міськрайонні, міжміські управління Держземагентства.

Отже, із заявами щодо передачі земельних ділянок у власність для ведення особистого селянського господарства необхідно звертатись саме до цих органів.

3. Фруктові сади знаходяться на балансі с/ради. Через те, що сади опинилися поза межами населеного пункту земля одержала статус вільного призначення. Вільна земельна ділянка повинна йти через аукціон. Чи має право громада без аукціону одержати цю земельну ділянку? Процедура.

Згідно вимог Земельного кодексу України право постійного користування земельною ділянкою – це право володіння і користування земельною ділянкою, яка перебуває у державній або комунальній власності, без встановлення строку.

Права постійного користування земельною ділянкою із земель державної та комунальної власності набувають зокрема підприємства, установи та організації, що належать до державної та комунальної власності.

У разі надання земельних ділянок державної власності у постійне користування підприємствам, установам, організаціям комунальної власності одночасно здійснюється передача земельних ділянок державної власності у комунальну власність.

Надання земельних ділянок у постійне користування здійснюється без проведення земельних торгів.

Крім того, згідно частини другої статті 134 Земельного кодексу України не підлягають продажу на конкурентних засадах (земельних торгах) земельні ділянки державної чи комунальної власності або права на них у разі, зокрема, передачі громадянам земельних ділянок для ведення садівництва.

Також Держземагентством розроблено законопроект «Про внесення змін до статті 134 Земельного кодексу України»,

згідно якого не підлягатимуть продажу на конкурентних засадах (земельних торгах) земельні ділянки державної чи комунальної власності або права на них у разі розташування на земельних ділянках об'єктів нерухомого майна (будівель, споруд), багаторічних насаджень (сади, виноградники, хмільники), що перебувають у власності фізичних або юридичних осіб.

На сьогодні законопроект знаходиться на узгодженні зацікавлених міністерств та відомств.

4. Два роки підприємець, якому надана земля для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, не може її одержати. Виготовлена проектна документація. Проте через відсутність механізму проведення аукціону, земля пуста, податки не надходять. Хто, коли і як буде проводити аукціони? Перспектива цього питання.

Частиною другою статті 134 Земельного кодексу України встановлено, в тому числі, що не підлягають продажу на конкурентних засадах (земельних торгах) земельні ділянки державної чи комунальної власності або права на них (оренда, суперфіцій, емфітевзис) у разі: передачі громадянам земельних ділянок для ведення фермерського господарства, ведення особистого селянського господарства, ведення садівництва, будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка), індивідуального дачного будівництва, будівництва індивідуальних гаражів, для сінокошіння і випасання худоби, для городництва.

Земельні ділянки для ведення товарного сільськогосподарського виробництва та права на них підлягають продажу на конкурентних засадах (земельних торгах).

З метою врегулювання питання проведення земельних торгів 5 липня 2012 року прийнято Закон України «Про внесення змін до Земельного кодексу України щодо порядку проведення земельних торгів у формі аукціону», яким внесено зміни до статей 135-139 Земельного кодексу України.

На сьогоднішній день, відповідно до частини третьої статті 135 Земельного кодексу України, організатором земельних торгів є фізична або юридична особа – власник земельної ділянки, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, що здійснює реалізацію права державної чи комунальної власності на земельні ділянки, або державний виконавець у разі виконання рішень, що підлягають примусовому виконанню

в порядку, передбаченому Законом України «Про виконавче провадження», які уклали з виконавцем земельних торгів договір про проведення земельних торгів.

Виконавцем земельних торгів є суб'єкт господарювання, який має ліцензію на проведення земельних торгів та уклав з організатором земельних торгів договір про їх проведення.

5. Життєво-необхідні об'єкти для сільських територій: джерела водопостачання, полігони для твердих побутових відходів та рекреаційні ділянки знаходяться як правило поза межами населених пунктів. Громада ними користується, відтак мала би ексклюзивне право на їх отримання. Як здійснюватиметься процедура узаконення права власності? Чи буде задіяний механізм продажу цієї землі через аукціони?

Відповідно до пункту третього розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» з дня набрання чинності цим Законом землями комунальної власності відповідних територіальних громад вважаються земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні органів місцевого самоврядування, комунальних підприємств, установ, організацій.

Крім того, статтею 117 Земельного кодексу України визначений механізм передачі земельних ділянок державної власності у комунальну власність чи земельних ділянок комунальної власності у державну власність.

Передача земельних ділянок державної власності у комунальну власність чи навпаки здійснюється за рішеннями відповідних органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування, які здійснюють розпорядження землями державної чи комунальної власності відповідно до повноважень, визначених цим Кодексом.

У рішенні органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про передачу земельної ділянки у державну чи комунальну власність зазначаються кадастровий номер земельної ділянки, її місце розташування, площа, цільове призначення, відомості про обтяження речових прав на земельну ділянку, обмеження у її використанні.

На підставі рішення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про передачу земельної ділянки у державну чи комунальну власність складеться акт приймання-передачі такої земельної ділянки.

Рішення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про передачу земельної ділянки у державну чи комунальну власність разом з актом приймання-передачі такої земельної ділянки є підставою для державної реєстрації права власності держави, територіальної громади на неї.

Тобто, у даному випадку ніякі земельні торги не проводяться.

6. Об'єкти природно-заповідного фонду (дендропарки, пам'ятки природи тощо) відносяться до особливо цінних земель. На сільські ради покладено відповідальність за дотримання природоохоронного режиму на цих територіях. З нового року ці землі перейдуть до державної власності. Як їх залишити у віданні громад? Який механізм врегулювання ситуації.

Враховуючи норми статей 45 і 150 Земельного кодексу України, землі природно-заповідного фонду можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності та відносяться до особливо цінних земель.

Статтею 4 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» визначено, що території природних заповідників, заповідні зони біосферних заповідників, землі та інші природні ресурси, надані національним природним паркам, є власністю Українського народу.

Регіональні ландшафтні парки, зони – буферна, антропогенних ландшафтів, регульованого заповідного режиму біосферних заповідників, землі та інші природні ресурси, включені до складу, але не надані національним природним паркам, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва можуть перебувати як власності Українського народу, так і в інших формах власності, передбачених законодавством України.

Відповідно до пункту 7 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» з дня набрання чинності цим Законом, тобто з 1 січня 2013 року, землі державної та комунальної власності в Україні вважаються розмежованими. Цим Законом визначено, які саме землі відносяться до комунальної власності відповідних територіальних громад, а які до державної власності.

Так, землями комунальної власності відповідних територіальних громад вважаються, зокрема, земельні ділянки,

на яких розташовані будівлі, споруди, інші об'єкти нерухомого майна комунальної власності відповідної територіальної громади, а також земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні органів місцевого самоврядування, комунальних підприємств, установ, організацій;

У державній власності залишаються розташовані в межах населених пунктів земельні ділянки, на яких розташовані будівлі, споруди, інші об'єкти нерухомого майна державної власності, земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні органів державної влади, державних підприємств, установ, організацій, Національної академії наук України, державних галузевих академії наук.

Тобто, землі, які надані у постійне користування державним об'єктам природно-заповідного фонду, відносяться до земель державної власності, а землі, надані у постійне користування комунальним об'єктам природно-заповідного фонду, відносяться до земель комунальної власності.

Статтю 117 Земельного кодексу України встановлено, що до земель державної власності, які не можуть передаватися у комунальну власність, належать земельні ділянки, на яких розташовані будівлі, споруди, інші об'єкти нерухомого майна державної власності, а також земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні органів державної влади, державних підприємств, установ, організацій, крім випадків передачі таких об'єктів у комунальну власність.

Відповідно до статті 150 зазначеного Кодексу припинити право постійного користування земельними ділянками особливо цінних земель, зокрема, природно-заповідного фонду, з підстави добровільної відмови від користування ними або шляхом їх вилучення можливо за погодженням з Верховною Радою України.

7. Процедура виготовлення генпланів сільських територій у багатьох сільських радах з різних причин затягується. Сільські голови побоюються, що до 1 січня 2014 року, коли вступає в силу закон про розмежування державної та комунальної власності, документи не будуть готові. Як вийти із ситуації?

Як говорилося раніше, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» набув чинності з 1 січня 2013 року, і з цієї дати землі державної та комунальної власності уже розмежовані.

Відповідно до цього Закону, землями комунальної власності відповідних територіальних громад вважаються, зокрема, всі землі, розташовані в межах відповідних населених пунктів, крім земельних ділянок приватної власності та земельних ділянок державної власності.

Згідно пункту 8 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності», у разі якщо межі сіл, селищ, міст не встановлені відповідно до вимог статей 174, 175 та 176 Земельного кодексу України, визначення меж земель державної та комунальної власності здійснюється з урахуванням меж населених пунктів, зазначених у Державному земельному кадастрі.

Отже, питання розмежування земель державної та комунальної власності абсолютно ніяким чином не пов'язано із питанням виготовлення генеральних планів населених пунктів.

Відповідно до частини другої статті 10 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» фінансування робіт з планування території Автономної Республіки Крим, областей, районів, населених пунктів, районів у містах, кварталів, проведення містобудівного моніторингу, створення і ведення містобудівного кадастру відповідних територій здійснюється за рахунок коштів відповідних

місцевих бюджетів або інших джерел, не заборонених законом.

Статтю 17 цього ж Закону генеральний план населеного пункту є основним видом містобудівної документації на місцевому рівні, призначеної для обґрунтування довгострокової стратегії планування та забудови території населеного пункту. На підставі затвердженого генерального плану населеного пункту розробляється план земельно-господарського устрою, який після його затвердження стає невід'ємною частиною генерального плану.

Генеральний план населеного пункту розробляється та затверджується в інтересах відповідної територіальної громади з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Замовниками генерального плану населеного пункту є виконавчі органи сільських, селищних і міських рад, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, які організують розроблення, внесення змін та подання генерального плану населеного пункту на розгляд відповідної сільської, селищної, міської ради.

Рішення про розроблення генерального плану приймає відповідна сільська, селищна, міська рада. Строк дії генерального плану населеного пункту не обмежується.

Відповідно до пункту 3 Прикінцевих положень Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» генеральні плани населених пунктів, затверджені до набрання чинності цим Законом, є безстроковими.

За оперативною інформацією територіальних органів Держземагентства України з 29765 населених пунктів України генеральні плани мають лише 7150 (24% від загальної кількості) населених пунктів.

Варто звернути увагу, що набув чинності Закон України «Про внесення змін до розділу V «Прикінцеві положення» Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» щодо зупинення дії заборони на відведення земельних ділянок», яким встановлено, що дія на заборону передачі (надання) земельних ділянок із земель державної або комунальної власності у власність чи користування фізичним та юридичним особам для містобудівних потреб до 1 січня 2015 року не поширюється на території, де відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» не затверджені плани зонування або детальні плани території. ■ VASSR

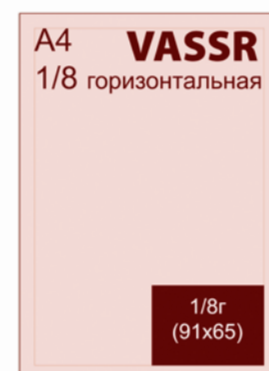
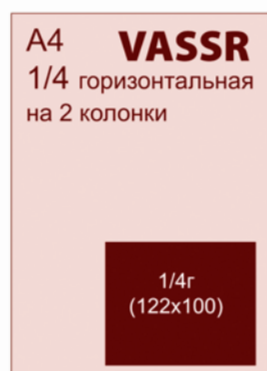
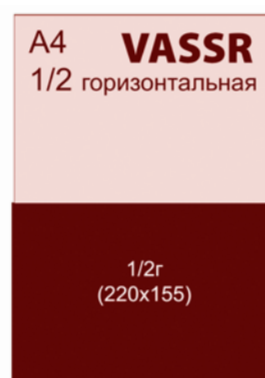
**Вартість розміщення реклами та рекламних статей на сторінках науково-популярного видання
«Вісник Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад»**

РОЗМІЩЕННЯ РЕКЛАМИ		
Рекламна полоса А4	Розмір, мм	Вартість, грн.
1/1	210x297	2500
1/2 горизонтальна	210x145	1350
1/2 вертикальна	103x297	1350
1/3 горизонтальна	210x100	1000
1/4 горизонтальна на 3 колонки	186x65	750
1/4 горизонтальна на 2 колонки	122x100	750
1/4 вертикальна	91x135	750
1/8 горизонтальна	91x65	500
2 стор. обкладинки	210x297	5000
3 стор. обкладинки	210x297	5000
4 стор. обкладинки	210x297	6000

РЕКЛАМНА ПУБЛІКАЦІЯ		
Рекламна полоса А4	Розмір, мм	Вартість, грн.
Внутрішній блок	210x297	1500
Центральний розворот	420x297	3000
Центральна вкладка (4 стор. А4)	420x297	5000
Перший розворот	420x297	3000
Останній розворот	420x297	3000

За умови розміщення у 3-х номерах – знижка 20%.

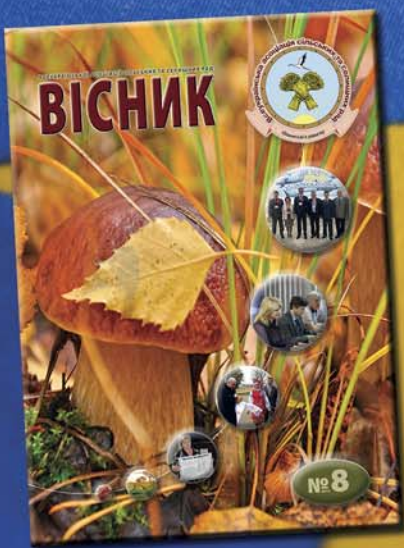
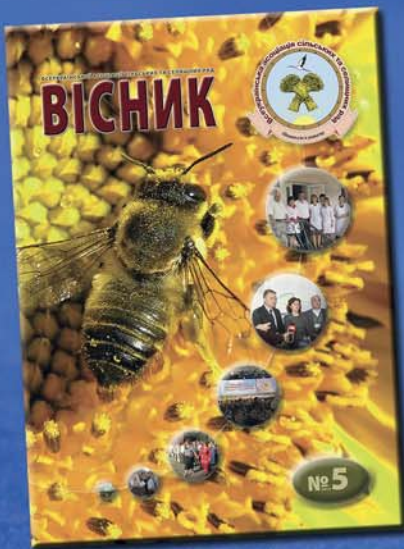
* Без врахування вартості роботи журналіста
Розробка оригінал-макету: ціна договірна

Контакти редакції:
04053 м. Київ, вул. Артема, 73,
e-mail: vassr.visnuk@mail.ru

Керівник проекту: Наталя Ключник
Тел.: +38 (067) 957-01-21

Виконавець: Ігор Горовий
Тел.: +38 (093) 279-85-92

Передплатний індекс у поштових відділеннях України 68544